

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

**HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELE VE HAYVAN HAREKETLERİ
KONTROLÜ PROGRAMI**

A- GENEL PRENSİPLER

1. İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelikte belirlenen **İhbarı Mecburi Hastalıklar Listesinde (EK-1)** yer alan hastalıklarla ilgili ihbarlar en hızlı şekilde ve titizlikle değerlendirilecek olup, ihbarı mecburi hastalıklarda karantina süreleri ve teşhis şekilleri **EK-2'** de yer almaktadır.
2. 5996 sayılı Kanun gereği tazminatlı hayvan hastalıkları Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ile belirlenmektedir. 2021 yılında hayvan hastalığı tazminatı kapsamında yürürlükte olan Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ve Hayvan Hastalığı Tazminatı Uygulamaları Genelgesi hükümleri geçerli olup, yılı içerisinde söz konusu mevzuatlarda değişiklik olduğu takdirde yayınlanan mevzuata göre işlem yapılacaktır. Tazminat ödemeleri ise 2019/1691 sayılı "2019 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar" doğrultusunda 2019-2022 yılları içerisinde hak sahiplerine yapılacaktır. Tazminatlı hastalıklara esas Yerel Kıymet Takdir Komisyonu 5996 sayılı Kanun'da belirlendiği gibi oluşturulacaktır.
3. Kurumlar arasında etkin koordinasyon ve işbirliği içerisinde hayvan sağlığını korumak, salgın ve bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadele etmek, ülke içindeki hayvan hareketleri ile hayvan ve hayvansal ürünlerin sevkine dair tedbirleri almak ve uygulamak üzere Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik kapsamında hayvan sağlık zabıtası komisyonları kurulacaktır. **Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararları Bakanlığa gönderilmeyecek il/ilçe müdürlüklerinde muhafaza edilecektir.**
4. Hayvan hastalıklarının tespiti amacıyla yapılan sağlık taramaları aksatılmadan ve hassasiyetle sürdürülecektir. Şüpheli hayvan ölümlerinin duyulması veya sebebi belirlenemeyen hayvan hastalıklarının çıkması halinde erken uyarı ve erken müdahale prensiplerinin uygulanması için il müdürlüklerince; Bakanlığımız Enstitüsü Müdürlüklerinden derhal uzman talebinde bulunulacak, durum gecikmeksizin Bakanlığa bildirilecektir.
5. **İhbarı zorunlu hastalıkların mihrak takibi ve epidemiyolojik araştırması Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından koordine edilecektir.**
6. Epidemiyolojik değerlendirmelerin daha sağlıklı yapılabilmesi için hastalık mihraklarında, hastalığın bulaşma yolu ve şekli (**filyasyon**) gerçek anlamda anlaşılincaya kadar çalışmalar sürdürülerek, bulaş kaynağı tespit edilecek ve gerekli önlemler alınacaktır.
7. Egzotik hastalıklara karşı Bakanlığımızca hızlı tedbir alınması ve hastalıkların yayılmasının önlenmesi için erken tespit edilmesi çok önemlidir. Bu nedenle Egzotik hastalıkların ülkemize bulaşması riskine karşı, özellikle sınır illerimizde görevli veteriner hekimlerin mihrak araştırmalarında etkin rol alması sağlanacaktır.
8. **Zoonoz bir hastalık çıkması durumunda aynı gün Sağlık Bakanlığı ilgili taşra birimlerine bildirimde bulunularak gerekli işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.** Zoonoz hastalıklarla mücadele konusunda Sağlık Bakanlığı taşra teşkilatı ve yerel yönetimlerle değerlendirme ve koordineli çalışma toplantıları yapılacaktır. Alınan müşterek kararlar Bakanlığa bildirilecektir.
9. Hastalık mihraklarında alınacak karantina tedbirlerinin yerine getirilmesinde Muhtarlık, Belediye, Emniyet ve Jandarma teşkilatları ile işbirliği yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

10. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 4' üncü maddesinin sekizinci fıkrasında "İl özel idareleri ve belediyeler, hayvan hastalıkları ile mücadele ve kontrollerde Bakanlığa yardımcı olmakla yükümlüdür" hükmü yer almaktadır. Söz konusu Kanun hükmü kapsamında hayvan hastalıkları ile mücadele çalışmaları için İl Özel İdareleri ve Belediyelerden bütçelerinde bu hususa yer vermeleri yazılı olarak istenecektir.
11. Hayvan hastalıkları ile mücadele çalışmaları mesaiye bağlı kalınmaksızın uygun olan en erken saatte başlatılarak, tüm yetiştiricilere ulaştırılması sağlanacak, mükerrer görevlendirmeler azaltılacaktır.
12. Hastalık çıkışlarında ve aşı kampanya dönemlerinde planlanan hedeflere ulaşmak ve hastalıkla mücadeleyi olumsuz etkilememek için, mesai mevhumu gözetmeksizin çalışılacak, görevli personele mesai konusunda il/ilçe müdürlüklerince gerekli kolaylık sağlanacaktır. **Mesai öncesi aşılama çalışmalarına gönderilen personelden, görev dönüşü Şube Müdürü ve İlçe Müdürünün uygun görüşü ile mesaiye devamı beklenmeden idari izin verilebilecektir.**
13. İl Müdürlükleri, çalışma takviminin başlangıcında **İl Müdürünün başkanlığında**, konu ile ilgili tüm sorumluların katılımlarıyla toplantı düzenleyerek, aşılama programını kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı tüm tedbirleri alacaktır. Toplantıda alınan kararlar yazılı olarak il müdürlüğünde muhafaza edilecektir.
14. Hastalık şüphesi durumunda hastalığı takip eden veteriner hekim, en geç yirmi dört saat içinde Veteriner Bilgi Sistemine hastalık şüphe kaydı girecektir. Hastalığın bildirim, Veteriner Bilgi Sisteminde hastalık onaylandıktan sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılacaktır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir. İlçelerden bildirimler mail yoluyla sadece il müdürlüğüne hitaben yapılacaktır. İlçe Müdürlüklerinden il müdürlüğüne gelen bildirimlere istinaden il müdürlüğünce Veteriner Bilgi Sisteminde yer alan hastalık takip ekranından "Çıktı Al" bölümünden çıktı alınarak Şube Müdürünce imzalandıktan sonra dosyasında muhafaza edilecektir. **Bakanlığa ve enstitü müdürlüğüne e-posta ve resmi yazı ile evrak gönderilmeyecektir.** Hastalık bildirimleri ve Veteriner Bilgi Sistemine kayıtları ile ilgili epidemiyolojik tanımlamalar **EK-3 ve EK-4'** te verilmektedir.
15. **Hastalıktan ari işletme çalışmaları haricinde enstitü müdürlükleri tarafından gönderilen laboratuvar sonuç raporunda antikor pozitiflik tespit edilmesi durumunda hastalık çıkışı yapılmayacaktır.**
16. Bakanlık Enstitü Müdürlükleri ve Özel Veteriner Teşhis Laboratuvarlarınınca teşhisi yapılan ihbarı mecburi hastalıklar, mucadele@tarimorman.gov.tr, epidemioloji@tarimorman.gov.tr ve il müdürlüklerinin resmi e-posta adresine elektronik posta ile bildirilecektir. Hastalığın çıktığı yerin il/ilçe müdürlüğüne ve Bakanlığa elektronik posta ile bildirimden sonra resmi yazı ile rapor gönderilecektir.
17. Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadelede kullanılan alet ve malzemeler öncelikle İl ve ilçe müdürlükleri imkânları ile tedarik edilecektir. Tedarik edilemeyecek ve zorunlu kullanılması gereken alet-malzeme ve veteriner sağlık ürünü talepleri sadece Genel Müdürlüğe yapılacak, malzemelerin kargo ile gönderilmesinin istenip istenmediği bildirilecektir. **Genel Müdürlüğün tahsisi dışında Merkez İkmal Müdürlüğünden malzeme talep edilmeyecektir.**
18. Hastalıklar ile mücadelede kullanılmak üzere gönderilmiş olan makine, alet ve sarf malzemeleri hastalıkla mücadele amacı dışında kullanılmayacak olup makinelerin bakımları düzenli yapılacaktır. Tüm malzemeler bir depoda düzenli şekilde muhafaza

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

edilecek, depo anahtarı ilgili personellerde bulunacaktır. Makine kullanımları ilgili tüm personele öğretilerek acil durumlarda sıkıntı oluşmasına izin verilmeyecektir.

19. **İl/İlçe Müdürlükleri, Sığır Tüberkülozu ve Ruam hastalıklarının kontrolünde kullanılan analog/dijital deri kalınlığını ölçen kumpasların doğru ölçüm yapabilmesi amacıyla kalibrasyonlarını yılda en az bir kez yaptıracaklardır.**
20. Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği' ne göre Bakanlıkça ruhsatlandırılmamış Veteriner Fakülteleri laboratuvarlarının hastalık bildirimleri sonrasında hastalık çıkışı yapılmayacak, ancak kordon ve karantina tedbirleri uygulanacaktır. Bu tedbirler, resmi veteriner hekimce alınan marazi maddeye istinaden, hastalık ile ilgili Ulusal Referans Laboratuvarca (URL) hastalık hakkında rapor verilinceye kadar sürdürülecektir. Alınan tedbirler URL tarafından hastalığı teyidi durumunda hastalık sönüşüne kadar devam ettirilecek, teyit etmemesi durumunda ise sonlandırılacaktır.
21. İl ve İlçe Müdürlükleri enstitülere marazi madde gönderirken Veteriner Laboratuvar Bilgi Sisteminden protokol girişi yaparak alacakları protokolün çıktısını numuneyle birlikte ilgili Enstitü Müdürlüğüne göndereceklerdir. Numune gönderimi esnasında tanzim edilen resmi yazıda gönderilen protokolün numarası mutlaka yazılacaktır. Tazminatlı hastalıklarda test materyallerinin il/ilçe müdürlükleri kanalı ile ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilmesi için yetiştiricilere bilgilendirmeler yapılacaktır. Veteriner Laboratuvar Bilgi Sisteminden düzenlenecek protokol, sistemin çalışmaması ve protokolün kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlanarak matbu "Marazi Madde Gönderme Protokolü" **(EK-6)** düzenlenecektir.
22. Şap Enstitüsü Müdürlüğüne yürütülmekte olan şap hastalığı teşhisi, virüs tiplendirme, aşılama sonrası antikor tespiti, şap virüsü NSP antikor varlığının tespiti (Kurban Bayramı dahil Trakya'ya yapılacak hayvan sevklerinde) gibi işlemlerin daha hızlı gerçekleşmesinin sağlanması, İl/İlçe Müdürlüğü, Şap Enstitüsü Müdürlüğü ve Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğüne numune işlem aşamalarının takip edilebilmesi ve özellikle Trakya'ya yapılacak olan hayvan sevklerinde prosedür azaltılması ve sonuçların en kısa sürede elde edilmesi ile hayvanların sevk sürecinin hızlandırılması amacıyla, Şap Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecek olan her türlü numunenin Veteriner Bilgi Sistemi içerisinde yer alan "ŞAP-NTS" modülü üzerinden gönderilmesi gerekmektedir. Özellikle, Trakya'ya yapılacak hayvan sevklerinde (Kurban Bayramı dâhil) sevk döneminde mağduriyet yaşanmaması adına NSP antikor varlığı numunelerinde bu modülün kullanılması ayrıca önem arz etmektedir.
23. Hastalık ihbarı ve marazi maddenin Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerine ulaştırılmasında yaşanan sıkıntılar hastalıklarla mücadelemizi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çerçevede, hayvan hastalıkları ile mücadelenin etkin bir şekilde yapılabilmesi için, hastalık şüphesi ile alınan marazi maddelerin, enstitü müdürlüklerimizin "**Numune Gönderme Kriterleri**" göz önünde bulundurularak ilgili enstitü müdürlüklerine gönderilmesi gerekmektedir. Ayrıca özellikle **Kuş Gribi, Kuduz, Şarbon vb. zoonoz hastalıklarda** alınan marazi maddelerin **il müdürlüğü resmi araçları ile en kısa sürede** ilgili enstitü müdürlüklerine ulaştırılması sağlanacaktır.
24. Koruyucu aşılama çalışmaları tüm il ve ilçelerde Bakanlık tarafından **EK-7'** de belirtilen tarihler arasında yapılacaktır.
25. Veteriner biyolojik ürünler ile kulak küpesi, mikroçip gibi tanımlama araçları için alınacak uygulama ücretleri Bakanlık Makamından alınan ve yürürlükte olan "Hayvanların Tanımlanması İle Veteriner Biyolojik Ürünlerin Uygulama Ücretleri Olur'u" çerçevesinde alınacak ve söz konusu ücretler için uygulama sonunda "Hayvanların Tanımlanması ve Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzu" **(EK-23)**

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

düzenlenecektir. Söz konusu makbuzun ekine TÜRKVET kayıt sisteminden alınan "İşletmedeki Hayvan Listesi" eklenecektir. Makbuz üç nüsha ve üzerindeki tüm bilgiler eksiksiz olacak şekilde doldurulacaktır. Makbuzun ilk nüshası uygulama yerinde hayvan sahiplerine imza karşılığı verilecek, ikinci nüsha uygulayıcıda kalacak olup, üçüncü nüsha ise koçanı ile birlikte il/ilçe müdürlüklerinde saklanacaktır. Makbuz üzerinde silinti, kazıntı ve değişiklik yapılmayacaktır. İl/ilçe müdürlüğüne daha önce basımı yapılan makbuzlar bitinceye kadar kullanılacaktır.

26. Hayvanların Tanımlanması ve Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzu il müdürlüklerince bastırılacak, Bakanlıktan talep edilmeyecektir. Hayvanların Tanımlanması ve Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzlarının serbest veteriner hekimlere kıymetli evrak olarak bedeli mukabilinde verilmesi ve aşılamanın bu makbuza yazılması sağlanacaktır. Makbuzun Cilt Numarası "yıl/il kodu/sıralı numara" şeklinde düzenlenecektir
27. Aşılamanın istenen hedeflere ulaşmasının sağlanması ve yetiştiricilerin farkındalığının artırılması için il/ilçe müdürlüklerince eğitim faaliyetleri yanında, her aşılama kampanyasından önce yapılan program muhtarlıklara resmi yazı ile bildirilecektir. Ayrıca yazıda 5996 sayılı Kanunun ceza hükümleri de hatırlatılacaktır. 2021 yılı için uygulanacak idari para cezaları **EK-41'de** belirtilmiştir.
28. Balık yetiştiricilerine hastalıklar, çiftliklerde alınması gereken koruyucu önlemler, aşı, ilaç, antiseptik ve dezenfektan kullanımı hakkında bilgi verilecektir. Balık aşuları da diğer aşular gibi veteriner hekim ve yardımcı sağlık personelinde uygulanacaktır.
29. Ruam Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği 12 nci maddesi üçüncü fıkrasında belirtilen pedigri damızlık, yarış veya atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen tek tırnaklı hayvanlar hariç olmak üzere, TÜRKVET'e damızlık ve üretim amaçlı tek tırnaklı kaydı yapılmadan önce at ve katırlar intradermal mallein testine veya serolojik teste tabi tutulacak ve mikroçip uygulaması yapılarak test sonuçları TÜRKVET'e kaydedilecek ve test sonuçlarına göre söz konusu yönetmelik çerçevesinde belirlenen usul ve esaslara göre işlem yapılacaktır. Hayvanların satılması veya sahip değiştirmesi durumunda Tek Tırnaklı Hayvanların Tanımlanması ve İzlenmesine Dair Yönetmelik gereği işlem yapılacaktır.
30. Safkan Arap ve İngiliz Atlarının Soy Kütüğü, Kayıtları, İthalat ve İhracatı Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre damızlık olarak kullanılacak aygır ve kısraklar için "**Damızlık Belgesi**" düzenlenmesinde **EK-8' de** yer alan hususlara dikkat edilecektir. Yurt dışından ithal edilerek damızlıkta kullanılmak istenen aygır ve kısraklar için, damızlık belgesi müracaat tarihinde, uluslararası referans laboratuvarında son 60 gün içerisinde gerçekleştirilmiş test sonuçlarına göre **Equine Viral Arteritis, Ruam, Durin ve Salmonella Abortus Equi** hastalıklarından menfi olduğu belgelenen hayvanlara sertifika tanzim edilecek, Türkiye'de yeniden test yaptırılması istenmeyecektir. Söz konusu hastalıkların tamamı yerine bir kısmına ait test sonuçları varsa, onlar kabul edilecek, diğerleri için ulusal laboratuvarında test yaptırılacak ve sonuçları menfi bulunanlara damızlık sertifikası tanzim edilecektir.
31. 5996 sayılı Kanunu'nun 9. maddesi 1. fıkrasında "Hayvan sahipleri veya bakımından sorumlu kişiler, hayvan refahının sağlanması amacıyla, hayvanların barınma, bakım, beslenme, sağlık ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak, sorumluluklarındaki hayvanların insan, hayvan ve çevre sağlığı üzerinde oluşturabilecekleri olumsuz etkilere karşı gerekli önlemleri almakla yükümlüdür." hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm, bulaşıcı hayvan hastalıkları nedeniyle karantina uygulanan işletmelerde oluşan katı ve sıvı atıkların, çevreyi kontamine ederek, hayvan hastalıklarının yayılmasına yol açmasına karşı alınacak tedbirler çerçevesinde Bakanlığımıza sorumluluk

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

yüklemektedir. Bu kapsamda 5996 sayılı Kanun'un ilgili hükmünün hayvancılık işletmelerinin çevre sağlığına olan etkileri doğrultusunda hayvan hastalıklarının yayılmasının önlenmesi ile sınırlı olduğu, hayvancılık işletmelerinden oluşan katı ve sıvı atıklar ile koku gibi çevresel etkilerin ise 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sorumluluğundadır.

- 32.** Yetiştiricilerin isteği üzerine faaliyette bulunan hayvancılık işletmelerine aşağıda belirlenmiş minimum standartları taşımaları halinde **EK-34'te** yer alan "Hayvancılık İşletmesi Faaliyet Belgesi" düzenlenecektir.
- İşletme TÜRKVET kayıt sistemine kayıtlı olmalıdır.
 - Sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanların tamamı küpelenerek TÜRKVET' te kayıt altına alınmış olmalıdır.
 - İşletmede kullanılan içme ve kullanma suyu şebeke suyundan değil de kuyu, artezyen, kaynak suyu gibi bir su kaynağından getiriliyorsa su analiz raporu alınmalı ve bu analizler yılda bir kez tekrarlanmalıdır.
 - İşletme binası kontaminasyon riski taşımamalı, ahır zemini ve duvarlar kolay temizlenebilir olmalıdır.
 - İşletme binası yeterli aydınlatma ve havalandırmaya sahip olmalıdır.
 - Değişik hayvan türleri bir arada bulundurulmamalıdır.
- 33.** Hayvan sağlığı çalışmalarında yapılan faaliyetler kayıt altına alınacaktır. Hayvan Bilgi Sistemi altında yer alan modüllerde kayıt altına alınamayan faaliyetler için ayrıca kayıt tutulacaktır. Kayıtların işlenmesinden ilgili personel, kontrolünden il müdürlüklerinde Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü, ilçe müdürlüklerinde ise İlçe Müdürü sorumludur.
- 34.** TÜRKVET' te yer alan Bakanlığımızdan ruhsatlı hayvan pazar ve borsaları ile kesimhanelere ait bilgiler güncellenecek, ruhsatlı olmayan hayvan pazar ve borsaları ile kesimhaneler TÜRKVET'te kapalı duruma getirilecektir.
- 35.** İhbarı zorunlu hastalık mihraklarında bulunan ve kesime elverişli olan klinik belirti göstermeyen hayvanlar, bulaşmaya engel olacak tüm önlemlerin alınması şartı ile en yakın kesimhaneye ya da hayvan sahibinin talebi ve il/ilçe müdürlüğünün uygun gördüğü kesimhaneye sevk edilebilecektir. Kesimhanelerde görevli resmi veteriner hekimler, ihbarı zorunlu hastalıklardan şüphe ettiğinde, bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü aracılığı ile Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğüne numune gönderecek ve sonuç kesinleşene kadar ilgili hayvanın bulunduğu işletmeye geçici kordon konulacaktır.
- 36.** İhbarı zorunlu hastalıklardan ölen veya öldürülen hayvanlar gömülerek imha edilecek ise akarsuları ve yer altı sularını kontamine etmeyecek şekilde, iki metre derinliğinde çukurlar açılarak üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek gömülecektir. Mümkün olmadığı hallerde tamamen yakılarak imha edilecektir.
- 37.** TÜRKVET hayvancılık işletmelerinde birden fazla sürü kaydı yapılması için uygundur. Fiziksel durumu uygun ve hayvan sayısı fazla olan işletmelerde yetiştiricilik yönüne göre damızlık ve besilik sürüleri oluşturularak bu sürüler üzerinden hastalık takibinin yapılması ve sürdürülebilir hayvancılığın tesis edilmesi Genel Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir. Özellikle karantina süresi uzun olan sığır tüberkülozu, sığır brusellozu ve kuduz hastalıklarında, hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu sürüde, hastalık takibinin yapılması ve tüm işletmenin kısıtlamalara tabi tutulmaması hastalığın takibine engel olmadığı gibi işletmenin faaliyetini sürdürebilmesi için de gereklidir. Bu nedenle sürü oluşturulabilecek şartlara sahip işletmelerde çıkan hastalıklar sonrasında, hastalık çıkan hayvanla temasta bulunan sürülerde, hastalık kısıtlamaları uygulanacak, işletmenin diğer sürülerinde kısıtlama uygulanmayacaktır. Hastalık çıkışları şimdiye

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- kadar olduğu gibi işletme üzerinden yapılacak ancak ilgili sürüde kısıtlamaların ve hastalık takibinin yapıldığı, hastalık çıkış raporunun açıklama bölümünde belirtilecektir.
38. Şap Enstitüsü Müdürlüğü, Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlükleri ve Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlükleri gerek kendi aralarında gerekse Genel Müdürlükle haberleşmede Bakanlığımız tarafından kendilerine tahsis edilen@tarimorman.gov.tr uzantılı resmi elektronik posta adreslerini kullanacaktır.
39. TÜRKVET, Ev Hayvanı Kayıt Sistemi (PETVET), Veteriner Bilgi Sistemi ve Kanatlı Bilgi Sistemi kullanıcılarına verilen yetkiler il sistem sorumlularınca takip edilecektir. Sisteme ilk girişte **EK-44**'te yer alan "Kullanıcı Sözleşmesi" sistem tarafından ekrana yansıtılacak, kullanıcı tarafından onaylandıktan sonra sisteme erişim sağlanabilecektir. Her takvim yılının başında tüm kullanıcıların kullanıcı adı ve şifreleri sistem tarafından pasif yapılacak, ilk girişlerinde "Kullanıcı Sözleşmesi" sistem tarafından ekrana yansıtılacak, kullanıcı tarafından onaylandıktan sonra sisteme erişimlerine izin verilecektir.
40. Ölen buzağı sayılarının girişleri, İl/İlçe Müdürlüklerimizde görevli personel tarafından Veteriner Bilgi Sistemi altında yer alan Hayvan Sağlığı modülüne eklenen "Buzağı Ölümleri İzleme" sekmesinden aylık olarak takip eden ayın 5'ine kadar yapılacaktır.

B- AŞILARIN TEMİNİ, UYGULAMALARI VE PROGRAMLI AŞILAMALAR

1. Bakanlığımız mücadele programı aşılama takvimi **EK-7'** de yer almaktadır.
2. Bakanlığımız aşılama programında yer alan ve İl Müdürlüğünüzce ihtiyaç duyulan aşının üretim yetersizliğinden dolayı Enstitü Müdürlükleri tarafından temin edilememesi durumunda bu duruma dair ilgili Enstitü Müdürlüğünden alınan yazıya istinaden Döner Sermaye marifetiyle temin edilecektir.
3. Enstitü Müdürlüklerimizce üretilen Şap, PPR vb. aşılar, Şap Enstitüsü ve Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüklerine ait araçlarla ilin bağlı olduğu Veteriner Enstitü Müdürlüklerine gönderilecek, il müdürlüklerimizce söz konusu aşılar enstitü müdürlüğünden teslim alınacaktır. Aşıların gönderilme zamanı, programın başlangıç tarihlerine göre planlanacaktır.
4. İl Müdürlükleri Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Programı (Şap ve PPR hariç) ve program dışındaki aşıları, doğrudan aşı üretimi yapan enstitü müdürlükleri ile irtibat sağlayarak temin edeceklerdir. Aşılar ısıya karşı hassas olduğundan, il müdürlüklerince enstitü müdürlüklerinden teslim alınacak veya enstitü müdürlükleri tarafından il müdürlüklerine soğuk zincir şartlarına uygun şekilde ulaştırılması sağlanacaktır. Aşılar etiket ve prospektüs bilgilerine göre muhafaza edilecektir.
5. Aşılama sırasında kontaminasyon riskinin en az düzeye indirilmesi amacıyla gerek personel gerekse araçlar ile hastalıkların bulaşmasının engellenmesi için gerekli tedbirler alınacaktır. Aşı şişesinde bir uç, enjektörde ayrı bir uç kullanılmasına özen gösterilecektir. Yapılabildiği ölçüde her hayvan için tek kullanımlık enjektör veya ayrı uç kullanılacak, kullanılmadığı durumlarda ise enjektör ucu işletmeden işletmeye mutlaka değiştirilecektir. Kullanılan boş aşı şişeleri ve iğne uçları hastalıkların yayılmasına neden olmamak amacıyla uygulama yerleri, köy ve mahallelerde bırakılmayacaktır.
6. Enstitü Müdürlüklerimizce, yapılan saha çalışmalarının sonuçlarına göre hayvanların farklı uygulama bölgelerine, ayrı ayrı enjektör kullanılmak şartı ile aynı anda uygulanabilecek programlı aşılar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

HAYVANLARA AYNI ANDA UYGULANABİLECEK AŞILAR

Büyükbaş Aşılama ları	Şap-Brusella
	Şap-LSD
	Şap-Kuduz
	Şap-E. Coli
Küçükbaş Aşılama ları	PPR-Koyun Keçi Çiçeği
	PPR-Mavidil
	PPR-Şap
	Şap- Koyun Keçi Çiçeği

7. Bireysel olarak Bakanlıkça ihbarı zorunlu olarak tespit ve ilan edilen hastalıklara karşı koruyucu aşı lama yapacak serbest veteriner hekimler, aşı lamadan önce aşı lama yeri ve zamanını, aşı uygulanacak hayvan nevi ve sayılarını il/ilçe müdürlüklerine bildireceklerdir.
8. Hayvancılık işletmelerinde görev yapan veteriner hekimlerin aşı uygulaması yapabilmesi için Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelik ile Veteriner Ecza Depoları, Perakende Satış Yerleri (Veteriner Hekim Muayenehane, Poliklinik ve Hayvan Hastaneleri) ile Toptan Veteriner Tıbbi Ürün Temin Eden Hayvancılık İşletmelerinin İzin ve Denetimleri Talimatına ek olarak bu Genelge 'de konu ile ilgili belirtilen hükümler yerine getirilmelidir. İşletme veteriner hekimleri uyguladıkları aşı lamaları her ayın ilk haftasında Bakanlık il/ilçe müdürlüklerine bildirmelidir. **Aşı üretimi yapan enstitü müdürlükleri işletme veteriner hekimi bulunduran ve yukarıdaki ilgili mevzuat kapsamında izin alan işletmeler dışında hiçbir hayvancılık işletmesine aşı satışı yapmayacaktır.**
9. Hayvancılık işletmelerinde görev yapan veteriner hekimlerin, programlı aşı uygulamalarını süresi içerisinde yapabilmesi kapsamında, tedarik edeceği aşı ları aşı üretimi yapan enstitü müdürlüklerinden temin edebilmeleri için il müdürlüğünden alacağı resmi yazı ile ilgili enstitü müdürlüğüne başvuruyu yaparak aşı yı tedarik edebilir. Söz konusu aşının miktarı kadar o ilin aşı lama programından düşülerek ilgili il müdürlüğüne gönderilir.
10. Serbest veteriner hekim, işletme veteriner hekimleri ya da resmi veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri/teknisyenleri tarafından yapılan aşı lamalar uygulamadan sonraki 10 gün içerisinde kayıt edilmelidir.
11. İhbarı zorunlu hastalıklara karşı yapılan aşı lamalarda, aşı lama esnasında ya da sonrasında oluşabilecek alerjik reaksiyonlarda kullanılmak üzere gerekli ilaçlar aşı lama ekibinin yanında hazır bulundurulacaktır.
12. Veteriner Bilgi Sisteminin aşı giriş sayfasında yeni düzenlemeler yapılarak Aşı Takip Sisteminin sistem gereklilikleri eklenmiş olup, Veteriner Bilgi Sisteminden girilen aşı ların Aşı Takip Sistemine, Aşı Takip Sisteminden girilen aşı ların da Veteriner Bilgi Sistemine aktarımı sağlanmıştır. Bu çerçevede, İl/ilçe Müdürlüklerimizce program çerçevesinde uygulanan aşı ların Veteriner Bilgi Sistemine kaydedilmesine devam edilecek, program dışında kalan ve özel talep doğrultusunda yapılan aşı ların ise Aşı Takip Sistemine kaydedilmesi sağlanacaktır. Serbest veteriner hekimler ve işletme veteriner hekimlerince yapılan tüm aşı lar (ihbarı mecburi hastalıklara karşı yapılan aşı lar dahil) Aşı Takip Sistemi üzerinden kaydedilecektir. Serbest veteriner hekimler ve işletme veteriner hekimlerince Aşı Takip Sistemi üzerinden kaydedilen aşı ların Veteriner Bilgi Sistemine geçmesi için kullanıcılara Veteriner Bilgi Sisteminde Serbest Veteriner Hekim veya İşletme Veteriner Hekimi rolü verilmiş olması gerekmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- Veteriner Bilgi Sisteminde rol tanımlaması olmayan kullanıcıların Aşı Takip Sisteminden girmiş olduğu aşılarda Veteriner Bilgi Sistemine geçmeyecektir.
13. Bakanlıkça programlanan aşılarda, il müdürlüğü ile bölge veteriner hekimleri odası arasında yapılacak protokol çerçevesinde serbest veteriner hekimler tarafından yapılabilecektir.
 14. Bakanlığın programlı aşılarda için Veteriner Hekim Odaları ile yapılan protokol çerçevesinde Serbest Veteriner Hekimler tarafından yapılacak aşı uygulama ücreti; aşı, araç, benzin, sarf malzemesi ve benzeri tüm giderler dikkate alınarak il müdürlüğünce belirlenir. İl müdürlüğü tarafından belirlenen uygulama ücreti dışında yetiştiriciden herhangi bir ek ücret talep edilemez.
 15. Aşılama programı onaylanan Veteriner Hekim Odaları program dâhilindeki yerleşim birimlerinde bulunan tüm büyükbaş/küçükbaş hayvanları aşılacaktır. Aşılama sonrasında Hayvanların Tanımlanması ile Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzu tanzim edilecek olup, Aşı Takip Sistemi üzerinden sisteme kaydı gerçekleştirilecektir. Gerekğinde aşının etkinliğini kontrol etmek amacıyla test ve analiz için aşılardan hayvanlardan kan alınıp ilgili enstitü müdürlüğüne (Şap Enstitüsü Müdürlüğü, Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü) bağımsızlık kontrolü yaptırılır.
 16. Bakanlığın belirlediği program haricinde serbest veteriner hekimler tarafından yapılan ve Aşı Takip Sistemi üzerinden sisteme kaydı gerçekleştirilecek aşılarda için Hayvanların Tanımlanması ile Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzu tanzim edilmeyecektir.
 17. Genelge ekindeki illere Göre Mücadele Programında yer alan ilçe bazlı aşılama programları Veteriner Bilgi Sisteminde yer alan Aşılama →Aşı Programı→Aşı Programı-Ekle ekranından kaydedilecektir.
 18. Aşılama dönemlerinde uygulanan aşılarda Veteriner Bilgi Sisteminde yer alan Aşılama →Güncel Aşı Bilgisi→Aşı Bilgisi-Ekle ekranından günün sonunda veya bir gün sonra kaydedilecek, aynı ekranda yer alan raporlama kısmından il/ilçe müdürlükleri ve Genel Müdürlükçe takip edilecektir. Kampanya aşılalarının Veteriner Hekim Odalarına devredildiği durumlarda, aşılama çalışmalarına katılan serbest veteriner hekimler günlük yaptıkları aşılarda İl/ilçe Müdürlüğüne bildirecek, İl/ilçe Müdürlüğü personeli de güncel aşı bilgisi ekranından girişleri yapacaktır.
 19. Aşılama Kampanyaları öncesi paydaşlara bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışması yapılacaktır. Kampanyalarla ilgili olarak hazırlanan ve il müdürlüklerine gönderilen hastalıklara karşı uygulanan aşılamaı özendiren afiş, liflet, broşürlerin yetiştiriciye ulaştırılması, Radyo ve TV spotlarının kampanya dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda yayımlanması sağlanacaktır.
 20. Türkiye Jokey Kulübü'nün hastanesinin olmadığı illerde, soy kütüğüne kayıtlı Safkan Arap ve İngiliz Atlarına Equine Influenza Virus, Equine Herpes Virus (EHV 1-4), Batı Nil Virus ve Tetanoz hastalıklarına karşı yapılacak aşılarda Bakanlığımız ve Türkiye Jokey Kulübü'nün işbirliğinde İl/ilçe Tarım ve Orman Müdürlüklerince gerçekleştirilecektir. İhtiyaç duyulacak aşılarda Türkiye Jokey Kulübü tarafından temin edilecektir.
 21. Bakanlığımız programlı aşılarda kapsamında oluşan aşı zayıflarının döner sermaye işletmesince karşılanabilmesi için 20.06.2018 tarih ve E.1839697 sayılı Destek Hizmetleri Daire Başkanlığının yazısı doğrultusunda işlem tesis edilecektir. Aşı zayıflarının döner sermaye işletmesince karşılanabilmesi için uygulama esnasında oluşması gerekir. Bunun dışında personele teslim edilen aşının eksik tatbik edilmesi, kaybolması ve personelin ihmal ve suistimali sonucu oluşan kayıp durumları aşı zayısı

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

olarak döner sermaye işletmesince karşılanmayacaktır. Uygulama esnasında oluşan aş zayıfları ile ilgili olarak, aşların döner sermaye işletmesi ambarlarından yazılı veya zimmet karşılığı teslim edilmesi ve Bakanlığımız Döner Sermaye İşletmeleri Uygulama Yönetmeliğinin 30 uncu maddesi gereğince kurulan ambar sayım komisyonunda aş mevcudunun tespitinde Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünde görevli üye personelin yer alması gerekmektedir. Ayrıca uygulama esnasındaki aş kayıplarının ilgili Yönetmeliğinin 44 ve 46'ncı maddelerine göre terkin edilmesi ve kayıtlardan çıkarılması için gerekli teknik raporların Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünce oluşturulacak komisyonca hazırlanarak döner sermaye işletmesine iletilmesi gerekmektedir.

22. Yapılan çalışmalarda aşılama sonrası hayvanlarda oluşabilen anafaktik şok vakalarında epinefrine (adrenalin) kullanımı olumlu sonuçlar vermiştir. Bu kapsamda tüm anafaktik şok vakalarında zaman kaybetmeden epinefrine (adrenalin) uygulanması gerekmektedir.

C- DENETİM VE KONTROL

1. Hastalıktan Ari İşletmeler Genelgesine uygun olduğu belirlenen süt çiftlikleri, ilgili Genelge kapsamında Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü tarafından yılda en az 2 (iki) kez denetlenecektir.
2. Kuluçkahane ve damızlık kanatlı işletmeleri ile ilgili çalışmalar Kuluçkahane ve Damızlık Kanatlı İşletmeleri Yönetmeliği ile Uygulama Talimatı hükümlerine göre yürütülecektir. Damızlık Kanatlı İşletmelerinin sağlık kontrollerinde faal kümes adedi dikkate alınacaktır.
3. Kanatlı hayvan bulunduran işletmeler, "Ticari Etlik ve Yumurtacı Kanatlı İşletmelerinin Biyogüvenlik Talimatı" kapsamında, ticari işletme olarak ele alınacak ve bu Talimata göre denetlenecektir.
4. Biyogüvenlik Talimatı kapsamında il müdürlükleri programa aldıkları ve denetledikleri kümes sayılarını her yıl Kanatlı İşletmeleri Faaliyet Raporu **(EK-20)** kullanılarak Temmuz ve Ocak aylarının 20'sine kadar faaliyetlerini iki dönem halinde Genel Müdürlüğe üst yazı ile bildireceklerdir.
5. "İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat" kapsamında kuluçkahaneler, damızlık kanatlı işletmeleri, ticari yumurtacı işletmeler, ticari etlik işletmeler, yem işletmeleri, kanatlı kesimhaneleri ve sulak alanlar için istenen ve ilgili Talimatın ekinde yer alan tablolar her yıl 15 Ocak tarihine kadar excel ortamında öncelikle mucadele@tarimorman.gov.tr adresine, yazılı olarak ise Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
6. "İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat" kapsamında yapılan pasif surveye ait sonuçlar Temmuz ayının ilk haftası ile Aralık ayının son haftası Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
7. Arı hastalıkları yönünden il genelinde bulunan arı işletmelerinin en az % 10'u (Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi ile belirlenecektir) ihbarı mecburi arı hastalıkları yönünden ilkbahar ve sonbaharda olmak üzere yılda en az iki kez denetlenecektir. Denetimi yapılan arı işletmeleri ile ilgili sonuçlar "Arı İşletmeleri Faaliyet Raporunda" **(EK-18)** yer alan form kullanılarak Temmuz ve Ocak aylarının 20' sine kadar Genel Müdürlüğe gönderilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

8. Temel petek üretim yerleri özellikle üretim sezonu dönemlerinde ve yılda en az iki kez denetlenerek gerekli numuneler alınacaktır. Alınan numunelerde hastalık tespiti halinde ilgili mevzuata göre işlemler yapılacak, yapılan iş ve işlemler “Temel Petek Üretim Yerleri Kontrol Raporunda” (EK-19) belirtilecektir.

Ç- EĞİTİM, YAYIM VE BİLGİLENDİRME

1. Bu Genelge'nin yayınlanmasından itibaren 15 gün içerisinde il müdürlüklerince; resmi veteriner hekimlere, serbest veteriner hekimlere, belediye ve özel kesimhane veteriner hekimlerine Genelge ile ilgili eğitim çalışması yapılacaktır. Yapılan eğitime ait tutanak ve katılımcı listeleri muhafaza edilecektir.
2. Hayvan sağlığı hizmetlerinin daha etkin ve verimli yürütülmesini sağlamak için mevzuat ve uygulamalar konusunda il müdürlükleri tarafından, hayvan satış yeri yetkililerine, hayvan yetiştiricileri, kasap, celep ve hayvan taşımacılığı ile uğraşan kişilere yönelik eğitim çalışması yapılacaktır.
3. Jandarma ve Emniyet Teşkilatları ile ilgili diğer kuruluşlara belgesiz ve kaçak hayvan hareketleri konusunda eğitim verilecek, söz konusu kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve gerekli koordinasyon sağlanacaktır.
4. Program kitapçığımızda yer alan hizmet içi eğitim programı enstitü müdürlükleri tarafından gerçekleştirilecek, eğitimi takiben katılanların bilgilerini içeren **EK-21** (Hizmet İçi Eğitimi Katılımcı Bilgi Formu) doğrultusunda enstitü eğitim sorumlusu tarafından katılımcıların onayları Personel Eğitim Giriş Sistemine yapılacaktır. Yapılan tüm eğitimler kayıt altına alınacak, verilen sertifika kopyaları ile katılımcı listeleri dosyalanarak muhafaza edilecektir.
5. Genel Müdürlüğümüzce hazırlanarak il/ilçe müdürlüklerimize yayım amaçlı gönderilen TV ve radyo spotlarının, afiş, broşür ve lifletlerin hedef kitleye ulaşmasında azami gayret sarf edilecektir. Eğitim ve yayım çalışmalarında görsel ve yazılı basından azami ölçüde yararlanılacaktır.
6. Bal arılarının zirai mücadele ilaçlarından en az etkilenmesini sağlamak amacıyla Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlükleri, Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüklerinden alacakları bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele dönemlerine ait bilgileri illerinde konaklayan arıcılara aktaracaklardır.
7. Kanatlı işletmelerinde yapılacak kontrollerle ilgili olarak kümes işletmecilerine ve kümesten sorumlu veteriner hekimlere yönelik eğitim çalışmaları yapılacaktır.
8. İl Müdürlükleri ve Enstitü Müdürlüklerine gönderilen genelge, kitap, broşür gibi eğitim materyallerinin ilgili tüm personele duyurulması sağlanacak, eğitici filmlerin yerel televizyonlarda yayınlanması için çaba sarf edilecektir.
9. Sığır cinsi, koyun ve keçi türü, tek tırnaklı hayvanlar ile göçer hayvanların tanımlanması ve nakilleri hakkında yönetmelikler ile kedi ve köpeklerin kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınmasına dair yönetmelik hükümlerinin uygulanmasına yönelik olarak hayvan sahipleri, kasaplar, celepler, hayvan nakli ile uğraşan kişiler, kesimhane sahipleri, hayvan satış yeri yetkilileri ve ilgili tüm diğer şahıslara eğitim verilecek, görsel ve yazılı basın yoluyla gerekli duyurular yapılarak konu ile ilgili olarak afiş, broşür, liflet ve yetiştirici mektupları hazırlanıp yetiştiricilere ulaştırılacaktır. Özellikle doğum, ölüm, kesim ile işletmeye giren ve çıkan hayvanlara ilişkin bilgilerin zamanında bildiri konusunda yetiştiricilere eğitim verilecek, söz konusu bildirimleri yapmadıkları takdirde cezai müeyyide uygulanacağı yazılı olarak bildirilecek, konu ile ilgili afiş ve broşür bastırılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

10. TÜRKVET, PETVET, Veteriner Bilgi Sistemi ve Kanatlı Bilgi Sisteminin kullanılmasına yönelik; veteriner hekim odalarına, serbest veteriner hekimlere, birliklere, şifre tahsis edilen işletmelere, kesimhane ve hayvan satış yeri yetkililerine eğitim verilecektir.
11. Enstitü Müdürlükleri tarafından eğitim ihtiyacı duyulan konularda enstitü personelinin diğer enstitü müdürlüklerine geçici görevlendirmesi yapılabilecektir.

D- VETERİNER HİZMETLERİ

1. Veteriner Hekimlerin açmış oldukları muayenehane, poliklinikler, hayvan hastaneleri ile ev ve süs hayvanı üretim, satış, eğitim ve barınma yerlerine ait bilgiler, il müdürlükleri tarafından Veteriner Bilgi Sistemine işlenecektir. Söz konusu faaliyetlerle ilgili bilgiler gerek Bakanlığımızca yürütülecek faaliyetlerin planlanmasında gerekse de vatandaşlarımızın taleplerinin cevaplanması kullanıldığından veri tabanında sürekli olarak güncel bilgiler bulunması gerekmektedir. Veteriner Bilgi Sisteminde bilgileri güncel olmayan il müdürlükleri en kısa sürede bu faaliyet alanlarıyla ilgili bilgilerini güncellemeleri gerekmektedir.
2. Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliği gereği kliniklerde en fazla üç veteriner hekim, polikliniklerde ise en az dört veteriner hekim, Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği gereği hayvan hastanelerinde en az beş veteriner hekim çalışabildiğinden, Veteriner Bilgi Sistemi üzerinde toplam veteriner hekim sayısına sağlıklı olarak ulaşabilmek amacıyla Veteriner Bilgi Sistemine “veteriner hekim sayısı” butonu ilave edilmiştir. Tüm il müdürlükleri bilgilerini bu çerçevede güncellemesi gerekmektedir.
3. Serbest veteriner hekimlere yönelik yapılan denetim ve eğitimlerde düzenlenen “YILLIK DENETİM/EGİTİM FORMU” bundan böyle Genel Müdürlüğümüze gönderilmeyecek, il müdürlükleri bünyesinde muhafaza edilecektir.
4. Muayenehane, poliklinik ve hayvan hastanelerinin yılda en az bir kez denetlenmeleri, yapılan denetimlerde çalışma izin belgesi olmadan görev yapan veteriner hekim ve yardımcı sağlık personelinin tespiti halinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl/ilçe teşkilatlarına ilgililerin bildirilmeleri, Yönetmelik ve Talimatlara aykırı hareket edenler hakkında ise yasal işlem tesis edilmesi gerekmektedir.
5. Hayvan sağlığı hizmeti vermek isteyen Birlik, Vakıf, Dernek vb. kurum ve kuruluşlar, sahipli hayvanlara sağlık hizmeti vermek isteyen Belediyeler ile Veteriner Fakülteleri bünyesinde faaliyet gösteren hayvan hastanelerinin, Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği hükümlerine göre ruhsat almaları gerekmektedir.
6. 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanarak, mevcut mevzuat hükümlerinin uygulanmasından sorumlu resmi veteriner hekimler, öncelikle hayvan hastalıklarına karşı planlanan mücadele hizmetleri ile hastalık ihbarlarının değerlendirilmesini yürütmekle görevlidir. Resmi veteriner hekimler 657 Sayılı Kanun’a tabi olmaları nedeniyle, belirlenen mesai saatleri içinde hizmet vermekle yükümlü olmakla birlikte Bakanlığımız il/ilçe müdürlüğüne getirilen hayvanlar ile özellikle ruhsatlı veteriner hekim muayenehanesi veya polikliniği olmayan yerlerde acil vakalarda hayvanların teşhis ve tedavi hizmetlerini, kurum amirlerince verilecek görevlendirme ile yapabilirler.
7. Bakanlıktan muayenehane, poliklinik, hayvan hastanesi ile ev ve süs hayvanı üretim, satış, barınma ve eğitim yerleri ruhsatı veya çalışma izni almış gerçek veya tüzel kişilerin tutacakları defterlerde, bir örneklik sağlanması amacıyla, söz konusu defterleri veteriner hekim odalarından temin edeceklerdir.
8. Ev ve süs hayvanlarının sağlıklı ortamlarda üretilmeleri, alınıp satılmaları, barındırılmaları ve eğitilmelerini temin etmek, hayvan hastalıklarının yayılmasını

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

önlemek, hayvanlardan hayvanlara ve hayvanlardan insanlara geçen hastalıklara mani olmak amacıyla, ev ve süs hayvanları üretim, satış, barınma ve eğitim yerleri etkin bir şekilde denetlenecektir.

9. Ev ve süs hayvanlarına ilişkin Yönetmelik kapsamındaki iş yerlerinde, Bakanlığımızdan ruhsatlı muayenehane, poliklinik veya hayvan hastanelerinde çalışan ve Hizmet İçi Eğitim belgesine sahip veteriner hekimler çalışacaktır. İşyerlerinde çalışacak veteriner hekimler, Veteriner Hekimler Odası tarafından görevlendirilecek olup, sözleşmeleri odaların bilgisi dâhilinde yapıldıktan sonra noterden tasdik edilecektir. Veteriner hekimlerin çalışma saatleri ve alacakları ücretler ile bir veteriner hekimin kaç işyerine bakacağı Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından Bölge Veteriner Hekimler Odalarına bildirilmiştir. Sözleşmelerde, veteriner hekimlerin işyerinde bulunacakları gün ve çalışma saatleri belirtilmiş olacak ve denetimlerde, veteriner hekimlerin bu gün ve saatlere uyup uymadıklarına dikkat edilecektir.
10. Veteriner Teşhis ve Analiz Yönetmeliğinin 15'inci maddesine göre, Laboratuvarlar Bakanlıkça belirlenecek teşhiste metot birliği esaslarına ve metotların standartlarına uymakla yükümlüdür. Bakanlığımız Bilim Kurulunca yapılan çalışmalar sonucunda "Teşhiste Metot Birliği Kitabı" oluşturulmuştur. Kitapta, metoda ait Standart Operasyon Prosedürleri (SOP) ve her metot için hangi güvenlik seviyesinde çalışılacağı belirlenmiştir. Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları tarafından yapılacak teşhislerde, Teşhiste Metot Birliği Kitabında yazan metotlar kullanılacak olup, metot için belirlenmiş güvenlik seviyesi kriterlerine uyulması gerekmektedir. Bakanlığın bilgisi dışında yeni bir metot kullanılmayacak olup, yeni metot talep edilmesi halinde, söz konusu metoda ait "SOP" Genel Müdürlüğe gönderilecek ve Bilim Kurulu kabulünden sonra metodun kullanılmasına başlanacaktır.
11. **Veteriner Teşhis ve Analiz Yönetmeliği doğrultusunda Ulusal Referans Laboratuvarları, ihbarı mecburi olarak belirlenen hastalıklara ilişkin resmi ve özel laboratuvarlarca yapılan teşhiste pozitif bulunan olguların doğrulama teşhisini yapmak, teyit amacıyla gelen bu numunelerde pozitiflik bulunması halinde; hastalık ihbarı mecburi hayvan hastalıklarından ise sonucu gecikmeksizin yetkili otoriteye ve gönderen birime bildirmekle yükümlüdür. Bu kapsamda Enstitü Müdürlüklerince ihbarı mecburi hastalıklara ilişkin pozitif teşhis edilen numunelerin ilgili Yönetmelik doğrultusunda her hastalık için belirlenen Ulusal Referans Laboratuvarına gönderilmesi hususu aksatılmadan yerine getirilmelidir.**
12. Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik çerçevesinde il müdürlükleri, bölgelerinde kuruluş veya çalışma izni almamış deney hayvanı üretici, kullanıcı, araştırma yetkili veya tedarikçi kuruluşlarla irtibat kurarak izin almaları konusunda uyaracaktır. Uyarıya rağmen izin için başvuru yapmayan kuruluşlar hakkında yasal işlem yapılacaktır.
13. Sığır, koyun, keçi vb. gibi çiftlik hayvanları ya da diğer omurgalı hayvanların da deneysel veya diğer bilimsel amaçlar için kullanılması durumunda Yönetmelik kapsamında çalışma iznine tabi olup; Bakanlığımızdan izin almaları gerekmektedir. Çalışma izinsiz omurgalı hayvan araştırma/geliştirme ve benzeri isimli çiftliği/merkezi bulunan Üniversiteler/gerçek ve tüzel kişilikler, kurum/kuruluşlar, Bakanlığımızdan çalışma izni alması gerektiği konusunda uyarılması, uyarıya rağmen izin için başvuru yapmayanlar hakkında yasal işlem tesis edilmesi gerekmektedir.
14. Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik çerçevesinde Çalışma İzni almış kuruluşların çalışma izin geçerliliği veriliş tarihinden itibaren 10 yıl olup, süresi bitmeye yakın kuruluşların il

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

müdürlüklerince uyarılması ve yapılan başvuruların da süresi içinde tamamlanması konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

15. Çalışma izni verilmiş deney hayvanı kuruluşlarının denetimleri yılda en az bir kez bölge enstitü müdürlüğü ile il müdürlüklerinden oluşturulan veteriner hekimler tarafından denetlenecektir.
16. Deney hayvanı üretici/araştırma yetkili, kullanıcı ve tedarikçi kuruluşların bir önceki yıla ait istatistiki verileri il müdürlüklerince Yönetmelik ekindeki formlara uygun olarak toplanacak, il müdürlüklerince toplanan bu bilgiler en geç Ocak ayı sonuna kadar elektronik ortamda vetlab@tarimorman.gov.tr adresine e-posta ile takiben de yazılı teyitleri Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
17. **Proje bazlı izin verme yetkisi deney hayvanları yönetmeliğinde değişiklik yapılmasıyla il müdürlüklerinde devredilmiştir. Projenin birden fazla ili kapsayan bir araştırma olması halinde, araştırmacı araştırmanın yapılacağı illerden birine başvuracak, o il müdürlüğü başvuranın gönderdiği bilgilerle birlikte diğer il müdürlüklerinden yazılı görüş alacak, tüm il müdürlükleri uygun görüş vermesi halinde, izin başvuru yapılan il müdürlüğüne verilecektir.**
18. İl Müdürlükleri ilin bağlı olduğu enstitü müdürlükleri ile koordineli olarak yapılacak program dâhilinde yılda en az bir kez Veteriner Teşhis ve Analiz laboratuvarlarını denetleyeceklerdir.
19. Bakanlığımızdan izin alan enstitüler ile diğer gerçek ve tüzel kişiler üçer aylık periyotlar halinde mart, haziran, eylül ve aralık aylarının sonunda o döneme ait teşhis faaliyetlerini Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği ekindeki forma doldurarak elektronik ortamda vetlab@tarimorman.gov.tr adresine e-posta ile takiben de yazılı teyitlerini Genel Müdürlüğe göndermeleri gerekmektedir. Özel laboratuvarlar bu bilgileri il müdürlükleri vasıtasıyla göndereceklerdir.

E-HAYVAN VE HAYVANSAL ÜRÜN NAKİLLERİNDE TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYON UYGULAMASI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

1. Temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri il/ilçe müdürlüklerinde resmi veteriner hekim gözetiminde yapılabileceği gibi Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik kapsamında özelleştirme yapılabilecektir.
2. Temizlik işlemi için tazyikli su sistemlerinin kurulması ve gerektiğinde belediye itfaiye teşkilatlarının temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarına katılması amacıyla belediye ve borsa yetkilileri ile işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.
3. İller arası hayvan ve hayvansal ürün nakillerinde temizlik ve dezenfeksiyon işleminden sonra dezenfeksiyon belgesi TÜRKVET kayıt sistemi üzerinden düzenlenecek, sistemin çalışmaması ve dezenfeksiyon belgesinin kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlanarak matbu dezenfeksiyon belgesi **(EK-35)** düzenlenecektir. Düzenlenen dezenfeksiyon belgesi veteriner sağlık raporuna eklenerek nakil aracı sürücüsüne teslim edilecektir.
4. Sistemden alınamadığı durumlarda ve sorumlu veteriner hekim istihdam edilen işletmelerden çıkan araçlar için düzenlenecek dezenfeksiyon belgesi, il müdürlüğü Döner Sermayesi tarafından dip koçanlı, cilt ve seri numaralı olarak bastırılacaktır. Yazıcıdan çıktı alınabilmesi için, talep edilmesi durumunda koçan haline getirilmeden bastırılarak ilgili firmaya Döner Sermaye ücretleri koçan bedeli karşılığında verilebilecektir. Veteriner hekim tarafından 1 (bir) asıl ve 1 (bir) suret olarak doldurulacak, aslı yetiştiricilere verilecek, sureti ise düzenleyenlerce muhafaza edilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

5. Sorumlu veteriner hekim istihdam eden işletmelerden çıkan araçlar için düzenlenen dezenfeksiyon belgesine itibar edilecek, belirli aralıklarla dezenfeksiyon işlemlerinin yapılıp yapılmadığı kontrol edilecektir. Kontrol sonuçları tutanak altına alınarak dosyasında muhafaza edilecektir.
6. İhbarı mecburi hastalık nedeniyle hayvanları zorunlu kesime sevk eden il/ilçe müdürlüğü, kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğü ve hayvanların gideceği kesimhaneye bilgi verecek, kesimhanede görevli resmi veteriner hekim söz konusu kesime müşahade edecek, her türlü sağlık ve hijyen tedbirlerini alacak/aldıracak ve nakil aracının kesimhaneden çıkmadan önce temizlik ve dezenfeksiyonunun yapılmasını sağlayacaktır.
7. Nakil araçlarının temizlik ve dezenfeksiyonu için il müdürlükleri tarafından döner sermaye ücretleri kapsamında alınan dezenfeksiyon ücretlerinin dezenfeksiyon sistemlerinin kurulumu, bakımı ve tamiri ile dezenfektan madde alımında kullanılması sağlanacaktır.

**F-YURT İÇİ VETERİNER SAĞLIK RAPORLARININ DÜZENLENMESİ İLE İLGİLİ
HUSUSLAR**

Hayvan hastalıkları ile mücadelede hayvan hareketlerinin kontrolü büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, canlı hayvan sevklerinde veteriner sağlık raporu düzenlenmeden önce resmi veteriner hekimlerce hayvanların sağlık yönünden muayene ve kontrolleri yapılarak sadece sağlıklı hayvanların sevklerine müsaade edilecektir. Sığır cinsi hayvanların kulak küpeleri ve pasaportları ile koyun ve keçi türü hayvanların kulak küpeleri ve nakil belgeleri kontrol edilecek, hayvanların veri tabanındaki bilgileriyle uyum gösterip göstermediğine bakılacaktır. Sevklerde bulunması zorunlu olan aşı kayıtları kayıt sistemlerinden kontrol edilecek, aşı kaydı uygun olmayan hayvanlar kesinlikle sevk edilmeyecektir. Çıkış ve varış işletmesinin bulunduğu il, ilçe, köy veya mahallede hastalık nedeniyle kordon ve karantina tedbiri bulunup bulunmadığı gerek sistemden, gerekse sistemin çalışmadığı durumlarda varış işletmesinin bulunduğu il/ilçe müdürlüğünden kontrol edilecektir. Nakil araçlarının mutlaka temizlik ve dezenfeksiyonu yapıldıktan sonra dezenfeksiyon belgesi düzenlenecektir.

Başka illere sevk edilen ancak bildirim süresi içerisinde beyan edilen işletmelere gelmeyen hayvanlar hakkında işletmenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından idari işlem yapılması için, hayvanların çıkış işletmesinin bağlı bulunduğu il müdürlüğüne durum resmi yazı ile bildirilecektir.

1. Muayene yeri ve zamanı

- 1.1. Sevk edilecek hayvan ve hayvansal ürünlerin muayene ve kontrolü resmi veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Muayene ve kontroller İl/İlçe Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından tespit edilen muayene yerlerinde yapılacaktır. Muayene ve kontrol yerlerinin düzenlenmesinden il/ilçe müdürlükleri sorumlu olacaktır.
- 1.2. Hayvan ve hayvansal ürün sevklerinin daha sağlıklı yapılması için muayene ve kontrollerin her yılın başında toplanan Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından belirlenen saatler arasında ve komisyonca belirlenen yerlerde yapılması sağlanacak ve aksaklıklara meydan verilmeyecektir.
- 1.3. Hayvan sevklerinin mesai saatleri dışında veya resmi tatillerde yapılması halinde, bu kontrolleri gerçekleştiren personele, 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı,

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Gıda ve Yem Kanunu'nun 35'inci maddesinin beşinci fıkrasına göre döner sermaye bütçesinden fazla çalışma ücreti ödenecektir.

2. Veteriner sağlık raporu düzenleme yetkisi

- 2.1. Veteriner sağlık raporları illerde veteriner hekim olan Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/ Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürleri ve bu şubede görevli resmi veteriner hekimler; ilçelerde veteriner hekim olan İlçe Müdürleri ve İlçe Müdürlüklerinde görevli resmi veteriner hekimler tarafından düzenlenecektir. **Bununla ilgili olarak 17 Aralık 2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine riayet edilecektir.**
- 2.2. Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların çıkış işletmesinin idari olarak bağlı bulunduğu yerdeki ilçe müdürlüğünde resmi veteriner hekim olmadığı durumlarda; il müdürlüğü tarafından görevlendirilen resmi veteriner hekimlerce veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.

3. Veteriner sağlık raporunun düzenlenmesi ile ilgili genel hükümler

- 3.1. Sevk raporlarına hayvan sahibinin adı, soyadı, T.C. kimlik numarası veya vergi numarası, açık adresi, (çıkış işletme numarası), telefon numarası, sevk edilen hayvan ve hayvansal ürünlerin nevi ve miktarı, gideceği yerin açık adresi (varış işletme numarası) yazılacak, nakil araçlarının plakaları ve araç sürücüsünün ismi ve T.C. kimlik numarası raporlarda belirtilecektir.
- 3.2. İl/İlçe Müdürlüklerince hayvan ve hayvansal ürünlerin hareketlerinin kontrolüne ilişkin tedbirler arttırılacak, yol kontrolleri konusunda kolluk kuvvetleri ile koordinasyon sağlanacak, belgesiz veya belgesindeki özelliklere uymayan hayvan veya hayvansal ürün nakleden şahıslar hakkında 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa göre yasal işlem yapılacaktır.
- 3.3. İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik'te belirtilen ihbarı mecburi hayvan hastalıklarından birine yakalandığı tespit edilen veya resmi veteriner hekiminin onayına istinaden zorunlu kesime sevk edilecek hayvanlar için düzenlenecek veteriner sağlık raporunun; taşıma (sevk) sebebi hanesine "kesim (zorunlu)" ibaresi, Hayvanların Gideceği Yer ve Adresi hanesine ise "kesimhanenin açık adresi" yazılacak ve raporun alt bölümünde yer alan "5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Yem Kanununun 4. maddesinde belirtilen ihbarı mecburi hastalıklara ait tedbirler bulunmadığından ve yapılan klinik muayenelerinde sağlıklı bulduklarından" bölümü çizilerek iptal edilecektir. Resmi veteriner hekimin onayıyla zorunlu kesime sevk edilecek hayvanlarda aşı şartı aranmayacaktır.
- 3.4. Aynı tarihte, aynı şahıs veya firmaya ait birden fazla araçla aynı yere sevk edilecek hayvan ve hayvansal ürünler için tek veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Veteriner sağlık raporu, sığır cinsi hayvanların kulak küpe listesi ile koyun ve keçi türü hayvanların nakil belgesi fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından "Aslının Aynısıdır" ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, onaylanan rapor fotokopileri, küpe listesi ve nakil belgesinin birer adedi hayvanları taşıyan nakil araçlarına verilecektir.
- 3.5. Tek araçla birden fazla yere sevk edilecek hayvansal ürünler, canlı balık ve balıkçılık ürünleri ile kuluçkahaneden çıkan ve birden fazla yere sevk edilecek kanatlı hayvanlar için gideceği yerler ve adresleri raporda belirtilmek suretiyle tek veteriner sağlık raporu

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

düzenlenecektir. Veteriner sağlık raporu gideceği yer sayısı kadar fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından "Aslının Aynıdır" ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, gideceği her bir yer için çoğaltılan fotokopiler o yerlerdeki ilgililere, raporun aslı ise en son varılan yerdeki ilgiliye teslim edilecektir.

- 3.6. Aynı araçla farklı yerlere sevk edilecek sığır cinsi ve koyun-keçi türü hayvanlar ile develere her bir varış yeri için ayrı veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 3.7. Nakledilecek hayvanlarda asgari olarak; devenin yaşı, cinsiyeti, donu ve varsa ayırt edici özel işaretleri, sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların ırkı, cinsiyeti ve yaşı veteriner sağlık raporuna yazılacak, ayrıca birimleri belirtilecektir.
- 3.8. Düzenlenen Veteriner Sağlık Raporlarından Bakanlığımız tarafından her yıl belirlenen İl Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmeleri Birim Fiyat Listesi kapsamında araç başı ücret alınacaktır.

4. Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenmesi

- 4.1. Canlı hayvan ve hayvansal ürünler için veteriner sağlık raporları kayıt sistemi üzerinden düzenlenecektir.
- 4.2. Sistem üzerinden veteriner sağlık raporu düzenlenirken sisteme hologram etiket numarası yazılacaktır.
- 4.3. Sistemden alınan veteriner sağlık raporuna resmi veteriner hekimin adı, soyadı ve memuriyet sicil numarası yazıldıktan sonra imzalanarak taklit ve/veya tahrif edilmesini önlemek amacıyla sisteme numarası yazılan hologram etiketi yapıştırılacaktır.
- 4.4. Düzenlenen veteriner sağlık raporu mutlaka imza karşılığı teslim edilecektir.

5. Veteriner sağlık raporunun matbu olarak düzenlenmesi

- 5.1. Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, öncelikle Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğüne ilgili raporun sistemden neden düzenlenemediği hakkında bilgi verilerek, bu durum tutanağa bağlandıktan sonra matbu veteriner sağlık raporları kullanılacaktır.
- 5.2. Düzenlenen matbu veteriner sağlık raporunun, eklerinin ve ilgili tutanağın fotokopisi en geç 72 saat içinde Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğüne resmi yazı ile gönderilecektir. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü tarafından matbu veteriner sağlık raporları incelenerek, tespit edilen uygunsuzluklar hakkında işlem yapılacaktır. Veteriner sağlık raporları incelenirken tarih, cilt, seri ve hologram numaralarının birbirini takip edip etmediği de kontrol edilecektir. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünce incelenen ve uygunsuzluk tespit edilen matbu veteriner sağlık raporlarının listesi ve yapılan işlemler her ayın ilk haftası **EK-56** tanzim edilerek Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.
- 5.3. Matbu olarak düzenlenen veteriner sağlık raporuna taklit veya tahrif edilmesinin önlemek amacıyla hologram etiketi yapıştırılacaktır.
- 5.4. Matbu veteriner sağlık raporu düzenlenmesi durumunda sevk edilen sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar, diğer hayvan türleri, kanatlı hayvanlar ve hayvansal ürünler için veteriner sağlık raporları sistem üzerinden de mutlaka düzenlenecek ve çıktısı alınacaktır. Bu rapor sistem üzerinden düzenlenirken matbu veteriner sağlık raporuna yapıştırılan hologram etiketi numarası sisteme

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

kaydedilecektir. Sonradan sistemden düzenlenen bu rapora ayrıca hologram etiketi yapıştırılmayacaktır.

- 5.5. Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemleri üzerinden düzenlenememesi durumunda hayvan ve hayvansal ürün nakillerinde, muayene ve kontrolden geçirilerek nakli uygun görülen hayvan ve hayvansal ürün için görevli resmi veteriner hekim tarafından Bakanlıkça bastırılıp dağıtılan soğuk damgalı ve kendinden karbonlu Yurtiçi Hayvan Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu (**EK-36**), Yurtiçi Hayvansal Ürün Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu (**EK-37**) ve Yurtiçi Kanatlı Hayvan Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu (**EK-38**) düzenlenecektir.
- 5.6. Düzenlenen veteriner sağlık raporu mutlaka imza karşılığı teslim edilecektir.

6. Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların sevk

- 6.1. Küpelenmemiş ve kayıt altına alınmamış hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir. Düzenlenen veteriner sağlık raporu ekinde bu hayvanlara ait sığır cinsi hayvan pasaportu ile koyun ve keçi türü hayvanlara ait nakil belgesi nakil esnasında hayvanların beraberinde bulundurulacaktır. Kulak küpe numaraları veteriner sağlık raporuna yazılacak veya gereği durumunda imzalı ve mühürlü şekilde başka bir kâğıda listelenerek bu rapora eklenecektir. Söz konusu listenin bir sureti de birimde kalacak veteriner sağlık raporuna eklenerek muhafaza edilecektir.

7. Arı sevkleri

- 7.1. Arıların nakillerinde veteriner sağlık raporu düzenleyen resmi veteriner hekimlerce muayene ve kontroller yapılacak, uygun bulunmaları durumunda veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 7.2. Başka illere yapılacak arı sevklerinde, ekinde vize belgesinin yer aldığı veteriner sağlık raporu düzenlenirken veya vize belgesi onaylanırken işletme tescil belgesi sistem üzerinden kontrol edilecektir. Ayrıca işletme tescil belgesi istenmeyecektir.
- 7.3. Gezginci arıcıların aynı yıl içinde 31 Aralık tarihine kadar yapacakları iller arası hareketler için, ilk çıktıkları yerin bağlı olduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından arıların gerekli sağlık ve muayene kontrolleri yapıldıktan sonra veteriner sağlık raporu ve **EK-40**'da yer alan "Arı Vize Belgesi" düzenlenecektir.
- 7.4. Arıların ilk çıktığı yerin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından arı vize belgesinin "Vize 1" kısmının tamamı veteriner sağlık raporuna uygun olarak doldurulup onaylanacak, "Vize 2, 3, 4, 5" kısımları ise boş bırakılacaktır.
- 7.5. Arıların, gittikleri yerdeki il/ilçe müdürlüklerinde görevli resmi veteriner hekim tarafından gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapılarak veteriner sağlık raporunun ekinde yer alan vize belgesinin ilgili bölümü doldurularak onaylanacak ve arılar bir sonraki yere sevk edilecek olup, yeni veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir. Raporun ve vize belgesinin fotokopisi alınarak muhafaza edilecek, raporun aslı ile onaylanan vize belgesi arıcıya imza karşılığı teslim edilecektir.
- 7.6. Veteriner sağlık raporunun veya vize belgesinin kaybolması durumunda arıların son konakladıkları yerin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlükleri tarafından gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapılarak yeni veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Ayrıca yeniden arı vize belgesi düzenlenerek veteriner sağlık raporuna eklenecektir.
- 7.7. Yerli Hayvan İrk ve Hatlarının Tescili hakkında 2004/39 sayılı tebliğ çerçevesinde tescil edilen Kafkas Arı İrki; Artvin, Ardahan illerinin tamamı ile Kars İli Susuz İlçesinin Kızıroğlu, Küçükçatak ve Büyükçatak köyleri kapsamında gen merkezi olarak koruma

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

altına alınmıştır. Başka illerden arı girişi yasak olan bu bölgelere arı sevkine izin verilmeyecektir.

8. Tek tırnaklı hayvan sevkleri

- 8.1. Tek Tırnaklı Hayvanların Tanımlanması ve İzlenmesine Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olarak tanımlanmayan tek tırnaklı hayvanların nakillerine izin verilmeyecektir.
- 8.2. Bakanlık veri tabanına kayıtlı, yarış atlarının iller arası sevklerinde pedigri/pasaport bulundurulacaktır.
- 8.3. Yarış ve atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen pedigrili/pasaportlu atların dışındaki at, katır ve eşeklerin iller arası sevklerinde veteriner sağlık raporu düzenlenirken;
 - 8.3.1. Ruam taramasından geçirilmiş, söz konusu hastalık yönünden menfi bulunan at ve katırlar mikroçip uygulanarak tanımlandıktan sonra tek tırnaklı kimlik belgesi düzenlenerek sevk edilecektir. Sevk edilecek tek tırnaklılar için uygulanacak Mallein testinin geçerlilik süresi 30 gündür. Yapılan test sonuçlarına göre negatif bulunan hayvanların 30 gün içerisinde sevk edilmesi gerekmektedir. Söz konusu test süresinin aşılması durumunda Mallein testinin yenilenmesi gerekmektedir.
 - 8.3.2. Klinik muayeneye tabi tutularak sağlıklı bulunan eşekler ise mikroçip uygulanarak tanımlandıktan sonra tek tırnaklı kimlik belgesi düzenlenerek sevk edilecektir.
 - 8.3.3. Mikroçipi ve tek tırnaklı kimlik belgesi bulunmayanların sevklerine izin verilmeyecektir.
 - 8.3.4. TR-1 illerine yapılacak sevkler **G Bölümü Madde 3'e** göre yapılacaktır.

9. Deve sevkleri

- 9.1. Yol güzergâhı üzerinde, hayvan ve araç plaka kontrolü amacıyla, çıkış ve varış işletmelerinin orta noktasında bulunan bir il müdürlüğü belirlenecektir.
- 9.2. Deve sahibinden; öncelikle vize işleminin yapılacağı il müdürlüğüne gideceği, burada resmi veteriner hekime vize işlemini yaptıracığı, varış işletmesine gitmeden önce söz konusu işletmenin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne giderek gerekli kontrolleri yaptıracığı yönünde taahhütname alınacaktır.
- 9.3. Alınan taahhütname, veteriner sağlık raporu ve varsa ekleri vize için belirlenen il müdürlüğü ile varış il/ilçe müdürlüğüne faksLANacaktır. Sevk edilen develer ve ilgili belgelerin kontrolü belirlenen il müdürlüğü tarafından yapılarak veteriner sağlık raporu vize edilecektir. Varış işletmesinin bağlı olduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından, sevk işlemini yapan il/ilçe müdürlüğüne, develer ve aracın plaka kontrolleri ile vize işleminin yapıldığına dair faksla bilgi verilecektir.

10. Göçer hayvan sevkleri

- 10.1. Göçer hayvanların sevkleri Göçer Hayvanların Tanımlanması ve Nakilleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre yapılacaktır.
- 10.2. İller tarafından, araçla veya yaya olarak hareket edecek göçer hayvanların takip edecekleri güzergâh ile göçer hayvan sevk kontrol noktaları diğer illerle koordinasyon sağlanarak il hayvan sağlık zabıtası komisyonu marifetiyle tespit edilecek ve her yılın en geç Ocak ayı başında ilan edilerek TÜRKVET'e girilecektir. Göçer hayvan sevk güzergâhı il sistem sorumluları tarafından TÜRKVET'e il/ilçe/köy/mahalle olarak girilecektir. Veteriner sağlık raporu düzenlenirken geçiş güzergâh noktaları TÜRKVET üzerinden seçilerek sistem üzerinde güzergâhın oluşturulması sağlanacaktır. Bu

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

güzergâh veteriner sağlık raporuna eklenecektir. Göçer hayvanların bu güzergâhı takip etmeleri zorunludur.

- 10.3. Bir ilden başka bir ile yapılacak göçer hayvan sevkleri il hayvan sağlık zabıtası komisyonu tarafından belirlenen güzergâh üzerinde ve düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl geçerli olan tek veteriner sağlık raporu ile yapılacaktır. Göçer hayvan sevklerinin yoğun olduğu illerde göçer hayvancılıkla uğraşan yetiştiricilere; hayvanlarını otlatmak üzere farklı illerdeki mera ve yaylaları kullanma ve hayvan sevklerinde uymaları gereken usul ve esaslara ilişkin eğitimler düzenlenecektir.
- 10.4. İl Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından belirlenen güzergâh üzerinde bulunan ve aynı komisyon tarafından belirlenen göçer hayvan sevk kontrol noktalarında il/ilçe müdürlüğünde görevli resmî veteriner hekim tarafından veteriner sağlık raporu kontrolü, yeni doğan hayvanların tanımlanması, aşılması ve muayene işlemleri gerçekleştirilecektir. Küpelenen hayvanların listesi veteriner sağlık raporuna eklenerek sevklerine izin verilecektir.
- 10.5. Göçer hayvan nakilleri dışındaki yaya sevklerde varış bildirim süresi çıkış tarihinden itibaren 180 gündür.

11. Domuz ve domuz karkas sevkleri

- 11.1. Domuz işletmeleri hayvan sağlığı, hayvan sayısı ve hayvan hareketleri yönünden denetlenecektir.
- 11.2. Domuzların il içindeki kesimhanelere sevkleri nakil beyannamesi ile kesimhaneden yapılacak domuz karkaslarının il içi sevkleri ise kesim raporu ile yapılacaktır. İller arası domuz sevklerinde, **Genel Müdürlükten izin alındıktan ve** gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 11.3. Domuzların ve domuz karkaslarının sevk edildiği işletmeye gidip gitmediğinin kontrol edilmesi amacıyla hayvanların ve karkasların gideceği işletmenin bağlı bulunduğu İl Müdürlüğüne bilgi verilecektir.
- 11.4. Domuzların ve domuz karkaslarının sevk edildiği işletmenin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından işletmeye gelip gelmediği kontrol edilecektir.

12. Deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için kullanılan hayvanların sevkleri

- 12.1. Deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için kullanılan hayvanların sevklerinin, hayvan refahı, hayvan ve insan sağlığına uygun şekilde yapılması için gerekli önlemlerin alınması sağlanacaktır.
- 12.2. Türe özgü nakil mevzuatı bulunmayan ve aynı zamanda deneysel veya diğer bilimsel amaçlar için kullanılmak üzere yurtiçinde yer değiştirecek omurgalı hayvanların nakilleri 13.12.2011 tarih ve 28141 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 6'ncı Maddesi çerçevesinde yapılacaktır.
- 12.3. Ayrıca Trakya'ya yapılacak nakillerde bu Genelgenin "**G- HAYVAN SEVKLERİNE GETİRİLEN KISITLAMALAR**" başlığı altında yer alan kısıtlamalara uyulacaktır.

13. Hayvansal ürün sevkleri

- 13.1. Bakanlık tarafından ruhsatlandırılmış özel ve resmi kesimhanelerden il içi hayvansal ürünlerin sevklerinde resmi veteriner hekim tarafından "**Hayvansal Ürünler Ait Kesim Raporu**" (EK-39) **TÜRKVET kayıt sistemi üzerinden** düzenlenecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

“Hayvansal Ürünlere Ait Kesim Raporu’nun kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlandıktan sonra matbu “Hayvansal Ürünlere Ait Kesim Raporu” (EK-39) kullanılacaktır.

- 13.2. Kesimhanede görevli resmi veteriner hekim tarafından başka illere yapılacak olan hayvansal ürün sevklerinde “Yurtiçi Hayvansal Ürün Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu” (EK-37) düzenlenecektir.
- 13.3. Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği kapsamında ambalajlanan ve etiketlenen ve Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği gereği tanımlama işareti taşıyan et sevklerinde veteriner sağlık raporu aranmayacaktır.
- 13.4. AB’ye ihracat yapan asorti bağırsak tesislerinde, yurtdışından temin edilen hammaddenin geriye izlenebilirliğinin sağlanması amacıyla, kesimhanelerden bağırsaklar sevk edilirken, resmi veteriner hekim tarafından düzenlenen Hayvansal Ürünlere Ait Kesim Raporu’nda (EK-39) ve veteriner sağlık raporlarında bağırsakların ileum kısmının ayrılıp ayrılmadığı mutlaka belirtilecektir.
- 13.5. Mahallinde tüketilmesi ve işlenmesi mümkün olmayan salyangoz, kurbağa, deri, bağırsak, hayvansal gübre gibi hayvansal ürünlerin diğer illere sevkinde gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra nakil beyannamesine istinaden veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 13.6. Kişisel tüketim amaçlı kesim ve kurban bayramında kesilen hayvanlardan elde edilen bağırsakların il içi nakli nakil beyannamesi ile yapılacaktır. İller arasında yapılacak nakillerde gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra nakil beyannamesine istinaden veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 13.7. Birincil üretim kapsamına giren ve doğal yapısında değişiklik olmayan süzme bal sevklerinde hammadde ambalajı üstünde işletmeye ait hammaddenin kaynağını işaret edecek TÜRKVET’ten alınan işletme numarası bulunmak şartıyla veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Kayıtlı ve onaylı işletmelerde paketlenip etiketlenmiş balların naklinde veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir. Bal sevklerinde nakli yapanın toptancı olması halinde, balın nereden temin edildiğine dair belgelerin ibraz edilmesi şartı aranacak, ambalaj bozulmadan yukarıda belirtilen etiketleme şartlarını sağlayacaktır.

G- HAYVAN SEVKLERİNE GETİRİLEN KISITLAMALAR

1. Trakya’ya hayvan sevkleri

- 1.1. Trakya 25 Mayıs 2010 tarihinde “Şap Hastalığından Aşılı Arılık” statüsü kazanmış olup; bu statünün sürdürülebilirliğinin sağlanması için Anadolu’dan Trakya’ya Şap hastalığına duyarlı canlı hayvan sevkleri Şap Hastalığına Duyarlı Hayvanların Korunmuş Bölgelere Sevklerinde Uygulanacak Prensipler Genelgesi (2020/06) hükümlerine göre yapılacaktır.

2. Çıkma kanatlı hayvan sevkleri

- 2.1. Çıkma kanatlı hayvanlar kesim amacıyla kesimhaneye, itlaf ve imhası için rendering tesisine sevk edilebilecek ya da ihracat amacıyla sevklerine izin verilecektir.
- 2.2. Çıkma kanatlı hayvanların kesimhaneye sevkinde, hayvan sahibi/firma tarafından ilgili kesimhanede kesileceğine dair onaylı belgenin ibraz edilmesinden sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecek, aynı hayvan sahibi/firmanın daha sonraki bir tarihte yine

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

çıkma kanatlı hayvanlarını kesimhaneye sevk talebinde ise; önceki sevkte çıkma kanatlı hayvanlarını kesimhanede kestirdiğine dair kesimhane tarafından düzenlenen belgenin ibrazından sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Bu belge birimde kalacak veteriner sağlık raporuna eklenecektir. Sevki yapan il/ilçe müdürlüğünce kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğü bilgilendirilecek, söz konusu çıkma kanatlı hayvanların kesilip kesilmediği bilgisi ise sevki yapan il/ilçe müdürlüğüne yazılı ya da elektronik olarak bildirilecektir.

- 2.3. Çıkma kanatlı hayvanların ihracat amacıyla yapılan sevklerinde, ihracat sağlık sertifikası düzenlenecek, eğer ihracat işlemi gümrükleme yerinde yapılacak ise buraya kadar veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Bir sonraki ihracat talebinde bir önceki ihracatın yapılıp yapılmadığına dair belgeler, sevki yapan il/ilçe müdürlüğüne yazılı ya da elektronik olarak bildirilecektir.

3. TR-1 İlleri (Ankara, İstanbul, İzmir, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne) ile İstanbul İli Adalar İlçesine yapılacak tek tırnaklı hayvan sevkleri

- 3.1. TR-1 illerine yapılacak tek tırnaklı sevkleri, İstanbul İli Adalar İlçesine tek tırnaklı sevki, Genel Müdürlüğümüzün 26.03.2018 tarih ve E.911306 sayılı "Ruam Hastalığıyla İlgili Tek Tırnaklıların Surveylans, Sevk ve Kayıt İşlemleri" konulu yazısına göre yürütülecektir. Buna ilave olarak yapılacak tek tırnaklı hayvanların sevklerinde mikroçip ile tanımlanmış ve tek tırnaklı hayvanlar için kimlik belgesinin düzenlenmiş olması gerekmektedir.
- 3.2. İstanbul İli Adalar İlçesine tek tırnaklı sevki yapılmadan önce kesinlikle Genel Müdürlüğümüzden izin alınacaktır. İzin verilmesi halinde tek tırnaklı hayvanlara sevklerinden önce 3.1. maddesine göre işlem tesis edilecektir. Sevk işlemi yapan il/ilçe müdürlüğü tarafından İstanbul İl Müdürlüğü ile Adalar İlçe Müdürlüğüne öncelikle e-posta/faks ile daha sonra resmi yazı ile bilgi verilecektir.

Ğ- İLLER ARASI HAYVAN SEVKLERİNDE AŞILAMA İLE İLGİLİ HUSUSLAR

Sığır cinsi hayvanlar ile koyun-keçi türü hayvanların sevklerinde aranan aşı şartları aşağıda açıklanmaktadır. Söz konusu hayvanların doğrudan kesimhaneye sevklerinde aşı şartı aranmayacak olup, kesimhaneye sevk edilen ancak veteriner sağlık raporu geçerlilik süresi içerisinde kesimhaneye gelmeyen hayvanlar hakkında kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından idari işlem yapılmak üzere hayvanların çıkış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne durum resmi yazı ile bildirilecektir.

1. Şap aşısı

- 1.1. Sevk edilecek sığır cinsi hayvanlar şap hastalığına karşı son 12 ay içerisinde en az iki kere aşılanmış ve ikinci aşılama son 6 ay içerisinde yapılmış olmalıdır. İkinci aşılama son 6 ay içerisinde yapılmamış ise şap aşısı yapılacak ve aşılama tarihinden 21 gün sonra sevkine izin verilecektir.
- 1.2. İlk defa aşılanan sığır cinsi hayvanlar 21-30 gün sonra yapılacak rapel aşılama 7 gün sonra sevk edilecektir.
- 1.3. İki aylıktan küçük sığır cinsi hayvanların sevklerinde şap aşısı şartı aranmayacaktır.
- 1.4. Veteriner sağlık raporunun ilgili bölümüne yapılan son aşının tatbik tarihi, seri numarası ile yapılan aşılama ile ilişkin olarak düzenlenen makbuzların tarih ve seri numaraları yazılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.5. **Hayvan sevklerinde problem yaşanmaması için yukarıda belirtilen aşı şartlarının sağlanması amacıyla sürekli sevk talebinde bulunan işletmelere aşılamalarda öncelik verilmesi ve söz konusu işletmelere son aşılama altı ay geçmeden ikinci aşılamaların yapılması sağlanacaktır.**

2. PPR aşısı

- 2.1. Ülkemizde koyun ve keçi türü hayvanların sevklerinde hayatları boyunca en az bir kez PPR aşısı ile aşılanmış olması şartı aranacaktır. Veteriner sağlık raporunun ilgili bölümüne aşının tatbik tarihi, seri numarası ile yapılan aşılamaya ilişkin olarak düzenlenen makbuzların tarih ve seri numaraları yazılacaktır. Sevk edilecek koyun ve keçi türü hayvanlara daha önce PPR aşısı yapılmamış ise aşı yapıldıktan 21 gün sonra sevkine izin verilecektir. Aksi halde sevklerine izin verilmeyecektir.
- 2.2. Üç aylıktan küçük koyun ve keçi türü hayvanların sevkinde PPR aşısı yapılma şartı aranmayacaktır.

3. Sığırların Nodüler Ekzantemi Hastalığına Karşı Koruma Amaçlı Aşı

- 3.1. 2020 yılında aşılanmış hayvanlar **2021 yılı Sığırların Nodüler Ekzantemi Aşılama Programı sona erdiği** tarihe kadar sevk edilebilecektir.
- 3.2. **2020 yılında aşılanmamış sığır cinsi hayvanlar, Sığırların Nodüler Ekzantemine karşı koruma amaçlı aşı yapıldıktan 28 gün sonra sevk edilecektir.**
- 3.3. **2021 yılı Sığırların Nodüler Ekzantemi Aşılama programı sona erdiği tarihten itibaren 2021 yılında aşılanmış olma şartı aranacaktır.**
- 3.4. Üç aylıktan küçük sığır cinsi hayvan sevklerinde Sığırların Nodüler Ekzantemine karşı koruma amaçlı uygulanan aşı şartı aranmayacaktır.

4. Bakanlık Tarafından Uygulanan Projeler Kapsamında Yapılacak Hayvan Sevkleri

- 4.1. Hayvan tedarikçisi (kişi, kurum, kuruluş, vb.) il sınırları içerisinde bir karantina merkezi belirleyecek olup, söz konusu karantina merkezi **EK-59**'da yer alan "Karantina Uygulanacak İşletmeler İçin Asgari, Teknik, Sağlık Ve Hijyenik Şartları" sağlayacaktır. Şartları sağlayan karantina merkezi için **EK-60**'da yer alan "Karantina Yeri ve İşletme Uygunluk Belgesi" il/ilçe müdürlüğüne onaylanacaktır.
- 4.2. Söz konusu hayvanlar bu karantina merkezinde en az 30 gün karantinaya alınacaktır. Karantinada yapılacak aşı uygulamaları aşağıdaki maddelerde belirlenmiştir.
- 4.3. Aşı geçmişine bakılmaksızın büyükbaş hayvanlarda şap, küçükbaş hayvanlarda ise şap, PPR ve koyun keçi çiçek aşıları karantina süresi içerisinde yapılacaktır.
- 4.4. Genelgenin Ğ Bölümü 1 inci maddesinde yer alan şartları sağladığı takdirde, büyükbaş hayvanların şap aşılması sevkten en geç 7 gün önce yapılmış olmalıdır.
- 4.5. Küçükbaş hayvanların şap, PPR ve koyun keçi çiçek aşılamaları aşağıdaki hükümler doğrultusunda yapılacaktır.
- 4.5.1. Şap aşılması sevkten en geç 7 gün önce yapılmış olmalıdır.
- 4.5.2. Koyun Keçi Çiçek aşılması sevkten en geç 10 gün önce yapılmış olmalıdır.
- 4.5.3. İlk defa PPR aşısı yapılmış veya aşılama tarihi bir yıl geçmiş ise karantinanın başlangıcında PPR aşısı yapılmalıdır. Diğer durumlarda ise sevk tarihinden en az 10 gün önce PPR aşısı yapılmalıdır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 4.6. Projelerde zaman kaybı yaşanmaması için söz konusu aşuların Enstitü Müdürlüğünden temin edilebileceği gibi ilgili Enstitü Müdürlüğünden yazı alınmadan özel sektörden temin edilebilecektir.

H- HAYVAN SATIŞ YERLERİNİN DENETİM VE KONTROLÜ

1. Hayvan satış yerlerinde dikkat edilecek hususlar

- 1.1. Resmi veteriner hekim kontrolünde sorumlu veteriner hekim tarafından, hayvan pazar ve borsaları ile panayirlara satış amacıyla getirilen sığır cinsi hayvanların, İl içi hareketlerinde sığır cinsi hayvan pasaportu, koyun ve keçi türü hayvanların il içi hareketlerinde nakil belgesi, söz konusu hayvanların iller arası hareketlerinde ise veteriner sağlık raporları, hayvanlara ait kulak küpeleri ve veri tabanındaki kayıtları kontrol edilecektir. **Ayrıca, hayvanların sağlık muayene ve kontrolleri yapılacak, sadece belgeleri tam olan ve sağlıklı hayvanların bu tür hayvan satış yerlerine girişlerine müsaade edilecektir.**
- 1.2. Hayvanların satılmaması durumunda, görevli resmi veteriner hekim tarafından yeni veteriner sağlık raporu düzenlenerek kayıt sistemi üzerinden geldikleri işletmelere sevki yapılacak ve bir önceki veteriner sağlık raporu hayvan satış yerinde saklanacaktır.
- 1.3. Hayvan satış yerlerine girişlerine izin verilen hayvanların beraberinde bulunan belgeler sorumlu veteriner hekim tarafından yetiştiricilerden teslim alınacak, çıkış yapan hayvanların veteriner sağlık raporu haricindeki belgeler yetiştiricilere teslim edilecek, bu belgelerin kaybolmaması için gerekli tedbirler alınarak kontrolleri yapılacaktır.
- 1.4. Hayvan pazarında alımı ve satımı yapılan sığır cinsi hayvanların pasaportlarının bir nüshası, sorumlu veteriner hekim tarafından hayvan pazarında en az 3 yıl süre ile saklanacaktır.
- 1.5. İl içinde, sığır cinsi hayvanların pasaportu ve koyun ve keçi türü hayvanların nakil belgesi ile hayvan satış yerlerine getirilen hayvanların satılmaması durumunda, görevli resmi veteriner hekim tarafından sığır cinsi hayvan pasaportu veya nakil belgesinin arkasına geldikleri yer ve işletme numarası yazılarak kayıt sistemi üzerinden geldikleri işletmelere sevki yapılacaktır. Nakil belgesi hayvan satış yeri sorumlu veteriner hekimi tarafından da düzenlenebilecektir.
- 1.6. Hayvan satış yerlerinin temizlik ve dezenfeksiyonları düzenli bir şekilde yaptırılacak, bu konuda ilgililer bilgilendirilecek; dezenfeksiyon işlemleri ile ilgili gerekli tedbirler alınacaktır.

2. Ruhsat işlemleri

- 2.1. Hayvan pazar ve borsaları, 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılması ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik esaslarına göre ruhsatlandırılacaktır.
- 2.2. Hayvan satış yerlerinde bulaşıcı hayvan hastalıklarının yayılmasının engellenmesi ve hayvanların sağlıklı ortamlarda alınıp-satılmalarını temin etmek amacıyla hayvan satış yerlerinin kurulması konusunda gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar, belediyeler başta olmak üzere resmi kuruluşlarla bilgilendirme toplantıları düzenlenecek ve il/ilçede üst düzey yetkililerle koordinasyon sağlanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 2.3. Hayvan satış yeri ruhsatı, Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılması ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ekindeki örneğe göre il müdürlükleri tarafından düzenlenecektir.
- 2.4. Ruhsatlandırılan ve ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerlerine ait bilgiler e-posta ile hareket@tarimorman.gov.tr adresine ve resmi yazı ile Genel Müdürlüğe bildirilecektir.
- 2.5. Ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerleri, TÜRKVET'te kapalı duruma getirilecektir.
- 2.6. Ruhsatlandırılan hayvan satış yerleri TÜRKVET'e kaydedilecek, TÜRKVET'te kayıtlı hayvan satış yeri bilgileri ile il müdürlükleri tarafından ruhsatlandırılan hayvan satış yeri bilgilerinin uyumlu olması sağlanacaktır.

3. Denetim ve kontrol

- 3.1. Hayvan satış yerlerine resmi veteriner hekim görevlendirilmesi yapılacak ve satış yerleri sürekli kontrol ve denetim altında bulundurulacak, resmi veteriner hekimlere ait nöbet listesi hazırlanarak ilgililere bildirilecek, gerekli kontrollerin yapılması sağlanacaktır. Nöbet listeleri söz konusu hayvan satış yerlerindeki panolara asılacak, bu listeler her ay düzenli olarak Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüklerinde/İlçe Müdürlüklerinde dosyalanarak denetime hazır bulundurulup Bakanlığa gönderilmeyecektir.
- 3.2. Her türlü kanatlı hayvan ve civcivleri ile ekonomik ömrünü tamamlamış çıkma diye tabir edilen kanatlı hayvanların hayvan pazarlarında, açıkta ve semt pazarlarında satışına izin verilmeyecektir. İl/İlçe Müdürlükleri tarafından belediyelerle işbirliği yapılarak ayda en az bir kez olmak üzere örnekleme metodu ile söz konusu satış yerlerinde denetim yapılacak, yapılan denetimler tutanak altına alınarak dosyasında muhafaza edilecektir. 5996 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesi birinci fıkrasının (f) bendine göre Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara idari para cezası uygulanacaktır. Hayvan satış yerlerinde yapılan denetim sonuçları, Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılma ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Ek-5'inde yer alan form kullanılarak 6 ayda bir (Temmuz ve Ocak aylarının ilk haftasında, önceki 6 ayı kapsayacak şekilde) Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
- 3.3. İl, ilçe, belde ve köylerde hayvan satış yerleri dışındaki yerlerde hayvan alım ve satımları yasaklanacaktır. Her yıl Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ kapsamında belirlenen geçici kurban satış yerleri dışında kurbanlık alım ve satımlarına müsaade edilmeyecek, gerekli denetim ve kontroller yapılacaktır.
- 3.4. Bakanlıklar Arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ kapsamında belirlenen geçici kurban satış yerleri TÜRKVET'e kaydedilecektir. Kurban bayramı sonrasında söz konusu işletmelere fiili olarak gelen hayvanların varışları yapılarak 30 gün içerisinde düşüm işlemleri gerçekleştirildikten sonra işletmeler kapalı duruma getirilecektir.
- 3.5. Kurbanlık olarak sevk edilecek büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için her yıl Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ doğrultusunda işlem yapılacaktır.
- 3.6. Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara ceza uygulanacak ve faaliyetten men edilecektir.
- 3.7. İl/İlçe Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararları ile karantina tedbirleri kapsamında geçici olarak kapatılan ve açılan hayvan satış yerleri e-posta ile hareket@tarimorman.gov.tr adresine ve yazılı olarak Genel Müdürlüğe bildirilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Kapatılan hayvan satış yerlerine kayıt sisteminde hastalık nedeniyle işletme kısıtı konulacaktır.

I- KESİMHANELERİN DENETİM VE KONTROLÜ

1. Kesimhane yetkilisi tarafından resmi veya özel kesimhanelere kesim amacıyla getirilen sığır cinsi hayvanların, il içi hareketlerinde pasaport, koyun ve keçi türü hayvanların il içi hareketlerinde nakil belgesi, iller arası hareketlerinde ise veteriner sağlık raporları, hayvanlara ait kulak küpeleri ve veri tabanındaki kayıtları kontrol edilecek, hayvanların sağlık muayene ve kontrolleri yapılacak, sadece belgeleri tam ve sağlıklı hayvanların girişlerine müsaade edilecektir. Kesimhanede görevli resmi veteriner hekim tarafından söz konusu bilgi ve belgelerin temin ve kontrol edildiği doğrulanacaktır.
2. Kesimi yapılan hayvanlara ait pasaport, nakil belgesi ve diğer sevk belgeleri kesimhane yetkilisi tarafından kesim tarihinden itibaren 7 gün içinde kesimhanelerin yerleşik buldukları yerin il/ilçe müdürlüklerine gönderilecek ve en az 3 yıl süreyle muhafaza edilecektir. Kesilen hayvanlara ait kulak küpeleri aylık olarak kesimhane resmi veteriner hekimi tarafından tutanak tutularak imha edilecektir. Küpe imha tutanakları il/ilçe müdürlüklerinde dosyasında ve kesimhanede muhafaza edilecektir.
3. Kesilen sığır cinsi ve koyun-keçi türü hayvanların kayıt sisteminden düşümü aynı gün içinde kesimhanenin resmi veteriner hekimi tarafından yapılacaktır. Talep edilmesi durumunda kesilen hayvanlara ait kesim listesi yetiştiriciye teslim edilecektir. Kesimhanelerde kesimi yapılan sığır cinsi ve koyun-keçi türü hayvanların kayıt sisteminden düşümleri yapılmadan bu hayvanlara ait karkaslara veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir.
4. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36. maddesi gereğince, ilgili belgeleri ve kulak küpeleri bulunmayan hayvanları kesime getirenlere, kesimini yapan işletmelere ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara uygulanacak olan ceza olurları **EK-42'**ye uygun olarak düzenlenecektir.
5. Ruhsatlandırılan kesimhaneler TÜRKVET'e kaydedilecek, TÜRKVET'te kayıtlı kesimhane bilgileri ile il müdürlükleri tarafından ruhsatlandırılan kesimhane bilgilerinin uyumlu olması sağlanacaktır.
6. Ruhsatı iptal edilen veya geçici olarak faaliyeti durdurulan kesimhaneler TÜRKVET'te kapalı duruma getirilecektir.

İ. NAKİLDE HAYVAN REFAHI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

1. 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliği gereği; il müdürlükleri tarafından; nakil sırasında hayvanlara refakat eden bakıcılar ile hayvan nakil araçlarının sürücülerine yeterlilik belgesi, gerekli ön şartları taşıyan ve hayvan nakliyesi ile uğraşan nakliyecilere yetki belgesi, hayvan refahı ve korunmasına ilişkin standartları taşıyan uzun yol araçlarına onay belgesi verilmesi gerekmektedir. Söz konusu Yönetmelik çerçevesinde konuyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara gerekli bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapılacaktır.
2. Yönetmelik kapsamında nakliyeciler yetki belgesi verilirken; Karayolu Taşıma Yönetmeliği'ne göre, ticari amaçla eşya taşımacılığı yapacaklar için düzenlenen yetki belgesinden herhangi biri ya da uluslararası eşya taşımak için alınan yetki belgesi müracaat esnasında kabul edilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

3. 8 saatten az mesafede kendisi veya başkası adına hayvan taşıyan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi (nakliyecisi) için Yönetmeliğin EK-8'inde yer alan "TİP 1 Nakliyecisi Yetki Belgesi" düzenlenecek, **8 saatten az süren yolculuklarda kullanılacak nakil araçları için araç onay belgesi düzenlenmeyecektir.**
4. 8 saatten fazla süren uzun yolculuklarda kendisi veya başkası adına hayvan taşıyan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi (nakliyecisi) için Yönetmeliğin Ek-9'unda yer alan "TİP 2 Nakliyecisi Yetki Belgesi" düzenlenecektir.
5. Sadece uzun yol nakil araçları için Yönetmeliğin Ek-11'inde yer alan "Uzun Yolculuklara İlişkin Karayolu Nakil Araçları Onay Belgesi" düzenlenecektir.
6. Tip 1 Nakliyecisi Yetki Belgesi verilirken, Yönetmeliğin 15'inci maddesi gereği başvuru yapan gerçek ya da tüzel kişilerden uygun personel, teçhizat ve çalışma prosedürlerine sahip olduklarını ortaya koyan beyanları alınacaktır.
7. Nakliyecisi yetki belgesi başvuruları tüzel kişilikler için işyeri merkezinin ya da işyeri temsilciliklerinin bulunduğu il müdürlüğüne, gerçek kişiler için ise başvuru sahibinin ikamet ettiği ya da mali yönden kayıtlı olduğu il müdürlüğüne yapılacaktır.
8. İster uzun yolculuk, ister 8 saatten az süren yolculuk ve isterse 65 km'nin altındaki mesafede hayvan taşıyan tüm nakil araçlarının, söz konusu Yönetmeliğin dokuzuncu bölümünde belirtilen asgari şartları taşıması zorunludur.
9. Yönetmelik gereği, ayrılış yeri ile varış yeri arasında en fazla 65 km'lik bir mesafeye kadar "nakliyecisi yetki belgesi", "sürücü ve bakıcı yeterlilik belgesi" olmadan hayvan nakli yapılabilmektedir. Bahsedilen mesafede yapılacak olan hayvan nakillerinde mutlaka Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik kapsamında sevk esnasında bulundurulması gereken belgeler aranacaktır.
10. Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliğinin uzun yolculuklara ilişkin hükümleri 31 Aralık 2021 tarihine kadar ertelenmiş olup, hayvan sevklerinde 8 saatten az süren kısa yolculuklar ve 8 saati aşan uzun yolculuklar, asgari standartları karşılayan araçlarla, sürücü ve bakıcı yeterlilik belgesi ve "Tip 1 Nakliyecisi Yetki Belgesi" ile yapılacaktır.
11. Veteriner sağlık raporu düzenlenirken Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliği gereği nakil araçlarının hayvan refahı yönünden kontrolleri yapılacak, 8 saatten az süren kısa yolculuklar ve 8 saati aşan uzun yolculuklarda **EK-55**'deki form, iki nüsha tanzim edilerek bir nüshası veteriner sağlık raporuna eklenecek, bir nüshası da il/ilçe müdürlüğünde kalan veteriner sağlık raporuna eklenecektir.
12. Sürücü, bakıcı ve nakliyeciler TÜRKVET' e "Kişisi/İşletme/Kurum" menüsü altında yer alan "Sertifika Kayıtları" ekranından kaydedilecektir. Sürücü ve bakıcılar için düzenlenen yeterlilik belgesi ve nakliyeciler için düzenlenen yetki belgesine ait tanımlama numaraları sistem tarafından otomatik olarak verilecektir.
13. Hayvan nakline eşlik eden bakıcılar ve hayvan nakil araçlarının sürücüleri için yeterlilik belgesi, nakliyeciler için yetki belgesi ve nakil araçları için onay belgesi Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliği ekindeki örneğe göre İl müdürlükleri tarafından düzenlenecektir. Söz konusu belgeler il müdürlüklerince de uygun görülmesi halinde **Ek-48, Ek-49, Ek-50, Ek-51 ve Ek-52**' deki örneğe uygun olarak kimlik kartı şeklinde de düzenlenebilecektir.
14. İl/İlçe Müdürlükleri tarafından ilgili Yönetmelik çerçevesinde nakilde hayvan refahına ilişkin yol kontrolleri yapılacak ve her bir kontrole ait rapor dosyasında muhafaza edilecektir. İl Müdürlüklerince hazırlanacak yıllık raporlar Mayıs ayının son haftasından önce Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

15. "TİP 1 Nakliyecî Yetki Belgesi", "TİP 2 Nakliyecî Yetki Belgesi" ve "Uzun Yolculuklara İlişkin Karayolu Nakil Araçları Onay Belgesi" geçerlilik süresi beş yıl olup, geçerlilik süresi dolan belgeler yeniden düzenlenirken eğitim ve sınav yapılmayacaktır.
16. Sürücü ve bakıcılara yönelik düzenlenen sertifikalarda geçerlilik süresi bulunmamaktadır. Bu belgelerin yenilenmeleri kayıp, çalıntı veya yıpranan belgelere yönelik olacaktır.

J- YURT İÇİNDE HAYVAN VE HAYVANSAL ÜRÜNLERİN SEVKLERİNDE YOL KONTROLLERİ

1. Hayvan hastalıklarının kontrol altına alınması için hayvan hareketlerinin kontrolü büyük önem arz etmekte olup, **hayvan sevk kontrol noktaları ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı uhdesinde bulunan Yol Kenarı Denetim İstasyonlarında kontroller arttırılarak belgesiz hayvan sevklerine izin verilmeyecektir. Yol Kenarı Denetim İstasyonları ve hayvan sevk kontrol noktalarında gerekli denetimlerin yapılması amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Bölge Müdürlükleri ve kolluk kuvvetleri ile iletişime geçilerek işbirliği sağlanacaktır.**
2. Hayvan ve hayvansal ürün sevkleri ile ilgili olarak; Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürünün koordinasyonunda, il/ilçe müdürlüklerinin uygun göreceği güzergâhlarda, kolluk kuvvetleriyle işbirliği içerisinde, ayda en az bir kez olmak üzere, özellikle besi amaçlı sevklerin yoğunlaştığı aylarda, kurban dönemlerinde ve hayvan pazarlarının kurulduğu günlerde, sevkiyat yoğunluğu da dikkate alınarak, yol kontrolleri yapılacaktır. Yol kontrollerinde **EK-46**'daki form doldurularak dosyasında muhafaza edilecektir.
3. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36'ncı maddesi gereğince canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan canlı hayvan ve hayvansal ürün sahipleri ile araç sahiplerine uygulanacak olan ceza olurları **EK-42**'ye uygun olarak düzenlenecektir.
4. **Yol kontrolleri ve denetimleri, il/ilçe müdürlüğü personeli tarafından Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Yol Kenarı Denetim İstasyonlarında yapılacak, il müdürlükleri ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Bölge Müdürlükleri ile protokol imzalanacaktır. Denetim istasyonu olmayan karayolu güzergâhlarında ise denetimin gerçekleştirileceği il/ilçe Emniyet Müdürlüğü veya Bölge/il/ilçe Jandarma Komutanlıklarıyla irtibata geçilerek araç durdurmak amacıyla trafik personeli görevlendirilmesi talep edilecektir.**
5. Yol kontrolleri kapsamında yapılan denetimler rapor halinde 6 ayda bir (Temmuz ve Ocak aylarının ilk haftasında, önceki 6 ayı kapsayacak şekilde) TÜRKVET'te yer alan ilgili bölüme girilecektir.

K- SINIRLARDAN KAÇAK HAYVAN GİRİŞLERİNE KARŞI ALINACAK TEDBİRLER

1. Ülkemizin çok uzun kara sınırları bulunması nedeniyle, zaman zaman komşu ülkelerden kaçak hayvan giriş ve çıkışlarının olabileceği, bu hayvanların yurtiçinde pazarlanabileceği ve pek çok bulaşıcı veya salgın hayvan hastalığının bu yolla ülkemize bulaşabileceği göz önünde bulundurularak, özellikle sınırlarda bulunan il/ilçe müdürlükleri dikkatli davranacak ve görev bölgelerindeki sınırlarda kontrol amacıyla diğer kuruluşlarla koordinasyon sağlayacaktır.
2. Kaçak hayvan sevklerinin önlenmesi amacıyla, yol güzergâhlarında kolluk kuvvetleriyle gerekli koordinasyon sağlanarak kontroller sıklaştırılacak, yakalanan kaçak hayvanlar,

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

bunların sahipleri ve bunları taşıyanlar hakkında 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve 2012/06 No'lu Kaçak Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Tasfiyesi Genelgesine göre işlem yapılacaktır.

3. Ülkemiz hayvan sağlığının korunması açısından kaçak canlı hayvanların, ilgili mahkemeden tasfiye kararı alınır alınmaz en kısa zamanda kesiminin yaptırılması sağlanacaktır.
4. Kaçak eşya taşımada yük hayvanı olarak kullanılması nedeniyle el konulan ya da kaçak veya kaçak zannı ile el konulan tek tırnaklı hayvanların itlaf ve imhasında yaşanan sıkıntılar nedeniyle, sınır illerinde karantina merkezlerinin oluşturulması, söz konusu hayvanların karantina merkezlerinde il/ilçe müdürlükleri tarafından 21 gün süreyle karantinaya alınması, karantina süresince bakım masraflarının Ticaret Bakanlığı döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanması, bölgesel riskler dikkate alınarak veteriner otoritesi tarafından belirlenen hastalıklar yönünden laboratuvar testlerinin yaptırılması, karantina sonunda herhangi bir hastalık tespit edilmezse 4458 sayılı Gümrük Kanununun 178' inci maddesinde belirtilen tasfiye yollarından herhangi biriyle tasfiye edilmesi, karantina süresi içerisinde ihbarı mecburi hastalık tespit edilmesi halinde hayvan refahı kuralları göz önünde bulundurularak itlaf ve imha edilmesi gerekmektedir.
5. Sınır bölgelerinde hayvan ve hayvansal ürün hareketlerinin sıkı kontrol altında tutulması, çıkan mihrakların mutlaka çok sıkı takip edilmesi ve gerekli tüm önlemlerin alınması konusunda kolluk kuvvetleri ile işbirliği yapılacaktır.

L- HAYVANLARIN TANIMLANMASI VE İZLENMESİ, TÜRKVET VE PETVET

Sığır cinsi, koyun-keçi türü ve tek tırnaklı hayvanlar kimliklendirilerek TÜRKVET'te, kedi, köpek ve gelincikler ise PETVET'te kayıt altına alınmaktadır.

Hayvanların kimliklendirilerek kayıt altına alınması, hayvan hastalıklarının ve hareketlerinin etkin olarak kontrolünün sağlanması, hayvancılık desteklemeleri, sağlık ve istatistik ile ilgili kayıtlar ve Bakanlığımızın hayvancılık politikalarının belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

İşletmelerde fiilen bulunan hayvan varlığı ile TÜRKVET'te kayıtlı hayvan varlığının uyumlu olması amacıyla güncelleme çalışmaları düzenli olarak yapılacak, mevzuatta belirtilen idari yaptırımlar uygulanacak, denetim ve izleme faaliyetleri aksatılmadan yürütülecektir.

Hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla afiş ve broşür bastırılacak, hayvan sahiplerinin gerekli bildirimleri zamanında yapmaları konusunda eğitim ve yayım çalışmaları yapılacaktır.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında hayvan sahibi veya işletme sahibinin kendileri tarafından alınması gerekli olan belgeler, hayvan/işletme sahibi veya bu kişilerin adına işlem yapmaya yetki veren noter onaylı vekâletname ibraz eden kişilere verilebilecektir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında kişi, kurum/kuruluşlardan **EK-54**'te yer alan muvafakatname alındıktan sonra TÜRKVET'te kişi/kurum/kuruluş sayfasında il/ilçe müdürlükleri tarafından "Kişisel bilgilerimi paylaş" seçeneği işaretlenecek ve ilgili bölüme evrak tarihi ve sayısı yazılacak, bu seçenek işaretli olan kişi/kurum/kuruluşlara ait bilgilerin paylaşılmasına izin verilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1. İşletme kaydı

- 1.1. Yeni işletmenin kaydı için hayvan sahibi il/ilçe müdürlüğüne **EK-47**'de yer alan dilekçe ile müracaat edecektir. 18 yaşın altında olan kişilerin müracaatları il/ilçe müdürlüğü tarafından değerlendirilmeyecektir.
- 1.2. Yeni işletme kaydında, işletme adresi, koordinat bilgileri, varsa bina tipi tespit edildikten sonra, işletme sahibinin kimlik numarası veya vergi numarası ile birlikte kaydı yapılacaktır.
- 1.3. Yeni kaydedilecek işletmelere ait tapu fotokopisi, elektrik ve su aboneliği gibi işletme adresini sabitleyici herhangi bir belge istenecektir. Bunların olmaması halinde, işletmenin açıldığı yerin muhtarından, bu işletmeyi sabitleyici adres bilgilerinin yer aldığı ve işletmenin, işletmeyi açan kişi, kurum/kuruluş tarafından kullanıldığı veya kullanılacağı ile ilgili bir yazı istenecektir.
- 1.4. İşletmelerin; satışlarında noter onaylı satış belgesi veya muhtar onaylı alıcı ile satıcı arasında yapılan sözleşme, kiralamalarında muhtar/belediye başkanlığından onaylı belge, devirlerinde muhtar onaylı devreden-devralan arasında yapılan sözleşme, sahibinin ölmesi halinde devir için veraset ilamı ve mirasçılardan alınan muvafakatname belgesi istenecektir.
- 1.5. Sığır cinsi hayvanlarda 6 ay olan tanımlama süresinin 1 yıla kadar uzatılması için il/ilçe müdürlüğü tarafından tespit edilen ve **il müdürlüğü** tarafından izin verilen işletmelerde, işletme detay sayfasında "Tanımlama Süresini 1 Yıla Kadar Uzat" seçeneği işaretlenecek, işletme sınıflarından en az bir tanesi seçilerek kaydedilecektir. İl/ilçe müdürlükleri tarafından tespit edilen ve **il müdürlüğü** tarafından izin verilen bu işletmeler, İl Sistem Sorumlusu tarafından TÜRKVET'te işaretlenecektir.
- 1.6. Koyun ve keçi türü hayvan bulunan ve göçer hayvancılık yapan işletmelerde, işletme detay sayfasında "Göçer Hayvancılık Yapıyor mu?" seçeneği "Evet" olarak işaretlenecektir.
- 1.7. İşletmelerin bağlı bulunduğu idari birimlerin değişmesi durumunda, işletme lokasyon bilgileri İl Sistem Sorumlusu tarafından değiştirilebilecektir.
- 1.8. IPARD Programının 101 numaralı Tarımsal İşletmelerin Yeniden Yapılandırılması ve Topluluk Standartlarına Ulaştırılması tedbiri kapsamında desteklenecek işletmeler için, başvuru sahiplerinin başvuru paketleri içinde Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna sunacakları dokümanlar arasında yer almak üzere; İl veya İlçe Müdürlüklerince kayıt altına alınan işletmeler üzerinde yapılacak kontroller neticesinde, **EK-53**'te örneği bulunan form, başvuru sahiplerinin talepleri üzerine sistemden alınarak kendilerine verilecektir.

2. Hayvan kaydı

- 2.1. TÜRKVET' e yeni hayvan kaydı, kulak küpesini uygulayan kullanıcı tarafından yapılacaktır.
- 2.2. Tanımlatılmamış sığır cinsi, koyun ve keçi türü hayvanların nakil esnasında yakalanması halinde, idari para cezası uygulandıktan sonra ceza kaydı girilerek, İl depo işletmelere (TR+İl Kodu+0000000000) yeni hayvan kaydı yapılabilecektir.
- 2.1. 28 Kasım 2020 tarihli ve 31318 Sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan "Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile "Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile her iki Yönetmeliğe eklenen yeni maddeler kapsamında, her yaşta hayvanın tanımlanması

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

amacıyla alınan İl Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararları TÜRKVET'te Yönetim menüsü altında yer alan "Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararı" sayfasına İl Sistem Sorumluları tarafından kaydedilecektir.

3. TÜRKVET' te sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvan bilgilerinin güncellenmesi ve geri çağırılması

- 3.1. TÜRKVET'te sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvan bilgilerinin güncellenmesi ve geri çağırılması işlemlerinde, yetiştiriciden kaynaklanan hatalarda yetiştiricinin de imzası bulunan en az iki imzalı tutanağa istinaden, personelden kaynaklanan hatalarda ise en az iki imzalı tutanağa istinaden işlem yapılacaktır.
- 3.2. Hayvanların tür, ırk, cinsiyet ve ana numarası kaydı hataları, doğum tarihinden itibaren sığır cinsi hayvanlarda 6 ay, koyun ve keçi türü hayvanlarda 1 yıl içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından güncellenebilecektir.
- 3.3. Hayvanların doğum tarihi kaydı hataları, doğum tarihinden itibaren sığır cinsi hayvanlarda 6 ay, koyun ve keçi türü hayvanlarda 1 yıl içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından cezalı olarak güncellenebilecektir.
- 3.4. Hayvanların doğum işletmesi değiştirilemeyecek olup, doğum işletmesinin hatalı kaydedilmesi durumunda; doğum tarihinden itibaren sığır cinsi hayvanlarda 6 ay, koyun ve keçi türü hayvanlarda 1 yıl içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından hayvan kaydı geri çağırılabilir ve cezalı olarak yeniden kaydedilebilecektir.
- 3.5. Hayvanların hareket kaydı hataları, hareket tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından geri çağırılabilir.
- 3.6. Hayvanların ölüm/düşüm kaydı hataları, ölüm/düşüm tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından güncellenebilecektir.
- 3.7. Genel Müdürlük tarafından ölü duruma getirilen ve ölüm tipi "Resmi onayla" olan hayvanlardan il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılacak olan tespitler veya yetiştirici başvurularının değerlendirilmesi sonucunda canlı olduğu tutanakla tespit edilenler kullanıcı tarafından canlı duruma getirilebilecektir.
- 3.8. Hayvanların kesimhanede kesim kaydında hatalı girilen bilgiler, tutanağa istinaden kesim tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından güncellenebilecektir. Kesimhanede kesim kaydında hatalı girilen kilogram bilgisi kullanıcı tarafından güncellenebilecektir.
- 3.9. Hayvan hastalığı tazminatı desteklemesi, TARSİM Sigortaları kapsamında hasar kaydı ve besilik erkek sığır (manda dâhil) desteklemesi kapsamında hatalı kesim/ölüm/düşüm kaydı yapılarak TÜRKVET' te ölü durumuna getirilen hayvanlar, ilgili destekleme ya da tazminatın geri ödenmesi ve ilgili sistemlerden kaydın silinmesi halinde Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından geri çağırılabilir.
- 3.10. Kesimhanede kesim kaydı yapılarak ölü durumuna getirilen hayvanlar, hayvanın canlı olarak tespit edilmesi halinde Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından canlı duruma getirilebilecektir.
- 3.11. Hayvanların ithalat veya ihracat kaydı hatalarında, ithalat/ ihracat sisteme kayıt tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından güncellenebilecek veya geri çağırılacaktır.

4. İthal/ihraç hayvanların kaydı

- 4.1.** İthalat prosedürü tamamlanmış hayvanların ülkeye giriş tarihi, karantina işletmesine varış tarihi, tür, ırk, cinsiyet ve doğum tarihi vb. bilgilerinin ithalat belgelerinde bulunan bilgilerle uyumlu olarak il/ilçe müdürlükleri tarafından TÜRKVET'e kaydedilecektir.
- 4.2.** Karantina süresi içinde ithal hayvanlardan doğan hayvanlar, karantina süresi bitiminden ve ilgili mevzuata göre fiili ithalatı tamamlanarak serbest dolaşıma girdikten sonra işletmeye tahsis edilen kulak küpesi ile küpelenecek ve TÜRKVET'te ithal hayvan sayfasından kaydedilecektir.
- 4.3.** İhracat prosedürü tamamlanmış hayvanlar, gümrükleme işletmesi veya işletmelerinde ihracat kaydı yapılacaktır.

5. Kulak küpesi işlemleri

TÜRKVET'te İl için kulak küpe siparişi, alımı ve tahsis işlemleri il sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından, ilçelerde kulak küpe tahsis işlemleri ilçe küpe yöneticisi tarafından yapılacaktır.

Kulak küpeleri, seri aralığı belirtilerek il müdürlükleri tarafından kulak küpesi firmasından resmi yazı ile talep edilecek, sistemde kulak küpe siparişi yapılacak, alım ve tahsis işlemleri kulak küpeleri il müdürlüğü veya yetki verilen kişi, kurum/kuruluş tarafından teslim alındıktan sonra yapılacaktır.

5.1. Çalıntı, kayıp, zayi olan küpelerin kaydı

- 5.1.1.** Çalıntı, kayıp, zayi kulak küpesi kayıt işlemleri küpenin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından, onaylama işlemi ise İl sistem sorumlusu tarafından yapılacaktır.
- 5.1.2.** Çalıntı veya kayıp kulak küpe numaraları, kolluk kuvvetlerinin tutanağına istinaden kullanıcı tarafından, zayi kulak küpe numaraları tutanağına istinaden kulak küpesinin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından kaydedilecek ve İl Sistem Sorumlusu tarafından onaylanacaktır.
- 5.1.3.** Kullanıcı tarafından kayıt esnasında ilgili tutanak tarih ve sayısı TÜRKVET'e kaydedilecektir. İlgili tutanakların bir nüshası il müdürlüğüne gönderilerek, TÜRKVET dosyasında muhafaza edilecektir.
- 5.1.4.** İl sistem sorumlusu tarafından onaylanmayan kulak küpeleri çalıntı, kayıp ve zayi olarak kaydedilmeyecektir.

5.2. Düşen kulak küpesi işlemleri

- 5.2.1.** Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların kulak küpelerinden birinin ya da ikisinin düşmesi veya üzerlerindeki bilgilerin silinmesi durumunda, yetiştiricilerin il/ilçe müdürlüğüne dilekçe ile müracaatı üzerine, hayvanların TÜRKVET'te yer alan bilgileri ile gerçek ırk, yaş, cinsiyet bilgilerinin uyumlu olup olmadığı işletmede tespit edilecek, hayvanların sistem üzerinde başvuruda bulunulan işletmede olup olmadığı, TÜRKVET'teki durumu (ölü, ya da askıda) kontrol edilerek düşen kulak küpesi olarak TÜRKVET'e girişi yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 5.2.2. Düşen kulak küpelerinin il/ilçe için sipariş ve alım işlemleri TÜRKVET'te il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılacaktır. Düşen küpe sipariş ve alım işlemleri illerde il sistem sorumlusu ve il küpe yöneticisi, ilçelerde ilçe küpe yöneticisi tarafından takip edilecektir.
- 5.2.3. **İlçe müdürlükleri tarafından da düşen küpe talepleri doğrudan küpe firmasına bildirilebilecektir. Düşen kulak küpeleri en geç haftalık olarak ilgili firmaya elektronik ortamda bildirilecek ve ivedilikle hayvanlara takılması sağlanacaktır.**
- 5.2.4. Yönetmelik gereği, tek veya çift kulak küpesi düşen hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir. Bu hayvanlara yetiştiricilerin il/ilçe müdürlüğüne dilekçe ile müracaatı üzerine, kulak küpesinin yerine aynı özgün tanımlama numarasını içeren yenisi veya yenileri takıldıktan sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 5.2.5. Düşen kulak küpesi siparişi il/ilçe müdürlüğü, yetki devri yapılan kurum/kuruluş veya işletme kullanıcıları tarafından kaydedilecektir.
- 5.2.6. Düşen kulak küpeleri ilgili hayvanlara takılacak ve listede yer alan imza kısmına yetiştirici imzası alınacak ve "takıldı" olarak işaretlenecektir.
- 5.2.7. Alımı yapılan düşen kulak küpeleri hayvanın işletmede kesilmesi, ölmesi ve hatalı düşen kulak küpesi bildirim yapılmış olması durumunda "takılamadı" olarak işaretlenecektir.

6. Küpeleme ve kayıt yetkisinin devredilmesi

- 6.1. Sığır cinsi hayvanların küpelenmesi ve kayıt altına alınması amacıyla, İl/İlçe Müdürlüklerince yetiştiriciden alınan küpeleme ücretini (döner sermaye satış bedeli + Bakanlıkça belirlenen uygulama ücreti) geçmemek şartıyla, ilin tamamında veya ilçe bazında Türk Veteriner Hekimler Birliğine bağlı bölge veteriner hekim odalarına veya hayvancılıkla iştigal eden yetiştirici ve üretici birliklerine il müdürlüklerince küpeleme yetki devri yapılabilecektir.
- 6.2. Sadece kendi üyelerine ait sığır cinsi hayvanlardan doğan buzağuların küpelenmesi ve kayıt altına alınması amacıyla, İl/İlçe Müdürlüklerince yetiştiriciden alınan küpeleme ücretini geçmemek şartıyla (döner sermaye satış bedeli + Bakanlıkça belirlenen uygulama ücreti), hayvancılıkla iştigal eden yetiştirici ve üretici birliklerine il müdürlüklerince küpeleme yetki devri yapılabilecektir.
- 6.3. İl Müdürlükleri tarafından, yetki devri yapılan kurum/kuruluşlarda kimliklendirici olarak çalışacak kişilere hayvanların ırkları, cinsiyet ve yaş konuları ile hayvanların küpelenmesi ve kayıt altına alınması hakkında eğitim verilerek kimliklendirici belgesi düzenlenecek, kullanıcı adı ve şifresi tahsis edilecektir. Her kimliklendirici uyguladığı küpeyi sisteme kendisi kayıt edecektir.
- 6.4. İşletmesindeki hayvanların küpelenerek kayıt altına alınması amacıyla, il/ilçe müdürlüğü tarafından **10 baş ve üzeri damızlık dişi sığır cinsi hayvan bulunan işletmelerin** işletme sahibi ile küpeleme sözleşmesi yapılacaktır.
- 6.5. Talep edilmesi halinde, kulak küpelerinin il müdürlüğünce tahsis edilmesi ve kulak küpesi talep yazısının il müdürlüğünce onaylanması şartıyla, kulak küpeleri küpeleme sözleşmesi yapılan işletme sahibi tarafından doğrudan Bakanlığımızca denetlenen kulak küpesi firmalarından temin edilebilecektir.
- 6.6. **Küpeleme sözleşmesi yapılan 10 baş ve üzeri damızlık dişi sığır cinsi hayvan bulunan işletmelerdeki hayvanlardan düşen kulak küpeleri, düşen kulak küpe listesinin il müdürlüğünce onaylanması şartıyla, küpeleme sözleşmesi yapılan**

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

işletme sahibi tarafından doğrudan Bakanlığımızca denetlenen kulak küpesi firmalarından temin edilebilecektir.

- 6.7. İl Müdürlükleri tarafından yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar ile küpeleme yetkisi verilen **10 baş** ve üzeri damızlık dişi sığır bulunan işletmelerin bilgileri TÜRKVET'te Yönetim menüsü altında yer alan "Yetki Devri" sayfasına İl Sistem Sorumluları tarafından kaydedilecektir.
- 6.8. "Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi", "Hayvan Genetik Kaynaklarının Yerinde Korunması ve Geliştirilmesi Projesi" ve "Küçükbaş Soy Kütüğü ve Ön Soy Kütüğü Projesi" kapsamında projenin uygulandığı işletmelerde yıl içerisinde doğacak hayvan sayısı göz önünde bulundurularak kulak küpeleri proje sorumlusu sözleşmeli personele verilecek, TÜRKVET' te şifre tahsis edilerek, teslim edilen kulak küpelerinin seri numaraları Genel Müdürlüğümüze bildirilecektir.
- 6.9. Resmi kurum/kuruluş (TİGEM, TAGEM gibi) işletmelerindeki hayvanların kimliklendirme işlemleri için görevlendirilen personele kulak küpesi tahsisi yapılacaktır. Söz konusu resmi kurum/kuruluşlarla ayrıca küpeleme sözleşmesi yapılmayacaktır.

7. Kulak küpesi alımı, dağıtımı ve küpe uygulaması

- 7.1. Bakanlığımızca denetlenen ve "Küpe Firması Kayıt Belgesi" bulunan kulak küpesi firmalarının listesi Bakanlığımız web sayfasında "Bakanlığımızda Kayıtlı Kulak Küpesi Firmaları" başlığı altında yer almaktadır. Firmalardan kulak küpe alımları ve dağıtımları kayıt sistemleri üzerinden de yapılacaktır.
- 7.2. Kulak küpesi alımlarında firmalardan geçerlilik süresi uygun olan "Küpe Firması Kayıt Belgesi" istenecek olup, bu durum kulak küpesi alımlarında şartnamede belirtilecektir. Şartnameler, ilgili Yönetmelikler ve TS 7808'e uygun olacak, şartnameler firmaların ihaleye katılmasına engel olmayacak şekilde hazırlanacaktır. Şartnamelerde kulak küpelerinin dişi yaprağının segmanlı veya segmansız, erkek ucunun ise metal ya da sert plastik olduğu ayırt edilmeksizin rekabet ortamı sağlanacaktır. Kulak küpelerinin **TS 7808'e** göre testlerinin yapıldığına dair belgeler talep edilecek, küpelerde düşme, rakamlarda silinme ve yönetmelik şartlarına uygunluğunun kontrolü için numune alınarak **TSE** laboratuvarlarında **küpenin dayanıklılık testlerinin** yapılması sağlanacaktır.
- 7.3. İl Müdürlükleri tarafından alımı ve dağıtımı yapılan kulak küpelerinin, hangi tarihte hangi firmadan, hangi numara aralığının alındığı, alınan kulak küpelerinin veya kulak küpe numara aralığının kimlere (İlçe Müdürlükleri, yetiştiriciler, vb.) hangi tarihte tahsis edildiğine ilişkin kayıtlar düzenli olarak dosyada muhafaza edilecektir.

8. Hayvan hareketleri

- 8.1. İl dışı sevklerde her hayvanın pasaportu/nakil belgesi (çıktığı işletme numarasının bulunduğu) veteriner sağlık raporu ile beraber olacak, varış işletmesinde ise hayvanın yeni pasaportu hayvanın işletmesinin bağlı bulunduğu İl/İlçe Müdürlüğü tarafından düzenlenecektir.
- 8.2. İl içinde kesimhane ve hayvan satış yerlerine getirilen hayvanların çıkış ve varış işlemleri, çıkış veya varış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü veya ilgili işletmede görevli resmi veteriner hekim tarafından, pasaport ve nakil belgeleri kontrol edilerek yapılacaktır.
- 8.3. İşletme ziyaretleri ve aşılama çalışmaları sırasında; yetiştiricinin de imzası bulunan tutanak ile işletmede kayıtlı ancak fiilen işletmede bulunmayan hayvanlar "il depo"

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

işletmesine, işletmede fiilen tespit edilen ancak il içinde başka bir işletmede kayıtlı olan hayvanlar fiilen bulunduğu işletmeye nakledilecektir.

9. Bildirim ve bilgilendirme

- 9.1.** İşletmedeki Hayvan Bildirim Formu (**EK-45**) il/ilçe müdürlüğü tarafından çoğaltılarak hayvan sahiplerine ve ilgililere dağıtılacaktır.
- 9.2.** Sığır cinsi hayvanların her bir işletme değiştirmelerinde alıcı ve satıcılar tarafından ilgili kısımları imzalanan hayvan pasaportları ile birlikte bildirim süresi içinde il/ilçe müdürlüklerine bildirimde bulunulacaktır.
- 9.3.** Hayvan sahipleri işletmelerindeki doğum, mecburi kesim ve ölümlerini, **EK-45**'de örneği yer alan İşletmedeki Hayvan Bildirim Formu ile il/ilçe müdürlüğüne teslim edecektir. Teslim edilen formlara istinaden il/ilçe müdürlüğü tarafından kayıt sistemlerinde gerekli güncelleme yapılacaktır.
- 9.4.** E-devlet üzerinden ve HaySag Mobil Uygulama üzerinden yapılan bildirimlerin takip edilmesi sağlanacak, TÜRKVET ana sayfada yer alan "Çiftçi Bildirimleri" ve HaySag Mobil Uygulama üzerinden gelen e-postalara istinaden il/ilçe müdürlüğü tarafından kayıt sistemlerinde gerekli güncelleme yapılacaktır.
- 9.5.** İşletmelerdeki her türlü hayvan hareketinin (doğum, ölüm/kesim ve nakil) bildirilmesi, hayvanların küpelenecek sistemlere kaydının yapılması, bildirim yapılmaması halinde cezai yaptırım uygulanacağı hakkında yetiştiriciler yerel basın ve yayın araçları ile bilgilendirilecek, konu ile ilgili afiş, broşür ve liflet bastırılacaktır.
- 9.6.** 28 Kasım 2020 tarihli ve 31318 Sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan "Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik", "Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik", "Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile "Göçer Hayvanların Tanımlanması ve Nakilleri Hakkında Yönetmelik" kapsamında yapılan değişiklikler hakkında personelin bilgilendirilmesi çalışmaları yapılacaktır

10. Hayvan satış yerleri

- 10.1.** Hayvan satış yerleri sisteme kayıtlı olacak ve hayvan satış yerlerine bilgisayar sistemi kurulması sağlanacaktır. TÜRKVET'te kayıtlı olan ancak ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerleri sistemde "KAPALI" duruma getirilecektir.
- 10.2.** Hayvanların hayvan satış yerlerine giriş ve çıkışları resmi veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri tarafından yapılacaktır.

11. Kesimhaneler

- 11.1.** Kesimhaneler sisteme kayıtlı olacak ve kesimhanelere bilgisayar sistemi kurulması sağlanacaktır. TÜRKVET'te kayıtlı olan ancak ruhsatı iptal edilen veya askıya alınan kesimhaneler sistemde "KAPALI" duruma getirilecektir.
- 11.2.** Kesimhaneye varış işlemi yapılmış ancak kesimi uygun görülmeyen hayvanlar çıkış işletmelerine geri gönderilecek ve kesimhane işletmesinde canlı hayvan bulundurulmayacaktır.
- 11.3.** Kesimhaneye yapılacak sevk işlemlerinde Veteriner Sağlık Raporunun altına "Bu Veteriner Sağlık Raporunda yer alan hayvanlarımı sadece kesim amacı ile

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

işletmemden çıkardığımı ve ilgili kesimhaneye götüreceğimi taahhüt ederim.” ibaresi yazılacak ve hayvan sahibine imzalatılacaktır.

- 11.4.** Kesimhaneye sevki yapılmış ve fiilen kesimhaneye gelen hayvanların herhangi bir sebeple kesilememesi durumunda ve hayvan sahibinin talep etmesi halinde kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğünce ilgili hayvanlar, sadece başka bir kesimhaneye sevk edilir.

12. Kullanıcı rolü verilirken dikkat edilecek hususlar

- 12.1.** Genel Müdürlüğümüz tarafından Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlerine TÜRKVET’te rol tanımlanmıştır. Bu kişilerin yetkilendirilmesi il müdürlüğünün talebi üzerine Genel Müdürlük tarafından yapılacaktır.
- 12.2.** Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürüne “Hayvan Sağlığı Şube Müdürü”, şubede görev yapan veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri/teknisyeni unvanına sahip en fazla üç personele TÜRKVET’te “İl Sistem Sorumlusu” rolü tahsis edilecektir. Bu kişilerin görevlendirilmesi ve görev değişikliği il müdürlüğünün gerekçeli talebi ve Genel Müdürlük uygun görüşü ile yapılacaktır.
- 12.3.** İl sistem sorumluları mümkün olduğunca TÜRKVET ile ilgili iş ve işlemler dışında görevlendirilmeyecektir. TÜRKVET ile ilgili sorunlar kullanıcılar tarafından il sistem sorumlusuna iletilecek, çözülemeyen konular il sistem sorumluları tarafından Genel Müdürlüğe resmi e-posta yoluyla bildirilecektir.
- 12.4.** Her ilçede il müdürlüğünün uygun gördüğü bir kullanıcıya “ilçe küpe yöneticisi” rolü verilecek, ilçedeki küpe tahsisleri, düşen küpe firma siparişi ve alım işlemleri bu kullanıcı tarafından yapılacaktır.
- 12.5.** İhtiyaç duyulması halinde, il/ilçe müdürlüğünde görev yapan veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri haricinde en fazla 5 personele “Belge Düzenleme” rolü verilebilecektir.
- 12.6.** Talep edilmesi durumunda illerde faaliyette bulunan hayvancılık birliklerinde görevli bir kullanıcıya “il görüntüleme” rolü verilecektir.
- 12.7.** Kullanıcılara **EK-43**’e göre rol tahsisi yapılacaktır.
- 12.8.** Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü, kullanıcıların TÜRKVET’te hatalı veya uygunsuz işlem yaptıklarının tespit edilmesi halinde veya gerek görülen diğer durumlarda ilgililerin şifrelerinin iptal edilmesini sağlayacaktır.
- 12.9.** Kullanıcı ve kullanıcı rollerinin güncelliği kontrol edilecek, pasif yapılması gerektiği durumlarda, kullanıcının üzerinde tahsisli tüm roller alınarak pasif duruma getirilecektir.
- 12.10.** Aylıksız izin, hastalık izni, doğum izni vb. sebeplerle görevlerinden geçici olarak ayrılan kullanıcıların rol ve yetkileri geçici olarak alınarak sisteme erişimleri kapatılacaktır.
- 12.11.** Veteriner Bilgi Sisteminde kullanıcı il değişikliği kapatılmış olup, rol tahsisi işlemleri hariç diğer kullanıcı işlemleri TÜRKVET’te gerçekleştirilecektir.
- 12.12.** Genel Müdürlük tarafından Bakanlığımıza bağlı TAGEM ve TİGEM işletmelerinde görevli kullanıcılara TÜRKVET’te rol tahsisi yapılmış olup, il müdürlükleri tarafından söz konusu kullanıcılara TÜRKVET’te kullanıcı adı ve şifresi verilmeyecektir.
- 12.13.** Genel Müdürlük tarafından İçişleri Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı’na TÜRKVET’te kurumsal kullanıcı adı ve şifre tahsisi yapılmış olup, il müdürlükleri tarafından kolluk kuvvetlerine TÜRKVET’te kullanıcı adı ve şifresi verilmeyecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 12.14.** Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Ziraat Bankası ve Vakıflar Bankası ile Bakanlığımız arasında TÜRKVET'te yer alan hayvan kaydı verilerinin paylaşımına ilişkin protokol imzalanmış olup, ilgili kurum ve kuruluşlar ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına TÜRKVET'te kullanıcı adı ve şifresi verilmeyecektir.
- 12.15.** Emekli olan ya da tayini çıkan kullanıcının, TÜRKVET'te üzerinde tahsisli olan kulak küpe numaralarının kullanıcı, il sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından il/ilçe müdürlüğüne tutanakla iade edilmesi sağlanacaktır.
- 12.16.** Kullanıcının üzerine tahsisli kulak küpeleri il/ilçe müdürlüğüne iade edildikten sonra, kullanıcı rolleri alınarak il sistem sorumlusu tarafından pasif yapılacaktır.

13. TÜRKVET dosyası

- 13.1.** İl Müdürlüğünde İl Sistem Sorumlusu tarafından, İlçe Müdürlüklerinde ilgili personel tarafından hazırlanan TÜRKVET dosyasında;
- 13.1.1. İşletmeler ile yapılan küpeleme sözleşmeleri,
13.1.2. İl genelinde hayvan satış yerleri ile kesimhanelerin listesi,
13.1.3. Kulak küpesi sipariş, alım bilgileri, tahsis/dağıtım liste ve tutanakları,
13.1.4. Düşen kulak küpesi firmaya gönderilen listeler,
13.1.5. Kayıp, çalıntı ve zayı kulak küpesi tutanakları,
13.1.6. Sığır cinsi hayvanlarda tanımlama süresinin 6 ayağa, koyun ve keçi türü hayvanlarda 9 ayağa kadar uzatılması için il/ilçe müdürlüğü tarafından tespit edilerek onay verilen işletmelerin listesi yer alacaktır.

M- İDARİ PARA CEZALARI

1. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36'ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan hayvan hastalıkları ve hayvan hareketleri ile ilgili idari para cezalarına, 28.11.2020 tarihli ve 31318 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 521 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği kapsamında yeniden değerlendirme oranı olarak 2020 yılı için tespit edilen % 9,11 (dokuz virgöl on bir) eklenmek suretiyle hazırlanan "**Hayvan hastalıkları ve hayvan hareketleri ile ilgili yaptırımlar**" **1 Ocak 2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere EK-41**'de belirtilmiştir.
2. İdari para cezası uygulanması gereken durumlarda, yetiştirici başvurusunda cezalı hayvan sayısının belirtilmesi sağlanacak olup, TÜRKVET'te ceza kaydı oluşturmadan önce il/ilçe müdürlüğü tarafından işletmede cezalı hayvan sayısı tespit edilecektir.
3. İdari para cezaları uygulanırken alınacak ceza olurları **EK-42** formatında olacaktır.
4. 2020 yılında **EK-42**'ye, "**Fiilin İşlendiği Yer, Tarih ve Saat**" ve "**Fiilin İşlendiğini İspata Yarayacak Deliller**" bölümü eklenmiş olup, **EK-42**'de yer alan "**İdari Para Ceza Formu**"nun kullanılması, ayrıca formdaki "**İdari Para Cezasının Yasal Dayanağı**" başlıklı kısma, ilgili kanun maddesi dışında ilgili yönetmeliklerde dayanak olarak kullanılan madde/bentlerin de açık bir şekilde belirtilmesi konularında tüm personelin bilgilendirilmesi sağlanacaktır.
5. Adrese gönderilecek idari para cezası evraklarının tebliğ işlemleri, 7201 Sayılı Tebligat Kanununa göre yapılacak olup, tebliğ mazbatalı kapalı zarf içinde gönderilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

N-EPİDEMİYOLOJİ

1. GENEL HÜKÜMLER

Epidemiyoloji, bir bölgede veya popülasyonda hastalıkların oluşumunu, dağılımını, sıklığını etkileyen faktörleri inceleyen ve hastalıklara yönelik mücadele stratejilerini, hedefleri ve yöntemleri belirleyen bilim dalıdır.

Bir popülasyondaki hastalık için risk faktörlerinin belirlenmesi ve riskin azaltılmasına yönelik yöntemler geliştirilmesi, surveylans yoluyla hastalıkların oluşumunun ve popülasyon düzeyindeki etkilerinin belirlenmesi, etiyolojisi bilinmeyen hastalıkların sebeplerinin araştırılması, hastalık kontrol tedbirlerinin (tedavi, itlaf, aşılama v.s.) etkinliğini araştırmak için çalışmaların planlanması ve hastalıkların ekonomik açıdan değerlendirilmesi epidemiyoloji biliminin çalışma alanına girmektedir.

Bakanlık, Veteriner Enstitü Müdürlükleri ve il müdürlüklerinde birbiriyle koordineli olarak çalışan Epidemiyoloji Birimleri, ülkemizde görülen bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve eradikasyonu çalışmaları çerçevesinde hastalıkların takibi, verilerin analizi, güncel ve epidemiyolojik kriterlere uygun raporların hazırlanması faaliyetlerini yürütmektedir. Bu kapsamda:

- 1.1** İl Müdürlükleri ve Enstitü Müdürlüklerinin, epidemiyoloji biriminde görev yapan Veteriner Hekimlerin gerekli bilimsel ve teknik bilgiyi almış olmasına riayet edilecek, söz konusu personelin Bakanlığımız koordinasyonunda düzenlenen ulusal ve uluslararası eğitim programlarına katılımlarının sağlanmasına ve imkân tanınacaktır.
- 1.2** Epidemiyoloji biriminde çalışanların görev değişikli durumunda Genel Müdürlüğe bilgi verilecektir.
- 1.3** Enstitü Müdürlüklerinde görevli epidemiyoloji alanından sorumlu personele gerekli imkânlar sağlanacak ve epidemiyoloji alanında iş ve işlemlerden sorumlu tutulacaklardır. Ancak ilgili personel, Enstitü Müdürlüğünde yeterli personelin bulunmaması durumunda Enstitü Müdürünün yetkisi dahilinde epidemiyoloji birimi işlerini aksatmayacak şekilde farklı birimlerde de görevlendirilebilecektir.
- 1.4** İl Müdürlükleri epidemiyoloji birim sorumluları Veteriner Bilgi Sistemi il sistem sorumluları ile aynı kişilerdir. Veteriner Bilgi Sistemi il sistem sorumlusu olan personel doğal olarak epidemiyoloji biriminin iş ve işlemlerinden sorumludur. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlerince görevlendirmeler bu şekilde yapılacaktır. İş ve işlemleri yürütmekte iki personelden daha fazla ihtiyaç olduğu durumlarda personel görevlendirilebilecektir.
- 1.5** İl Müdürlüklerinde şube içi görev değişiklikleri yapılırken yukarıda bahsedilen eğitim programlarına katılım sağlamış olan iki veya daha fazla personelin hepsinin birden görev değişikliğinin önüne geçilecek, görev değişikliği ya da tayin ve benzeri durumlarda ayrılacak personelin yerine geçecek personele gerekli bilimsel, teknik ve idari bilgiyi vermesi sağlanacaktır. Gerekli bilgi-egitim verilmeden görev-yer değişimine izin verilmeyecektir. İş ve işlemlerin aksamaması adına tecrübesiz personelin tecrübeli personelle gerekli süre boyunca beraber çalışmasına özen gösterilecektir.
- 1.6** İl Müdürlüklerinde hastalıkların epidemiyolojik takibi, hastalık kontrolleri ve mücadele yöntemlerinin etkinliğinin araştırılması gibi iş ve işlemler yürütülürken anlık ve kaliteli

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

saha verisine ulaşmak büyük önem taşıdığından dolayı, epidemiyoloji alanında sorumlu personele gerekli imkânların (taşıt, araç, ekipman vb.) sağlanmasından Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü sorumludur. İhbarı mecburi hayvan hastalıklarının mihrak takibi ve epidemiyolojik araştırması Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından koordine edilecektir. Epidemiyolojik araştırmalarda doğru zamanda kaliteli verilerin elde edilmesi için zaman mefhumu gözatılmadan 24 saat esasına göre çalışmalar yürütülecektir.

- 1.7** Enstitü Müdürlüklerinin epidemiyoloji birimleri sorumluluk alanlarında bulunan il müdürlüklerinin epidemiyoloji birimleriyle sürekli irtibat halinde bulunarak bölgedeki mihrak durumunu düzenli olarak takip edecek, mihrak araştırması gerçekleştirilirken ilgili il müdürlüğünün epidemiyoloji birimiyle ortak hareket edecektir.
- 1.8** Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği/Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürleri il/ilçe Müdürlüklerine mihrak araştırması amacıyla Enstitü Müdürlüğünden gelen epidemiyoloji ekibine araç, ekipman, konaklama, belge ve bilgi sağlama, mihrak bölgesindeki paydaşlarla iletişim kurma hususlarında imkânı sağlamakla yükümlüdür.
- 1.9** Şap Hastalığı Kademeli Kontrol Yolağı (Progressive Control Pathway-PCP) Aşama 3'ün ve PPR yol haritası kapsamında ülkesel arılık hedefinin gereği olarak Anadolu'da görülen tüm Şap ve PPR hastalığı mihrakları epidemiyolojik olarak incelenecek, muhtemel filyasyon ve bulaş noktaları tespit edilmeye çalışılacak, kontrol önlemlerinin etkinliği ile eksiklikleri değerlendirilecek ve epidemiyolojik sayısal veriler (tutulan, ölen, popülasyon sayısı, kulak küpe numaraları vb.) kayıt altına alınacaktır. Gerekliliği çalışmalara hastalık ihbarı alınır alınmaz başlanacak ve belli aralıklarla mihrak ziyaret edilerek veriler ve çalışmalar güncellenecektir.
- 1.10** Bir bölgede herhangi bir bulaşıcı hayvan hastalığının yoğun olarak görülmesi, anormal oranda mihrak ve vaka sayısında artış durumlarında İl Müdürlüklerinin ve İlin bağlı bulunduğu enstitü müdürlüklerinin epidemiyoloji birimindeki veteriner hekimlerce ziyaret gerçekleştirilecektir. Şap, kuduz, bruselloz, vektörel hastalıklar, Avian Influenza (Tavuk Vebası) ve Newcastle Hastalığı (Yalancı Tavuk Vebası) mihrak araştırmalarında **EK-10, EK-11, EK-12, EK-14, EK-15, EK-16 ve EK-17**'de yer alan epidemiyolojik inceleme raporları düzenlenecektir. **Trakya, "Koyun Keçi Vebası Hastalığından Korunmuş Bölge İlan Edilen Trakya'ya Yapılacak Küçükbaş Canlı Hayvan Sevkleri Genelgesi"** doğrultusunda **01 Mart 2021** tarihinden itibaren **PPR hastalığından korunmuş bölge olarak kabul edilmiştir. Bu sebeple Ülke genelinde tespit edilen her Koyun Keçi Vebası mihrakı için epidemiyolojik inceleme raporu (EK-13) düzenlenecektir.** Mihrak araştırmasında hazırlanacak raporların içeriği araştırılan hastalığa göre farklılık göstermekte ve filyasyon izlemesi, bulaş izlemesi ve mücadeleye ilişkin epidemiyolojik tavsiyeleri içermekte olup, ekteki raporlardan uygun olanın düzenlenerek resmi yazı ile Genel Müdürlüğümüze ve e-posta yoluyla epidemiyoloji@tarimorman.gov.tr ve mucadele@tarimorman.gov.tr adresine, şap hastalığı epidemiyolojik inceleme raporları ayrıca sap@tarimorman.gov.tr adresine gönderilecektir. Mihrak ziyaretleri ve araştırmalarının gerçekleşmesinden Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği/Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürleri sorumludur.
- 1.11** Mihrak araştırmaları sonucunda filyasyonun enfekte hayvan alımına bağlı olduğu ve söz konusu hayvanın başka bir ilden geldiğinin veya ilgili mihraktan diğer illere hayvan hareketi olduğunun tespiti durumlarında ilgili İl Müdürlüğüne mutlak suretle yazılı olarak ve zaman açısından en hızlı iletişim yolu kullanılarak bildirim yapılacak, sonucundan Genel Müdürlüğe bilgi verilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.12** Mihrak araştırmalarında gerekli çalışmalara hastalık ihbarı alınır alınmaz başlanacak ve belli aralıklarla mihrak ziyaret edilerek veriler ve çalışmalar güncellenecektir. Her veri temininde (özellikle filyasyon ve muhtemel bu mihraktan başka yayılma noktalarına ilişkin veri temininde) gecikmeye mahal vermeden Veteriner Bilgi Sistemine kayıtlar girilecektir.
- 1.13** İl Müdürlüklerinde epidemiyoloji alanında sorumlu personel; İlçe Müdürlükleri tarafından numune alım ve gönderiminin, Enstitü Müdürlüklerinde analizi yapılan numunelerin sonuçlarının takip edilmesinin, ilçe müdürlüklerince hastalık ihbarlarının zamanında değerlendirilmesinin, hastalık şüphe, onay ve sönüş bildirimlerinin doğru ve zamanında yapılmasının, bu bildirimlere ilişkin gerekli kordon-karantinanın koyulup koyulmadığının, mihrak aşılama ve kampanya aşılama çalışmalarının gerekli düzeylerde yapılmasının kontrolünü sağlayacaktır. Bu işlemlerin ilçe müdürlüklerince doğru ve zamanında yapılması için gerekli önlemleri alacaktır.
- 1.14** Hastalıkların epidemiyolojik analizinde kullanılan prevalans, insidans, kümülatif insidans, atak hızı gibi parametrelerin doğru hesaplanabilmesi açısından Veteriner Bilgi Sistemine mihrak ziyareti kaydı esnasında girilen sayısal bilgilerin güncel ve gerçeğe uygun olmasına özen gösterilecektir. İl Müdürlüklerinin epidemiyoloji biriminde görevli personel tüm ilçelerdeki mihrak ziyareti kayıtlarını Veteriner Bilgi Sisteminden düzenli olarak takip edecek, gerçeği yansıtmayan gelişigüzel işlenmiş sayısal bilgilerin düzeltilmesini sağlayacaktır.
- 1.15** İl Müdürlüklerinde epidemiyoloji alanında sorumlu personel; ilçe müdürlükleri personeline yukarıda yazılı iş ve işlemler ile ilgili süreçleri, epidemiyolojik mihrak araştırmalarının aşamalarını ve uygulanışını, epidemiyolojik veri temini, bu işlemlerin doğru ve zamanında yapılması için gerekli önlemleri içeren eğitimleri vermekle sorumlu olup gerekli durumlarda Enstitü Müdürlüğü epidemiyoloji birimlerinin de desteği alınabilecektir. Eğitim ihtiyaçları Genel Müdürlük Epidemiyoloji alışma Grubu ile istişare edilerek koordine edilebilecektir.
- 1.16** İl Müdürlüklerinde epidemiyoloji biriminden sorumlu personelce her yılın ilk ayı bir önceki yılı değerlendirmek üzere, ilçe müdürlükleri personeline yönelik değerlendirme toplantısı yapılarak görülen hastalıklar, muhtemel giriş ve çıkış yolları, alınabilecek tedbirler, eksik uygulamalar, iyileştirici ve önleyici düzenlemeler üzerine toplantı gerçekleştirilecek ve Genel Müdürlüğe bildirim yazılı olarak yapılacaktır.
- 1.17** Enstitü Müdürlüklerince yapılan ve ya hazırlanan her türlü epidemiyolojik veri içeren rapor (proje, analiz, mihrak araştırma vb.) e-posta yoluyla epidemiyoloji@tarimorman.gov.tr ve mucadele@tarimorman.gov.tr adresine gönderilecektir.

2. HASTALIK IKIş VE SÖNÜş BİLDİRİMLERİNİN VETERİNER BİLGİ SİSTEMİNE KAYITLARINDA GEÇERLİ OLAN ESASLAR

5996 Sayılı Kanun gereği, 22 Ocak 2011 tarih ve 27823 Sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe giren "İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik" doğrultusunda hastalık bildirimlerine dair esaslar ve verilecek bilgilerin bir kısmı değiştirilmiştir.

Hastalık ıkış ve sönüş raporları hastalık bazında dosyalanarak İl Müdürlüklerinde muhafaza edilecektir.

2.1 İlçelerde çıkan ve sönen hastalıkların bildirim için:

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Hastalığın Veteriner Bilgi Sistemine kaydı ve bildirim formunun düzenlenmesi mutlaka sahada hastalığı takip eden veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Bildirimler e-posta yoluyla sadece İl Müdürlüğüne hitaben yapılacaktır.

Hastalığın bildiri mi, Veteriner Bilgi Sistemine hastalık kaydedildikten sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılacaktır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra İlçe Müdürlüğünde muhafaza edilecektir.

İlçe Müdürlüğünün gönderdiği bildirim ve Veteriner Bilgi Sistemi kayıtları il müdürlüğünce kontrol edilecektir. Evrakta ya da Veteriner Bilgi Sistemi kayıtlarında eksiklik, mantıksız sayılar, tutarsızlıklar varsa ilçe müdürlüğü uyarılarak kayıtların düzeltilmesi sağlanacaktır. İlçe Müdürlüklerince yapılan hastalık bildiriminin incelenmesi sonrası Veteriner Bilgi Sistemi İl Sistem Sorumlularınca alınacak olan bildirim raporunda, “**Düzenleyen Veteriner Hekim**” ibaresi altında bildiri mi tanzim eden il müdürlüğü Veteriner Hekimi’ nin adı, soyadı ve imzası olacaktır. Sağ tarafta Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü adı, soyadı ve imzası olacaktır. Düzenlenen bildirim raporu İl Müdürlüğünde muhafaza edilecektir.

2.2 İl merkezlerinde çıkan ve sönen hastalıkların bildiri mi için:

Hastalığın Veteriner Bilgi Sistemine kaydı ve bildirim formunun düzenlenmesi mutlaka sahada hastalığı takip eden veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Hastalığın bildiri mi, Veteriner Bilgi Sistemine hastalık kaydedildikten sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılacaktır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra il müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Bildirim raporunda, “**Hastalığı Takip Eden Veteriner Hekim**” ibaresi altında ilgili Veteriner Hekimin adı, soyadı ve imzası olacaktır. Sağ tarafta Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü adı, soyadı ve imzası olacaktır.

3. HASTALIK BİLDİRİMİ

Hastalık bildirimleri “Şüpheli kaydı” ile başlar. Şüpheli kaydı, bir hastalık çıktığı anlamına gelmeyip sadece şüpheli edilen bir hastalığın kaydını yapmak için kullanılır. İhbarı mecburi hayvan hastalıkları yönünden şüpheli olasılığı hastalığı takip eden Veteriner Hekim tarafından çok zayıf görülse bile mutlaka şüpheli kaydı yapılmalı ve gerekli numuneler alınarak ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilmelidir. Bu kayıt onay ekranı ile onaylanmadığı ve ya ret edilmediği sürece şüpheli olarak kalır.

Hastalık şüpheli kaydı, hastalık mihrakının ilk ziyaret edildiği gün gerçekleştirilmelidir.

Şüpheli kaydı yapmak için Hayvan Sağlığı modülündeki “Hastalık Şüphesi Ekle” butonuna tıklayarak hastalığın bildiri mi ile ilgili olan bilgiler eksiksiz ve doğru bir şekilde doldurulup, epidemiyolojik açıklamalar kısmında mümkün olduğu kadar ayrıntılı bilgi verilir.

Ekranın alt kısmında bulunan “Önlem”, “Dezenfeksiyon Metodu” ve “Semptom” alanlarında tekli ya da çoklu seçim yapılarak “Aşı” ve “Ziyaret Bilgileri” yazılır. Şüpheli kaydının “kaydet” butonu ile kaydedilmesi ile yapılan bu kayıt için sistem tarafından bir numara verilir ve bu numara ile daha sonra hastalık kolayca takip edilebilir.

Hastalık bildiri mi kaydedildikten sonra, aynı bildiri min şüpheli kayıt ekranında güncelleme yapılarak “Güncelle/Kaydet” butonu ile değişiklikler kaydedilebilir.

Bir ilçede koruma ve gözetim bölgesi kısıtı gerektiren bir hastalık görülmesi ve koruma veya gözetim bölgesinin başka bir il veya ilçeyi de etkilediği durumlarda

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

en kısa yoldan (telefon, mail vb.) ilgili İl/ilçeye bildirim yapılacak ve “Çok İvedi” kodlu resmi yazı ile de ayrıca bildirilecektir.

4. ARA ZİYARETLER

Hastalık şüphe, onay ve sönüş kaydı yapılırken sayfanın en alt kısmında girilen ziyaret bilgileri aynı zamanda “Salgın Hastalık Ziyareti” ekranına hastalık ziyareti olarak kaydedilir. Şüphe, Onay ve Sönüş işlemleri kaydından sonra ayrıca ziyaret girilmez. Sistem üzerinde kaydı bulunan bir mihrak için istenilen sayıda ara ziyaret kaydı yapılabilir. Bu sayede hastalık yerine gidilen gün sayısı kadar ara ziyaret eklenerek hastalığın gelişimi kayıt altına alınır.

Bir mihraka ara ziyaret eklemek için “Hastalık Ara” ekranından hastalığın kaydı bulunduktan sonra ziyaret ekleme butonu tıklanarak açılan ekrandan kayıt girilir.

Ara ziyaret bilgileri girilirken tutulan, ölen, kesilen vb. bölümler önceki ziyaret bilgileri ile toplanarak kaydedilmemelidir; her ara ziyaret bilgisi, ziyaret esnasında elde edilen (bir önceki ziyaret ile şu an gerçekleştirilen ziyaret arasındaki zaman diliminde gerçekleşen ölüm, kesim, tutulan vb.. bilgileri) tespitleri içermelidir.

Ancak onay ve sönüş ekranında girilen ziyaret bilgileri, onay veya sönüş esnasına kadar yapılan tespitler toplanarak girilmelidir.

Daha sonraki ziyaretler bu yolla ya da “Salgın Hastalık Ziyaret Arama” sekmesi altında hastalık bildirim numarası ile kayıt bulunduktan sonra yapılabilir. Bir ziyarete birden farklı tür kaydı yapmak için “satır ekle” butonu kullanılır.

Daha önceki bir tarihte girilen ziyaretler hastalık bildirim numarası ile kayıt bulunduktan sonra değiştirilip güncellenebilir ya da tamamen silinebilir.

5. SALGIN HASTALIK ONAYI

Hastalık şüphe kaydı ile bildirim yapılmış olan bir hastalık “Salgın hastalık onayı” yapılmadığı sürece şüphe olarak kalmaya devam eder.

Söz konusu olan hastalık klinik belirtileri ile kesin olarak teşhisi yapılabilen bir hastalık ve ihbar üzerine hastalık yerine gidildiğinde gözlenen belirtileri ile kesin olarak teşhisi yapılmış ise, doğrudan hastalık onayı yapılır. (Bu noktada, klinik olarak gözlenen belirtilerden kesin olarak emin olunsa bile özellikle Şap hastalığı gibi hastalıklarda virüs suşunun tayininin yapılabilmesi amacıyla laboratuvara numune gönderiminde fayda vardır. Bu durumda numune sonucunun beklenmesine gerek olmayıp, hastalığın klinik olarak teşhis edilmesinden dolayı “hastalık onayı” verilebilir. Bu numune konfirmasyon anlamı taşımayıp, tip tayini için geçerlidir.)

Eğer hastalık mutlaka bir laboratuvar tetkiki ile teşhis koyulabilen bir hastalık ise, ya da klinik olarak teşhisi koyulabilen ancak, o anki belirtileri ile kesin teşhis yapılamamış ve şüphe üzerine laboratuvara numune gönderilmiş ise laboratuvar sonucu gelene kadar hastalık şüpheli olarak bırakılır, daha sonra gelen laboratuvar sonucuna göre onay ekranında hastalık onaylanır ya da reddedilir. Her iki durumda da kaydın yapılabilmesi için “Kaydet” butonuna basılması gerekir.

İhbarı mecburi büyükbaş hayvan hastalıklarının onay kaydı Veteriner Bilgi Sistemi üzerinden yapılırken, 2018 yılı itibari ile yapılan kayıtlara ek olarak, hastalığa tutulan hayvanların kulak küpe numaralarının kayıt zorunluluğu getirilmiştir. Hastalık onayında tespit edilen enfekte hayvanların kulak küpe numaraları tutanak altına alınarak ilgili kısma sistem üzerinden girilecektir. Daha sonra gerçekleştirilen mihrak ziyaretlerinde

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

bir önceki tespit edilen hayvanlar dışında yeni enfekte olmuş hayvan var ise aynı ilgili kısımdan kulak küpe numaraları her bir ziyarette eklenecektir. **(bir önceki ziyaret ile şu an gerçekleştirilen ziyaret arasındaki zaman diliminde tutulan hayvanların kulak küpe numarası bilgileri)**

Salgın Hastalık Onayı ekranı doldurulurken ilgili alanlardan;

- a) **Onay Tarihi alanına;** eğer klinik bulgulara dayanılarak onay yapılıyor ise, hastalık yerine ilk kez gidilip klinik olarak hastalığın teşhis edildiği ve şüphe ekranında kaydedilmiş bulunan "Varış ve Kordon Tarihi" onay tarihi olarak yazılır. Eğer gelen laboratuvar sonucuna göre onay yapılacak ise, laboratuvar sonucunun elinize ulaştığı tarih onay tarihi olarak kayıt edilir.
- b) **Teşhis Tipi alanında;** hastalığın hangi yolla teşhis edildiği seçilir.
- c) **Teşhis Tarihi alanına;** klinik belirtilere göre onay yapılması durumunda yine "varış ve kordon tarihi" teşhis tarihi olarak kaydedilir. Laboratuvar sonucuna göre onay yapılıyor ise, laboratuvar raporunda yazan "Rapor Tarihi" teşhis tarihi olarak kaydedilir.
- d) **Salgın Tipi alanında;** onayı yapılan hastalığın o yerleşim biriminde daha önce çıkıp çıkmadığına göre seçim yapılır.
- e) **Laboratuvar sonucuna göre onay yapılması durumunda,** raporu gönderen enstitü ile sonuç ve teşhis bilgileri ilgili alanlara kaydedilir.
- f) Sayfanın altında yer alan ziyaret bilgileri kısmının doldurulması zorunludur. Bu kısım doldurulup kayıt gerçekleştirildikten sonra ayrıca onay ziyareti girilmesine gerek yoktur. Salgın Hastalık Onayı ekranı yukarıda anlatılan şekilde ve açıklamada yer verilmeyen diğer alanlar doldurulduktan sonra "Kaydet" butonuna basılarak kaydedilir.
- g) Sistemde kayıtlı olan bir hastalık mihrakına, onay verildikten sonra da ara ziyaret eklenebilir, etkilenen ve aşılana hayvan sayıları üzerinde yeni ara ziyaretler yapılmak suretiyle güncelleme yapılabilir.
- h) Onayı yapılan bir hastalık kaydında herhangi bir değişiklik yapmaya sistem müsaade etmez. Değişiklik yapılabilmesi için İl Sistem Sorumlusu tarafından onay işleminin geri alınması gerekmektedir.

6. HASTALIK SÖNÜŞÜ

Sistemde kaydı bulunan bir hastalığın sönüşünü yapmak için;

Hastalık sönüşü, "Hastalık ara" ekranındaki sorgu sonuçlarında hastalık tespit edildikten sonra, hastalığa ait satırdaki "Sönüş" butonu ile açılan sayfada yapılır. Açılan ekranda, hastalığın sönüş tarihi ilgili alana yazılır. Filyasyon bilgisinde bir değişiklik varsa güncellenir, hastalık sonucu tazminat ödemesi yapılmış ise, ilgili alanlar doldurulur. **Hastalık sönüşünde filyasyon "Araştırılıyor" seçilmez; mutlaka bir filyasyon bildirmek gerekir.**

Sayfanın altında yer alan ziyaret bilgileri kısmının doldurulması zorunludur. Bu kısım doldurulup kayıt gerçekleştirildikten sonra ayrıca sönüş ziyareti girilmesine gerek yoktur. "Kaydet" butonuna basılarak sönüş işlemi yapılmış olur. Sönüşü yapılan bir hastalık kaydında herhangi bir değişiklik yapmaya sistem müsaade etmez. Değişiklik yapılabilmesi için İl Sistem Sorumlusu tarafından sönüş işleminin geri alınması gerekmektedir.

Hastalık ziyaret, onay veya sönüş ekranlarında girilmiş olan ziyaret kayıtlarında yapılmak istenen değişiklikler "Salgın Hastalık Ziyaret Ara" kısmından gerçekleştirilir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

7. KORUMA VE GÖZETİM BÖLGESİ OLUŞTURULMASI İLE KISITLAMALAR

Kısıtlama modülü altında “Hayvan, Sürü, İşletme, Köy/Mahalle, Mera, İlçe” kısıtlama ekranları yer almaktadır. Hastalığın durumuna göre belirlenen epidemiyolojik ünite hangisini temsil ediyor ise o seviyeden kısıtlama işlemi gerçekleştirilir.

Sistemde hastalıklar ile duyarlı türler eşleştirilmiş olup, kısıtlama ekranında hastalık seçildiğinde kısıtlama konulması gereken duyarlı türler otomatik olarak gelmektedir.

Sistemde otomatik kısıtlama yoktur. Hastalığa göre otomatik olarak gelen duyarlı türler seçilerek hastalığın takibini yapan veteriner hekimce kısıtlama işlemi manuel olarak gerçekleştirilecektir. Köy/Mahalle kısıtlaması gerektiren durumlarda şüphe kaydı esnasında en az hastalık çıkan köy/mahalleye kısıtlama konulmalıdır. Hastalık onaylandığında ise kısıtlama giriş ekranındaki “Haritadan Seç” kısmında oluşturulan 3 km koruma ve 7 km gözetim bölgesine giren köylerin/mahallelerin tamamının kısıtlanmasına dikkat edilmelidir.

7.1 Koruma ve Gözetim Gölgesi Gerektiren Hastalıklar İçin;

7.1.1 Koruma ve gözetim bölgesi tedbirleri gerektiren bir hastalığın görülmesi durumunda, mihrak etrafında yarıçapı en az üç kilometre olacak şekilde bir koruma bölgesi, koruma bölgesini de içerecek şekilde mihrak etrafında yarıçapı en az on kilometre olacak şekilde bir gözetim bölgesi oluşturulması gerekmektedir.

7.1.2 Koruma veya gözetim bölgesi içerisinde hastalığın çıktığı köy/mahalle dışında başka bir köy/mahallede aynı hastalığın görülmesi durumunda enstitü müdürlüğüne numune göndermeksizin ikincil mihrak seçilerek hastalık çıkışı yapılacak; hastalık hayvanın itlafı söz konusu olan hastalıklardan biri ise resmi veteriner hekim raporuna istinaden zaman kaybetmeden itlaf işlemi gerçekleştirilecektir. Koruma ve gözetim bölgesinde çıkışı yapılan ikincil mihrakların tamamı sönmeden birincil mihrakın sönüşü yapılmayacaktır.

7.1.3 Koruma veya gözetim bölgesinde bulunan başka bir yerleşim biriminde aynı hastalık görülmesi durumunda hastalık çıkan işletme/işletmelerde gerekli tedbirler alınacak, ayrıca bir koruma ve gözetim bölgesi oluşturulmayarak birincil mihrakın koruma ve gözetim bölgesi çerçevesinde hastalıkla mücadeleye devam edilecektir.

7.1.4 Koruma ve gözetim bölgesi belirlenirken 10. km'ye denk gelen köy/mahalle kısıtlama alanına dahil edilirken, hayvancılık alanlarının (yayla, mera, işletme alanı vb.) 10. km'de yer alması durumunda kısıtlama alanına dahil edilmesi hususuna dikkat edilmelidir. Köy/mahallenin hayvancılıkla alakalı olmayan idari alanlarının kısıtlama bölgesine girmesi durumunda, hastalığı takip eden resmi veteriner hekimce bulaşma riski görülmediği takdirde söz konusu köy/mahalle kısıtlama alanına alınmayabilecektir.

7.1.5 Aynı yerleşim biriminde olmakla beraber hastalık nedeniyle oluşturulan yarıçapı on kilometrelik kısıtlama bölgesi dışında kalan işletmelerin, gözetim bölgesi içinde kalan işletmelerle herhangi bir temasının ve hastalığın bulaşma riskinin bulunmadığının resmi veteriner hekimce raporlanması durumunda, İl/İlçe Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyon Kararında işletme numaraları belirtilerek söz konusu işletmeler gözetim bölgesi dışında bırakılabilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Bu işlem, öncelikle tüm köy/mahalle bazında kısıtlama konulduktan sonra, İl/İlçe Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyon Kararına göre İl Sistem Sorumlusu tarafından işletme bazında kısıtlama kaldırılarak gerçekleştirilecektir. Söz konusu işletmelerin yurtiçi hayvan hareketlerine müsaade edilmeyecek olup, sadece canlı hayvan ithalatı ve ihracatı söz konusu olduğunda bu hüküm uygulanacaktır.

O-VETERİNER ENSTİTÜ MÜDÜRLÜKLERİNİN İZLEME, DEĞERLENDİRME VE RAPORLAMA ÇALIŞMALARI

1. Bakanlık enstitü müdürlüklerinin sorumlu olduğu iller **EK-5'** de belirtilmiştir.
2. Bakanlıkça programlı aşılama yapılan hastalıklar için ulusal izleme programı oluşturulacaktır. Enstitü Müdürlükleri tarafından sorumluluk alanı içerisinde izleme yapılacaktır. Yapılacak çalışma ile ilgili hastalıklar bazında yapılacak uygulamalar Bakanlıkça daha sonra bildirilecektir.

Ö-VEKTÖREL HASTALIKLARLA MÜCADELE

1. Son yıllarda görülen iklim değişiklikleri nedeni ile vektörel hastalıkların görülme alanı ile yayılma hızı değişmiş, bu nedenle de ülkemiz hayvan sağlığı söz konusu hastalıklar için her zamankinden daha çok riskli hale gelmiştir. Vektörel hastalıklarla mücadele kapsamında yapılacak uygulamalar hastalıklar bazında ilgili bölümlerde ifade edilmekle birlikte, söz konusu hastalıkların kontrolünün sağlanması için yapılacaklar aşağıda açıklanmıştır:
 - a. Vektör mücadelesi amacıyla, su birikintileri ve bataklıkların ekosisteme zarar vermeyen fakat güçlü larvasidal etkili ürünlerle uygun aralıklarla ilaçlanmasının sağlanması amacıyla mahalli idareler ile işbirliği yapılacaktır.
 - b. İl/İlçe Müdürlüklerince yetiştiriciler, ağıl ve ahırların pencerelerine sinek teli takılması, dışkı yığınlarının ağıl ve ahırlardan mümkünse en az 50 metre uzakta toplanması, üzerlerinin plastik bir örtü ile kapatılması ve hayvanların geceleri kapalı yerlerde muhafaza edilmesi hususlarında bilgilendirilecektir.
 - c. Etkin vektör kontrolü için hayvanlara endectositler veya klasik insektisitler uygulanacaktır. Hayvanları bireysel olarak ilaçlamanın önemi yetiştiriciye eğitimlerle anlatılacaktır.
 - d. Sineklerin aktif olduğu dönemlerde duyarlı hayvanlarda klinik izleme yapılacak, hastalık şüpheli her olgudan ilgili enstitü müdürlüklerine marazi madde gönderilecek, resmi veteriner hekimler ile birlikte serbest veteriner hekimler de vektörel hastalıklar yönünden gerekli dikkat ve özeni göstermeleri için bilgilendirilecektir.
 - e. Enjeksiyon uygulamalarında, mekanik bulaşmanın engellenmesi için gerekli sanitasyon kurallarına özen gösterilecektir.
 - f. "Ülkemizde Vektör Kaynaklı Önemli Viral Hayvan Hastalıklarının (Mavidil, Epizootik Hemorojik Ateş, Üç Gün Hastalığı, Akabane) Teşhisi, Vektörlerin Tespiti ve Erken Uyarı Sisteminin Oluşturulması" isimli proje çalışmaları devam etmektedir. Proje kapsamında il müdürlükleri bu projeden sorumlu bir asil bir yedek olmak üzere iki kişi belirleyerek her yıl 15 Ocak tarihine kadar söz konusu personel isim ve iletişim bilgileri Genel Müdürlüğümüz ile Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitü Müdürlüğüne bildirilecektir. Belirlenen personelin bu yönden eğitim almamış ise ilgili Enstitü Müdürlüğünden eğitim

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

talebinde bulunacaktır. İl Müdürlükleri tarafından sorumluluk alanında bulunan vektör tuzaklarından 30 günde bir aksatılmaksızın numune alınarak enstitü müdürlüklerine ulaşmasını sağlayacaktır.

P-SALGIN, BULAŞICI VE PARAZİTER HASTALIKLARLA MÜCADELE

1. İHBARI MECBURİ HASTALIKLAR

İhbarı mecburi hayvan hastalıkları 5996 sayılı Kanun çerçevesinde 22 Ocak 2011 tarih ve 27823 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik" ile belirlenmiştir. Söz konusu hastalıkların tespit edildiği işletmelerde **Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları İle Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmeliğin ile ilgili özel mevzuatlar kapsamında** kordon ve karantina önlemleri alınacak, hasta, şüpheli ve sağlam hayvanlar birbirinden ayrılacaktır. Hastalık nedeniyle konulan kordon ve karantina önlemleri, klinik semptomların ortadan kalkmasından sonra, etkenin inkübasyon süresi de dikkate alınarak yapılacak temizlik ve dezenfeksiyon ile kaldırılacaktır. Bu genel hükümler yanında ihbarı mecburi hastalıklardan bazıları için yapılan özel açıklamalar hastalıklar bazında aşağıda belirtilmektedir.

1.1. ŞAP HASTALIĞI

- 1.1.1. İl/ilçe Müdürlükleri Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik hükümleri doğrultusunda kontrol yöntemlerini uygulayacaktır.
- 1.1.2. **5996 sayılı Kanun gereğince Bakanlığımız bazı hayvan türleri için özel izole bölgeler oluşturma ve oluşturulan izole bölgelere bazı hayvan türlerinin girişine ve yetiştirilmesine yasaklama veya kısıtlama getirme yetkisine sahiptir. Trakya, Bakanlığımızca yapılan çalışmalar sonucunda 2010 yılında Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (OIE) tarafından Şap hastalığından aşılı ari bölge olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle Trakya, söz konusu hastalık açısından korunmuş bölge olarak tanımlanmış ve izole bir bölge olarak kabul edilmiştir.**
- 1.1.3. Trakya'ya yapılacak hayvan sevklerinde uygulanacak test işlemleri <https://vetkontrol.tarimorman.gov.tr/sap> adresinde belirtilen test protokolü çerçevesinde yürütülecek, tanzim edilecek formlar protokol kapsamında doldurulacak ve Şap Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.1.4. Trakya'nın şap hastalığından aşılı ari statüsünün devamının sağlanması için büyükbaş ve küçükbaş hayvanların Trakya'ya sevkleri 2020/06 sayılı Genelge doğrultusunda yapılacaktır.
- 1.1.5. Trakya'ya sevk edilecek Kurbanlık hayvanlara ait Şap Enstitüsü Müdürlüğü tarafından hazırlanan NSP raporu, raporlama tarihinden itibaren, izolasyon kuralları bozulmamak şartıyla 15 gün geçerlidir. NSP raporlama tarihini 15 gün geçen hayvanların Trakya'ya sevklerine izin verilmeyecektir. TÜRKVET' e Trakya'ya yapılacak hayvan sevklerinde NSP raporlama kontrolü eklenmiştir.
- 1.1.6. Bakanlığın belirlediği usul ve esaslar dışında Trakya'ya Şap hastalığına duyarlı canlı hayvan sevki yapılamaz.
- 1.1.7. Trakya'da faaliyet gösteren il/ilçe müdürlüklerimizce Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları İle Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Yönetmeliğin 26'ncı maddesinde yer alan "Korunmuş Bölgelerde Uygulama" hükümleri titizlikle uygulanacaktır.

- 1.1.8. Hastalık mihraklarında kordon, karantina, temizlik, dezenfeksiyon, aşılama ve eğitim çalışmaları yapılacaktır.
- 1.1.9. 2021 yılında kullanılacak aşılar Genel Müdürlüğümüzce belirlenen strateji çerçevesinde Şap Enstitüsü Müdürlüğü tarafından gönderilecektir.
- 1.1.10. Büyükbaş hayvanlar ülke genelinde ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde olmak üzere yılda iki kez, küçükbaş hayvanlar ise sadece Trakya'da ilkbahar döneminde yılda bir kez şap aşısı ile aşılanacaktır.
- 1.1.11. **Aşısız annelerden doğan yavrulara 2 haftalıktan, aşıli annelerden doğan ve yaşamının ilk günlerinde kolostrum alan yavrulara ise 2 aylıktan itibaren ilk aşılama yapılır. İlk aşılama 21-30 gün sonra ise rapel aşılama yapılır.**
- 1.1.12. İlk defa aşılanacak büyükbaş hayvanların aşılama kampanyasında aşılandıktan 21-30 gün sonra tekrar aşılanması sağlanacaktır.
- 1.1.13. Şap hastalığı mihrakı nedeniyle oluşturulan koruma ve gözetim bölgesinde kampanya dönemini beklemeksizin büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar aşılanacaktır.
- 1.1.14. İl Müdürlüklerince mihrak çevresinde 10 km yarıçapında bulunan işletmelerin tümü şap hastalığı yönünden taranacaktır. Mihrak ve saha araştırılması yapılarak filyasyon kaynağı kesin olarak tespit edilecektir. Yapılacak bu çalışmalar için il müdürlükleri tarafından ihtiyaç duyulduğunda, Bakanlıktan ve Şap Enstitüsü Müdürlüğünden destek istenecektir.
- 1.1.15. Türkiye'ye girmesi muhtemel egzotik şap virüslerinin erken teşhis edilerek gerekli tedbirlerin önceden alınabilmesi için Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü koordinatörlüğünde Doğu ve Güneydoğu sınır illerimizde düzenli olarak hastalık taraması yapılacaktır.
- 1.1.16. Göçer küçükbaş hayvan hareketleri hastalığın bölgede yayılmasında büyük rol oynamaktadır. Bu nedenle göçer hayvanların kışladığı il müdürlükleri, söz konusu işletmeleri tespit edecek ve hayvanların hareketinden 21 gün önce aşılanmaları sağlanacaktır.
- 1.1.17. Şap Hastalığı ile ilgili olarak marazi madde ve serum gönderme formu ve mihrak bilgi formu Şap Enstitü Müdürlüğünün web sayfasından temin edilip doldurularak, numune ile birlikte ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.1.18. Şap hastalığı mihraklarında şap virüsüne etkili dezenfektanlar kullanılmalıdır. Şap virüsü sodyum hidroksit (% 2), sodyum karbonat (% 4), sitrik asite (% 0,2) duyarlıdır.

1.1.19. ŞAP HASTALIĞI YÖNÜNDEN TRAKYA'DA UYGULANACAK İŞLEMLER

Ülkemizin Trakya kesimi, şap hastalığından aşıli ari bölge olarak kabul edildiğinden mücadelede aşağıdaki maddeler uygulanacaktır:

1. Bakanlıkça belirlenen usuller dışında Trakya'ya giren şap hastalığına duyarlı hayvanlar tazminatsız olarak kesime gönderilecektir.
2. Trakya'da hastalığın açık belirtisini gösteren veya laboratuvarlarca hastalığın varlığı tespit edilen hayvanlar itlaf ve imha edilecek, herhangi bir klinik belirti göstermeyen hayvanlar ise kesime sevk edilecek ve hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı ödenecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.2. SIĞIR VEBASI HASTALIĞI

- 1.2.1.** “Sığır Vebası Enfeksiyonundan Arılık” statüsü için ülkemizde 2004 yılında yapılan serosurvey sonuçları OIE’ye rapor halinde gönderilmiştir. Rapor OIE Bilimsel Komitesinde uygun görülmüş ve Mayıs 2005’ te yapılan 73. Dönem Genel Kurulunda yapılan oylama ile ülkemizin “Sığır Vebası Enfeksiyonundan Arılık” statüsü onaylanmıştır.

1.3. KOYUN-KEÇİ VEBASI (PPR) HASTALIĞI

- 1.3.1.** İl/İlçe Müdürlükleri Koyun Keçi Vebası Hastalığına İlişkin korunma ve mücadele Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda kontrol yöntemlerini uygulayacaktır.
- 1.3.2.** Hastalık mihraklarında kordon, karantina, temizlik, dezenfeksiyon, aşılama ve eğitim çalışmaları yapılacaktır.
- 1.3.3.** Trakya, “Koyun Keçi Vebası Hastalığından Korunmuş Bölge İlan Edilen Trakya’ya Yapılacak Küçükbaş Canlı Hayvan Sevkleri Genelgesi” doğrultusunda 01 Mart 2021 tarihinden itibaren PPR hastalığından korunmuş bölge olarak kabul edilmiştir. Trakya'nın PPR hastalığından korunmasının sağlanması ve arılık statüsünün elde edilebilmesi için ilgili Genelgede belirlenen kurallara uyulacaktır.
- 1.3.4.** Trakya’da, PPR’den ari statü elde edilebilmesi için, PPR hastalığına karşı yapılan aşılama kararına karar verilmiştir.
- 1.3.5.** Anadolu’da yer alan illerde ise hastalık mihraklarındaki tüm hayvanlar, mihrak görülmeyen yerlerde ise daha önce aşılanmamış ergin hayvanlar ile 2021 yılında yeni doğan genç hayvanlar 3 aylık yaştan itibaren aşılanacaktır.
- 1.3.6.** Yeni doğan hayvanların hastalığa açık halde bulunmaması için doğumlar ve maternal antikor durumu dikkate alınarak aşılama dönemleri il müdürlükleri tarafından belirlenecektir. Enfeksiyonu geçiren hayvanlarda oluşan aktif bağışıklık süresinin en az 4 (dört) yıl sürdüğü, aşılanmış analarda oluşan PPR antikorlarının kolostrumla yavruya geçtiği ve kolostrumla kazanılan pasif bağışıklığın ise analardaki antikor seviyesine bağlı olarak yavruyu 3-6 ay arasında koruduğu bildirilmektedir.
- 1.3.7.** Ülke genelinde tespit edilen her Koyun Keçi Vebası mihrakı için epidemiyolojik inceleme raporu (**EK-13**) düzenlenecektir.
- 1.3.8.** Doğrulama teşhisinin yapılabilmesi ve saha suşlarının dağılımının anlaşılması amacıyla, Enstitü Müdürlüklerince PPR pozitif teşhis edilen numunelerin, Veteriner Teşhis ve Analiz Yönetmeliği doğrultusunda Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitü Müdürlüğüne gönderilmesi hususu aksatılmadan yerine getirilmelidir.
- 1.3.9.** İthal edilen damızlık hayvanlara PPR aşısı uygulanacaktır.

1.4. MAVİDİL HASTALIĞI

- 1.4.1.** Hastalıkla mücadelede aşılama, karantina, serosurvey ve vektör (taşıyıcı) kontrolü uygulamaları yapılacaktır.
- 1.4.2.** Son üç yıl içerisinde hastalığın görüldüğü sürüler ile bu sürülerin bulunduğu epidemiyolojik ünitelerde bulunan tüm koyunlar vektörün aktif olduğu dönemde hayvanların bağışık olacağı şekilde gebe hayvanlar dikkate alınarak aşılanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.4.3. Genç hayvanlar maternal antikör durumu dikkate alınarak 3 aylık yaştan itibaren aşılacaktır.

1.5. SIĞIRLARIN NODÜLER EKZANTEMİ HASTALIĞI (Lumpy Skin Disease-LSD)

1.5.1. Hastalıkla mücadelede aşılama, karantina, serosurvey ve vektör (taşıyıcı) kontrolü uygulamaları yapılacaktır.

1.5.2. Aşılamalar ülke genelinde yapılacak, aşılama tarihleri iklim şartları ve vektörlerin yaşam döngüsü göz önüne alınarak, en az bir kez uygulanacaktır.

1.5.3. Aşılamalar vektörlerin aktif olduğu dönem başlamadan hayvanların bağışık olacağı şekilde tamamlanacaktır.

1.5.4. Sığır cinsi hayvanlara 3 aylık yaştan itibaren Anadolu'da 5 koyun keçi dozu çiçek aşısı, Trakya'da ise homolog aşı uygulanacaktır.

1.5.5. Aşılama kampanyası tamamlandıktan sonra 3 aylık yaşa gelen buzağuların aşılamaları yılsonuna kadar sürdürülecektir.

1.5.6. Genel hastalık belirtileri ile birlikte ateşi olmayan ve orta derecede deri lezyonu gösteren hayvanlara ait karkaslar, şarta tabi olarak değerlendirilecektir. Bu hayvanların lezyonlu organ ve karkas kısımları imha edilecektir.

1.5.7. Yapılan antemortem muayenede ateşle birlikte generalize akut enfeksiyon gösteren hayvanların karkasları da imha edilecektir. Kesim yapılan yerlerin kesim sonu temizlik ve dezenfeksiyonu yapılacaktır.

1.6. KOYUN VE KEÇİ ÇİÇEĞİ HASTALIĞI

1.6.1. Anadolu'da hastalık mihrakı ile gözetim bölgesinde (en az 10 km yarıçap) bulunan tüm küçükbaş hayvanlar ve sonraki 2 yıl boyunca aynı alanda bulunan tüm küçükbaş hayvanlar aşılacaktır.

1.6.2. Trakya'da ise tüm küçükbaş hayvanlar yılda bir defa aşılacaktır.

1.6.3. Virüs hastalıklı sürülerin kaldığı karanlık ve serin ağıllarda 2 yıl, meralarda ise 2 ay süre ile canlı kaldığından bu gibi yerlerde bu süreler içerisinde sağlam hayvanların barındırılmaması konusunda hayvan sahipleri bilgilendirilecektir.

1.6.4. Hastalık çıkışlarında önce ağıl temizliği yapılacak ve gübre uzaklaştırılarak uygun bir yerde izole edilecektir. Temizlik ve gübrenin uzaklaştırılmasından sonra dezenfeksiyon yapılacaktır.

1.6.5. Mihraklardaki aşılama, daha önceki yıllar da hastalık görülen tarihler dikkate alınarak yapılacak ve hayvanların riskli döneme en yüksek bağışıklıkla girmeleri sağlanacaktır.

1.7. SIĞIR, KOYUN VE KEÇİLERDE BRUSELLOZ

1.7.1. Hastalıkla mücadele ile aşılamalar "Bruselloz ile Mücadele Yönetmeliği" ve "Brusellanın Konjunktival Aşı ile Kontrol ve Eradikasyonu Genelgesi" hükümleri doğrultusunda yapılacaktır.

1.7.2. Bakanlık aşılama programı kapsamında, ihtiyaç duyulan aşıyı gerekirse imkanları dahilinde yurt içi ya da yurt dışından özel üretim laboratuvarından tedarik edecektir.

1.7.3. Brusella aşılamalarında Bakanlığımızca gönderilmiş olan biyogüvenlik malzemeleri kullanılacaktır. Aşılama sırasında uygulayıcılara yardımcı olan kişilerin de gözlük ve eldiven kullanması sağlanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.7.4. Bruselloz atık yavrular ve yavru zarları aracılığı ile rahatlıkla başka hayvanlara bulaşabileceği için buna yol açabilecek materyallerin yok edilmesi konusunda yetiştiriciler bilgilendirilecektir.
- 1.7.5. Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlükleri, kendilerine gelen marazi maddelerin muayenelerini yaptıktan sonra izole edilen Brusella suşlarını, ülke genelinde oluşturulan epidemiyolojik verilere kaynak olacak biyotip haritasının geliştirilmesi için Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü'ne gönderecektir. Pendik Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü ise atıklarda aşı suşu tespit ettiğinde ilgili enstitü müdürlüğüne bildirim yapacaktır.
- 1.7.6. Aşı kaynaklı atıklar hariç olmak üzere, Enstitü Müdürlüklerine Bruselloz şüphesi ile gönderilen atık numunelerinde, bölgenin epidemiyolojik durumu da göz önünde bulundurularak atığa sebep olabilecek etkenler yönünden ek kontroller yapılabilir.
- 1.7.7. Hastalık taramasıyla ilgili olarak **EK-24'** te yer alan Orjin ve Ari İşletmeler İçin Bruselloz Test Sonuçları Formu tanzim edilecek ve Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
- 1.7.8. Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlükleri tarafından gelen atık, swap ve kan örnek sayısı ile pozitif ve negatif sonuçlar 3 dönem halinde **EK-26'** da yer alan form tanzim edilerek Ocak-Mayıs-Eylül aylarının ilk haftası geçmiş 4 ayın sonuçlarını kapsayacak şekilde Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.
- 1.7.9. Yüksek ateşin görüldüğü ve laboratuvar muayenesi sonucu Bruselloz olduğu teyit edilen, atık yapmış hayvanlar şarta tabi kesime sevk edilmeyerek mahallinde itlaf ve imha edilecektir. Hayvanda ateş görülmediği halde, laboratuvar muayenesi ile hasta olduğu tespit edilen hayvanlar, şarta tabi kesime gönderilir ve etlerin kavurma yapılarak tüketilmesine izin verilir. Bu hayvanların tüm iç organları ile meme ve tenasül organları tamamen imha edilir.
- 1.7.10. Hayvanların kesimhaneye nakli, mecburi kesimi, itlaf ve imha işlemleri esnasında resmi veteriner hekim nezaret edecektir.
- 1.7.11. Bakanlık Enstitü Müdürlükleri, il müdürlüklerince gönderilen numuneleri kısa sürede test ederek sonuçlarını yazılı olarak il müdürlüğüne bildireceklerdir. Brusellanın izole edilmesi durumunda aynı gün il müdürlüğü ve Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü bilgilendirilecektir.
- 1.7.12. İl/ilçe Müdürlükleri ihtiyaç duyduğu numune gönderme malzemelerini Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerinden, kişisel koruyucu ekipmanları ise Genel Müdürlüğümüzden temin edeceklerdir. Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerinin ihtiyaçları tamamen karşılayamaması durumunda, Genel Müdürlüğümüz bilgisinde Pendik Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü katkı sağlayacaktır.
- 1.7.13. Bakanlık Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlükleri, il müdürlüklerince gerçekleştirilen eğitim ve yayım çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

1.8. SİĞİR TÜBERKÜLOZU HASTALIĞI

- 1.8.1. Hastalıkla mücadelede Sığır (Bovine) Tüberkülozu Yönetmeliğinde belirtilen hususlara uyulacaktır.
- 1.8.2. Kesimhanelerde sığır tüberkülozu tespit edilen hayvanların bulunduğu işletmeler tespit edilerek, il/ilçe Müdürlüğüne bildirilmesi sağlanacaktır. İlgili işletmeler il dışında bulunuyor ise hayvan sağlığından sorumlu Şube Müdürlüğünce ilgili il müdürlüğüne bildirilmesi sağlanacaktır. Tüberküloz

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

yönünden pozitif çıkan hayvanların bulunduğu işletmeler takip edilerek sığırlara tüberkülin testi uygulanacaktır.

- 1.8.3.** Kesimhanede görülecek lezyonların aylar veya yıllar önce yakalanılan enfeksiyona bağlı olabilmesi ve tüberkülin testi yapılan sürülerde hastalık etkeni alındıktan 6 hafta sonunda tüberkülin testine reaksiyon gösterebilmesi nedeniyle kesim tarihinden önceki 6 hafta boyunca hayvanın bulunduğu tüm işletmeler orijin işletme olarak kabul edilecektir. Yapılan epidemiyolojik değerlendirme sonucunda ihtiyaç duyulduğu takdirde bu süre 6 aya kadar uzatılabilir.
- 1.8.4.** Hastalık taramasıyla ilgili olarak **EK-25'** te yer alan Orjin ve Ari İşletmeler İçin Tüberküloz Test Sonuçları Formu tanzim edilecek ve Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.
- 1.8.5.** Hastalıktan ari işletme oluşturulması, ariliğin sürdürülmesi, ithal ve ihraç edilecek hayvanlar, damızlıkta kullanılacak boğalar ile TİGEM işletmeleri ve kamu kurumlarına ait hayvanlar için yapılan testler hariç isteğe bağlı sığır tüberkülozu kontrolü yapılmayacaktır. Sağlık Bakanlığı taşra kuruluşları tarafından il/ilçe müdürlüklerimize bildirilen insan tüberkülozu vakalarında, hastalık tespit edilen kişi ile ilişkilendirilebilen hayvancılık işletmeleri tüberküloz yönünden izlemeye alınacaktır. Ayrıca serbest veteriner hekimler, veteriner fakülteleri, Bakanlığımızdan ruhsatlı teşhis laboratuvarlarının raporları ile TARSİM tarafından sığır tüberkülozuna dair nekropsi raporuna göre ihbar olursa işletmeye şüphe kaydı konulup işletmede bulunan hayvanlarda hastalığın kontrolü amacıyla tüberkülin testi yapılacaktır.
- 1.8.6.** Veteriner Sağlık Sertifikası gereği ithal ya da ihraç edilen küçükbaş hayvanlarda tüberkülin testi yapılması zorunlu ise, tüberkülinin uygulama yeri ve sonucunun değerlendirilmesi büyükbaş hayvanlarda olduğu gibi yapılacak, pozitif sonuçlarda ya itlaf ve imha edilecek ya da karkas şarta tabi olarak değerlendirilecek, ancak tazminat ödenmeyecektir.
- 1.8.7.** Tüberkülin talepleri doğrudan Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne yapılacak ve hastalık mihraklarında yapılacak testler için gerekli tüberkülinler ücretsiz olarak gönderilecektir.
- 1.8.8.** Sığır Tüberkülozu Yönetmeliğindeki kriterler çerçevesinde test uygulama sonuçları doğrultusunda tüberkülin teamül cetveli hazırlanacak, onaylanıp mühürlendikten sonra, düzenleyen yerde ve şube müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Müspet reaksiyon veren hayvanlar tazminatlı kesime sevk edilecek, şüpheli ve menfi reaksiyon veren hayvanlar birbirinden ayrı tutulacaktır.
- 1.8.9.** Sığır Bovine Tüberkülozu Yönetmeliğinde "*Tüberküloz nedeniyle konulan karantina, son iki testte altı haftadan büyük tüm sığırlar resmi tüberkülin testine negatif yanıt verene kadar devam eder. Testlerden ilki pozitif reaktörün sürüden ayrılmasından en erken altmış gün sonra yapılır.*" hükmü yer almaktadır. Burada belirtilen pozitif reaktörün sürüden ayrılması, işletmeden uzaklaştırılarak kesime gönderilmesi veya itlaf-imha edilmesi anlamına gelmektedir. Eğer pozitif reaktör sürüden ayrılarak aynı işletmenin içinde izole edilecek ise, söz konusu hayvanların test sonucu negatif çıkan hayvanlardan uzakta ve bulaşmaya neden olmayacak şekilde ayrı tutulması ayrıca hastalığın bulaşmasını önleyecek her türlü biyogüvenlik tedbirlerinin alınması gerekmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.8.10.** Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonları büyük kan dolaşımı ile yayılmadığı müddetçe lokal olarak kabul edilir. Lokal tüberkülozda yayılma ya lenf yollarıyla, ya vena porta ya da küçük kan dolaşımı ile olur. Akciğer, bağırsak, benzeri organ ve lenf yumrularında tüberküloz lezyonları tespit edildiğinde, hayvan besili ve kondisyonlu ise tüberkülozlu organ ve kısımlar imha edilerek geri kalan etlerinin şarta tabi tutulması sağlanır. Söz konusu etlerin kavurma yapılarak tüketilmesine izin verilir.
- 1.8.11.** Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonları büyük kan dolaşımı ile muhtelif organlarda yani dalak, böbrek, testis, yumurtalıklar, meme, kemikler, et lenf yumruları, beyin zarı, göz vb. organlarda tespit edildiği zaman genarelize kabul edilir ve etler ile iç organlar tamamen imha edilir.
- 1.8.12.** Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonlarının genişliği ne olursa olsun kaşeksi ile birlikte ise veya kaslar içinde ya da intramusküler lenf yumrularında tüberküller bulunuyorsa veya bütün iç organlar ve bilhassa dalakta milier tüberküllerin varlığı ile tüberküloz lezyonları yayılmış bulunuyorsa veya göğüs boşluğu ve karın boşluğu üzerinde tüberküller bulunuyorsa etler ile iç organlar tamamen imha edilir.
- 1.8.13.** Sığır Tüberkülozu hastalığı tespit edilen işletmelerde yapılan tüberkülin testi sonucunda negatif olarak tespit edilen erkek ya da damızlık değerini yitirmiş dişi sığırlar, karantina süresinin tamamlanması beklenmeden sahibinin isteği üzerine kestirilebilecektir. Kesimin Resmi Veteriner Hekim nezaretinde gerçekleştirilmesi, kesim sonunda karkasların sistematik muayene edilmesi, tüberkülozun lokal veya generalize olmasına göre etlerin kısmen ya da tamamen imha edilmesi ve kasaplık bedeli üzerinden tazminat ödenmesi gerekmektedir. Söz konusu hayvanlarda tüberküloz tespit edilmemesi durumunda ise etler serbest bırakılacaktır.
- 1.8.14.** Sığır tüberkülozu tespit edilen işletmelerde, tüberkülin test sonucu negatif olan ineklerin sütleri uygun pastörizasyon ya da UHT işleminden sonra insan tüketimi için kullanılabilir ancak çiğ süt olarak satılamaz.
- 1.8.15.** Sığır tüberkülozu tespit edilen işletmelerde hayvan hareketleri ile ilgili olarak, ilgili Yönetmelik hükümleri arasında yer alan enfekte sürü ifadesi gereği fiziki yapısı müsait olan işletmelerde birden fazla sürü oluşturulabilir. Böylece enfekte işletmeye alınacak hayvanlardan yeni bir sürü oluşturulması ve enfeksiyon tespit edilen işletmelerde sürdürülebilir hayvancılığın tesis edilmesi mümkündür. TÜRKVET veri tabanı da birden fazla sürü kaydı yapılması için uygundur.
- 1.8.16.** Kurban bayramı sürecinde Kurban Hizmetleri Komisyonu tarafından kurbanlık hayvanlar için belirlenen kesim yerlerinde Sığır Tüberkülozu hastalığının varlığı Resmi Veteriner Hekim tarafından tespit edildiğinde, sığır karkasının kasaplık bedeli, kesimhanede tespit edilmiş gibi kabul edilerek ödenir.
- 1.8.17.** Sığır Tüberkülozu nedeniyle karantinaya alınan işletmede bulunan, test sonucu şüpheli ya da negatif çıkan ve karantina sürecinde ölen ya da mecburi kesime tabi tutulan ve yapılan nekropside Resmi Veteriner Hekimce Sığır Tüberkülozu tespit edilen sığırların tazminatı da tüberkülin test sonucu pozitif sığırlarda olduğu gibi ödenir.
- 1.8.18.** Sığır Tüberkülozu nedeniyle karantinaya alınan işletmede bulunan hayvanların, sahibi tarafından kaçırılmaması için tüberkülin testi yapıldığı kadar hayvan sahibine yediemin olarak teslim edilmesi gerekmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.8.19.** Mecburi kesimi yapılacak hayvanların, mahallinde kesim, kavurma, itlaf ve imha işlemleri esnasında Resmi Veteriner Hekim nezaret edecektir. Kesim, kavurma, itlaf ve imha işlemleri sonunda, her bir işleme ait rapor tanzim edilecektir. Kesimi yapılan hayvanların TÜRKVET kayıt sisteminden düşümünün yapılıp yapılmadığı il/ilçe müdürlüklerince kontrol edilecektir.
- 1.8.20.** Tüm tüberküloz taramalarında "İntradermal Karşılaştırmalı Test" kullanılacaktır. Uygulama iki veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Tüberkülin Teamül Cetvelleri, kullanılan teste göre **EK-27** ya da **EK-28'** de verilen örnek tabloya uygun olarak tanzim edilecek ve hastalık hakkında karar verilecektir. Tüberkülin Teamül Cetveli tanzim edildikten sonra uygulamayı yapan iki veteriner hekim tarafından imzalanacaktır.
- 1.8.21.** Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne üretilen Tüberkülinin temininde sıkıntı yaşanmaması için hastalıktan ari işletmelerde yapılacak test tarihi ile uygulama yapılacak hayvan sayısı yıllık olarak Ocak ayı sonuna kadar ilgili enstitü müdürlüğüne bildirilecektir. Enstitü Müdürlüğü yıllık olarak yapılan talepler çerçevesinde ihtiyaç duyulan Tüberkülini zamanında ilgili il müdürlüğüne gönderecektir.
- 1.8.22.** Hastalığa bağlı Tüberkülin talepleri, enstitü müdürlüğüne Veteriner Bilgi Sistemi ve Veteriner Laboratuvar Bilgi Sistemine girilen hastalık bildirimine ait tüm durumlar (Pozitif teşhis, toplam nunume sayısı, hastalık şüphe, hastalık çıkış, vs. kayıtlar) dikkate alınarak değerlendirilecektir.

1.9. EPIZOOTIC HAEMORRHAGIC DISEASE (EHD)

- 1.9.1.** Ülkemizde geçmiş yıllarda hem sığır hem de koyunlarda görülen EHD hastalığı, culicoides cinsi sokucu sinekler tarafından taşınmaktadır. Bu nedenle hastalıkla mücadele amacıyla culicoideslere yönelik olarak düzenli uygun ilaçlar kullanılmalıdır.
- 1.9.2.** Sığır ve koyunlarda hastalık semptomlarına rastlandığında, şüpheli hayvanlardan EDTA' lı kan, ölen hayvanlardan iç organ örnekleri, hastalığı atlaman hayvanlardan 21-30 gün sonra kan serumu soğuk zincirde bölge enstitü müdürlüğüne gönderilmelidir.
- 1.9.3.** Hastalık tespit edilen işletmede konulan kordon ve karantina önlemleri, klinik semptomların ortadan kalkmasından sonra, etkenin inkubasyon süresi dikkate alınarak yapılacak laboratuvar incelemesinde, etkenin tespit edilmemesi durumunda, temizlik ve dezenfeksiyon yapılarak kaldırılacaktır.

1.10. ŞARBON HASTALIĞI

- 1.10.1.** Son 5 yılda hastalık görülen mihrak ve mihrak ile ortak mera ve su kullanımı olan riskli bölgelerde bulunan duyarlı hayvanların tamamı meraya çıkışlarından önce aşılanacaktır.
- 1.10.2.** Ayrıca yıl içerisinde Bakanlığımız ve İl Müdürlüklerince yapılan risk bazlı değerlendirmeler neticesinde gerek görülmesi halinde ilçedeki tüm duyarlı hayvanlar meraya çıkışlarından önce aşılanacaktır.
- 1.10.3.** Son 5 yılda şarbon mihrakı bulunan yerlere dışarıdan hayvan sevk edildiğinde hayvanlar en kısa zamanda aşılanacaktır. Hayvanlar aşılanana kadar meraya çıkarılmamalı ve ayrı bir yerde tutulmalıdır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.10.4.** Göçer hayvan sevklerinde, kullandığı güzergâh da göz önünde bulundurularak, son 5 yılda mihrak çıkan enfekte meralardan geçiş yapacak hayvanlar sevk öncesinde aşılanacaktır.
- 1.10.5.** Şarbon hastalığında en önemli korunma önlemi bu hastalıktan ölen hayvanların uygun bir şekilde ortadan kaldırılması olduğu için, ölen hayvanların nekropsi yapılmadan, iki metre derinlikteki çukurlara bulaşık toprak ve altlıkla birlikte yakılarak veya üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek gömülmesi sağlanacaktır.
- 1.10.6.** Şarbon hastalığının teşhisi amacıyla Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüklerine kan frotisi veya steril swaplara emdirilmiş kan örneği tüp içinde gönderilecektir.

1.11. KUDUZ HASTALIĞI

- 1.11.1.** Hastalık şüphesi ve teyidi durumunda Kuduz Hastalığından Korunma ve Kuduz Hastalığı ile Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.
- 1.11.2.** Kuduz hastalığından şüphe edilen hayvanlar için müşahede yeri bulunmayan yerel yönetimlerin en kısa sürede yeterli kapasite ve donanıma sahip müşahede yeri oluşturması, mevcut olanların ise rehabilitasyonunun sağlanması, müşahede yerlerinin gerekli kayıt ve kontrol işlemlerinin yerel yönetimlerde görevli veteriner hekimlerce yapılması ve kuduz riskli temasa sebep olan sahipsiz hayvanların toplanması ve müşahede yerine taşınması sırasında kolluk kuvvetlerinden ve hayvanları koruma ile uğraşan sivil toplum kuruluşlarından da destek alınması için gerekli koordinasyon sağlanacaktır.
- 1.11.3.** Kuduzla ilgili mücadelede kurumlar arası işbirliği kurulacak, özellikle Mahalli İdareler, İl Özel İdareleri, Sağlık Müdürlükleri, Üniversiteler ve Sivil Toplum Kuruluşları ile koordineli çalışmaya özen gösterilecek ve ortak mücadele planları geliştirilecektir.
- 1.11.4.** Sağlık Bakanlığı İl/İlçe Teşkilatları ile gerekli koordinasyon ve işbirliği sağlanacaktır. Kuduz şüpheli her ihbar, ihbarın alındığı gün itibariyle mutlaka resmi yazı ile Sağlık Bakanlığı İl/İlçe Teşkilatlarına bildirilecek ve mutlaka faks çekilecektir.
- 1.11.5.** Sahipsiz köpeklerin üremelerinin kontrolü amacıyla gerekli girişimlerde bulunulacaktır. Sahipsiz köpeklerin yaşam ortamlarını oluşturan çöplükler gibi tüm unsurların rehabilite edilmesi hususu İl Hıfzıssıhha Kurullarında gündeme getirilerek karar alınması sağlanacak, ilgili kuruluşlar resmi yazılar ile uyarılacak ve işbirliği yapılacaktır.
- 1.11.6.** Serbest veteriner hekimlerle, gönüllü kuruluşların yaptığı aşılama takibi yapılarak aşılı hayvanların tanımlanması için yerel yönetimler ve mahalli idareler nezdinde girişimde bulunulacaktır.
- 1.11.7.** Halkın eğitimine yönelik çalışmalar artırılacak, bu konuda bölgesel yazılı ve görsel basınla işbirliğine gidilmesi sağlanacaktır.
- 1.11.8.** Çevredeki tüm şüpheli ısırık vakaları dikkatle takip edilecektir. Tüm şüpheli vakalarda gerekli marazi madde alınacak, en seri şekilde soğuk zincirle ilgili laboratuvara gönderilecek ve hastalık çıkması halinde filyasyon tespit edilecektir.
- 1.11.9.** Kuduz şüpheli marazi maddelerin hastalığın aciliyeti ve önemine binaen kurye ile soğuk zincir bozulmadan dikkatli paketlenerek ya da personel görevlendirilerek laboratuvara gönderilmesi sağlanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.11.10.** Ölü olarak bulunan tilki, kurt, çakal gibi yabani hayvanların il/ilçe müdürlüklerimize haber verilmesi ya da getirilmesi sağlanacak, bu hayvanlar il ve ilçe müdürlüklerince Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüklerine ulaştırılacaktır.
- 1.11.11.** Enstitü Müdürlüklerince tespit edilen kuduz pozitif vakalar, virus yapısında olabilecek değişikliklerin izlenmesi amacı ile Ulusal Referans Laboratuvar olan Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.11.12.** Yabani memeli hayvanlarda bir kuduz vakası tespit edildiğinde ilgili Yönetmeliğin 13'üncü maddesinin 14'üncü fıkrasında belirtilen önlemler alınacak, söz konusu önlemlerin gerçekleştirilmesi sonrasında aynı maddenin 2'nci fıkrasında yer alan hükümler çerçevesinde belirlenmiş kuduz risk alanı daraltılabilir ya da ilgili Yönetmeliğin 14'üncü maddesinin 5'inci fıkrası gereğince alınan tedbirler kaldırılabilir.
- 1.11.13.** Yabani ya da evcil hayvanlarda bir kuduz vakası tespit edildiğinde hastalık çıkışını takiben Bakanlığa bilgi verilecektir.

1.11.14. KUDUZ AŞISI UYGULAMALARI

1. Aşılar Genel Müdürlüğümüzce ihale yapılmak suretiyle temin edilmiş olup, Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından **EK-22'de** yer alan planlama dahilinde ücretsiz olarak gönderilecektir. Aşılamalar ülke genelinde kampanya tarzında yapılacaktır. Kampanya bitiminde, başvuru olması halinde de kuduz aşısı uygulamalarına devam edilecektir. Uygulanamayan aşılar Genel Müdürlüğümüz ile irtibata geçilerek ihtiyacı olan kurumlara gönderilecek ve bu aşıların zayi olması engellenecektir.
2. Kampanya süresince sahipli ve sahipsiz tüm köpek ve kedilere ulaşılarak aşılanmaları sağlanacaktır. **Köpek – kedi programı için Bakanlık tarafından gönderilen aşılar diğer hayvanlara uygulanmayacaktır.**
3. **Tilki ve sansar gibi sürü alışkanlığı olmayan yabani hayvanlardan kaynaklanan aktif mihrakların olduğu 1. derece riskli yerleşim yerlerinde; yapılacak risk değerlendirmesine göre sadece meraya çıkan sığırlara sınırlı aşı uygulaması 5996 sayılı Kanununun 4. maddesi ve 43. maddesi gereğince İl Özel İdareleri ve Belediye kaynakları ile ya da hayvan sahipleri tarafından temin edilecektir.**
4. Köpek ve kedilerin aşılama ve kimliklendirme çalışmalarına Türk Silahlı Kuvvetleri, Belediye Başkanlıkları, Veteriner Hekim Odaları, Veteriner Fakülteleri ve Sivil Toplum Örgütlerinin de gönüllülük esaslı katılımı için çaba gösterilecektir. Katılım sağlayan gönüllü kurum ya da veteriner hekimlere ücretsiz uygulanması koşulu ile Bakanlığımızın programlı aşılarından tahsis edilerek uygulanması takip edilecektir.
5. Ülke genelindeki sahipli ve sahipsiz köpeklere yoğun parenteral aşılama yapılmasına yönelik bilgilendirme için kampanya esnasında broşür ve afişler, radyo ve TV spotları kullanılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.12. NAKLEDİLEBİLİR SÜNGERİMSİ BEYİN HASTALIKLARI (BSE, FSE, SCRAPIE)

- 1.12.1.** Hastalık şüphesi ve bildirim, resmi teyit durumunda yapılacak uygulamalar ile TSE' nin izlenmesi ve bunun gibi hususlarla ilgili Nakledilebilir Süngerimsi Beyin Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.
- 1.12.2.** Ülkemize ithal edilen hayvanların ve yavrularının nakledilebilir süngerimsi beyin hastalıklarının varlığı açısından kontrol edilmesi amacıyla resmi veteriner hekimler tarafından gönderilen numunelerden, ilgili hayvanların yaşına bakılmaksızın, ücret alınmayacaktır.
- 1.12.3.** Halk sağlığı ve gıda güvenliği açısından önem arz eden Sığırların Süngerimsi Beyin Hastalığı izleme programı laboratuvar kapasitesinin artırılması, mezbaha altyapılarının geliştirilmesi ve bütçe imkanlarına bağlı olarak genişletilebilecektir.
- 1.12.4.** Sinirsel semptomla seyreden hastalık belirtileri gösteren tüm hasta kediler sinirsel semptomla seyreden hastalıklar yanında FSE yönünden de incelemeye alınacaktır.

1.13. BULAŞICI SIĞIR PLEUROPNEUMONİSİ (CBPP)

- 1.13.1.** Hastalığın Etkeni olan Mycoplasma mycoides subsp. mycoides ısıya, çevre şartlarına ve dezenfektanlara karşı duyarlı olduğu için hastalığın mücadelesinde karantina, temizlik-dezenfeksiyon ve kordon tedbirleri önemlidir.
- 1.13.2.** Hastalığın inkubasyon süresi 14-40 gün arasında değişmekte olup, en belirgin semptomları şiddetli ve ağrılı öksürük, mukopurulent akıntı, yüksek ateş ve auskültasyonda pleural sürtünme sesleridir.
- 1.13.3.** Hastalık inhalasyon ve damlacık enfeksiyonu şeklinde yayıldığı için hasta ve taşıyıcı hayvanlarla duyarlı hayvanların yakın temasta bulunması sonucu hızla bulaşır.
- 1.13.4.** İhbari mecburi hastalıklar listesinde bulunan Bulaşıcı Sığır Pleuropneumonisi (CBPP) hastalığı Ülkemizde tespit edilmemiştir.
- 1.13.5.** Hastalığın en etkili izleme sistemi kesimhane bazlı izleme sistemidir. Bu nedenle hastalığın Ülkemizdeki durumunun değerlendirilebilmesi için kesimhanelerde pneumoni şüpheli hayvanlardan numune alınarak bağlı bulunan enstitü müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir. Enstitü Müdürlükleri tanzim edilecek raporda bakterinin alt tipini de belirtecektir. Hastalığın varlığına dair herhangi bir tespit durumunda confirmasyonun sağlanması için hastalığın referans enstitüsü olan Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne numune gönderilecek ve alınan sonuca göre hastalığın varlığına dair karar verilecektir.
- 1.13.6.** Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü ile OIE (Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı) arasında Bulaşıcı Sığır Pleuropneumonisi hastalığına dair bir eşleştirme projesi yürütülmektedir. Edinilen bilgilerin paylaşılması ve hastalığa karşı hassasiyetin artırılması için Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü uzmanları tarafından diğer enstitülerin ilgili uzmanlarına hastalığa ve teşhisine dair eğitim verilecektir. Bölge Veteriner Kontrol Enstitü

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Müdürlükleri de sorumluluk alanlarında bulunan kesimhanelerde görev yapan veteriner hekimlere aldıkları eğitimin bir benzerini vereceklerdir.

- 1.13.7.** Hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu işletmede yer alan diğer hayvanlar hastalığın varlığı yönünden kontrol edilecektir. Bu amaçla hayvanlardan serum örnekleri alınarak bağlı bulunan enstitü müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.13.8.** Hastalığın etkeninin antibiyotik tedavisi ile tam olarak elemine edilememesi riski nedeni ile tedavi uygulanan hayvanlar kronik taşıyıcı olarak kalabilir ve etkenin saçılımına neden olabilir.
- 1.13.9.** Hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu işletmedeki tüm hayvanlar hastalık yönünden incelenir.
- 1.13.10.** Hastalık, etkenin azami inkübasyon süresi olan 40 gün dikkate alınarak, bu süre sonunda işletmede bulunan tüm duyarlı hayvanlarda yapılan laboratuvar incelemesi sonucunun negatif çıkması ve herhangi bir klinik belirti tespit edilmemesi durumunda, temizlik ve dezenfeksiyon yapılarak söndürülür. Hastalığın tespitinden sönüşüne kadar geçen sürede işletmeye duyarlı hayvan giriş ve çıkışına izin verilmez.

1.14. RUAM HASTALIĞI

- 1.14.1.** TR-1 illeri olan Ankara, İstanbul, İzmir, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne illeri ile bu iller arasında yapılacak hayvan sevkleri Genel Müdürlüğümüz 26.03.2018 tarih ve E.911306 sayılı Ruam Hastalığıyla ilgili Tek tırnaklıların Surveylans, Sevk ve Kayıt işlemleri yazısına göre yapılacaktır. Buna ilave olarak yapılacak tek tırnaklı hayvanların sevklerinde mikroçip ile tanımlanmış ve tek tırnaklı hayvanlar için kimlik belgesinin düzenlenmiş olması gerekmektedir.
- 1.14.2.** Yarış ve atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen pedigri atların dışındaki at, katır ve eşeklerin iller arası sevklerinde veteriner sağlık raporu düzenlenirken **F Bölümü Madde 8.2** 'ye göre işlem yapılacaktır.
- 1.14.3.** Daha önce ruam testine tabi tutulmamış olduğu tespit edilen, riskli değerlendirilen veya kimlik belgesi ve mikroçipi bulunmayan at ve katırlar mallein testine tabi tutulacak, eşekler ise klinik muayeneden geçirilecektir.
- 1.14.4.** Yarış ve atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen pedigri atlardan kan serumu toplanarak serolojik kontrollere devam edilecektir.
- 1.14.5.** İstanbul İli Adalar İlçesinde bulunan tek tırnaklı hayvanların tamamı mikroçip ile tanımlanarak kayıtları tutulacak, "Tek Tırnaklı Hayvan Kimlik Belgesi" düzenlenecek, giriş-çıkışları sıkı bir şekilde takip edilecektir.
 - a) Adalar ilçesine tek tırnaklı hayvanlar sevk edilmeden önce Genel Müdürlüğümüzden izin alınacaktır. Sevk işlemi madde 1.14.1'e göre yapılacaktır. İzin almayan veya Veteriner Sağlık Raporu tanzim edilmeden Adalar ilçesine giriş yapan tek tırnaklı hayvanlar tespit edildiğinde, 30 gün süreyle karantinaya alınarak mallein tatbik edilecek, müspet reaksiyon veren hayvanlar tazminatsız olarak itlaf edilecektir. Negatif olanlar hayvanlar mahrecine iade edilecektir.
 - b) Genel Müdürlüğümüz izni dahilinde sevk edilen tek tırnaklı hayvanlar yarış işletmesinde 30 gün boyunca karantina altında tutulacak, çıkış işletmesinde yapılan mallein testinden 20 gün sonra yarış işletmesinde tekrar mallein testi yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- c) Adalar İlçesinde tek tırnaklı hayvanlar her yıl ilkbahar ve sonbaharda mevcut atların tamamına mallein tatbik edilerek, müspet reaksiyon veren hayvanlar itlaf ve imha edilecektir.
- d) Yapılacak taramaların sonuçlarında müspet görülen atların geldikleri bölge tespit edilecek ve bu durum Genel Müdürlüğe ve ilgili İl Müdürlüğüne bildirilecektir.

1.14.6. İstanbul ili, Adalar İlçesinde; Belediye ile işbirliği yapılarak, ilçede bulunan ahırların periyodik olarak dezenfekte edilmesi sağlanacak, dezenfekte edilmeye elverişli olmayan ahırlara hayvan giriş ve çıkışları Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonunca yasaklanacaktır. Mallein uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi Ruam Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği'nde belirtilen hususlar çerçevesinde yapılacaktır. **EK-9'** da karar verme örnekleri yer almaktadır.

1.14.7. Mallein uygulamasına yönelik olarak Bakanlığın belirlediği esaslar çerçevesinde 2 nüsha Ruam Teamül Cetveli tanzim edilecek ve hayvan sağlığından sorumlu şube müdürünce imzalanıp mühürlenecektir.

1.15. ATLARIN ENFEKSİYÖZ ANEMİSİ HASTALIĞI

1.15.1. Hastalık bildiriimi, hastalıktan şüphe edilmesi durumunda alınacak önlemler, hastalık tespit edilmesi durumunda alınacak önlemler, epidemiyolojik araştırma ve karantinanın kaldırılması ile ilgili iş ve işlemler hakkında Atların Enfeksiyöz Anemisi Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde yer alan hükümler uygulanacaktır.

1.16. AT VEBASI HASTALIĞI

1.16.1. At Vebası ve Mavidil hastalıkları aynı vektörler tarafından taşınmaktadır. Son yıllarda Mavidil hastalığının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve birçok Akdeniz Ülkesinde görülmesi, 2017 yılı ve sonrasında Afrika ülkelerinden çeşitli yollarla ülkemize gelebilecek vektörler aracılığı ile At Vebası hastalığının da Mavidil hastalığı gibi bulaşması riskinin arttığına işaret etmektedir. Bu durum dikkate alınarak atlarda görülen her şüpheli vaka mutlaka Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne bildirilecektir.

1.16.2. At Vebası hastalığı yönünden referans enstitü olan Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, ülkemize bulaşabilecek At Vebası hastalığına karşı hazırlıklı olmak amacı ile aşı üretimi yapmak üzere hazırlıklı olacak, gerekiyor ise aşı suşu temin edecek, acil müdahale gerektiğinde aşı ithali yapılabilecek yerleri de belirleyecektir.

1.17. KANATLI HASTALIKLARI

1.17.1. İldeki mevcut ticari işletmeler (açık ya da kapalı sistem) ile aile yetiştiriciliği şeklinde bulunan tüm kümes hayvanlarına ait bilgilerin güncelleştirilmesi sağlanacaktır. Entegre işletmeler (sözleşmeli üretim yapan kümesler dahil) öncelikli olmak üzere tüm kanatlı işletme ve kümeslerin coğrafi koordinatları GPS cihazı ile tespit edilerek veya harita üzerinde işaretlenerek TÜRKVET'e kayıt edilecek, elektronik ortamda ve evrak üzerinde ayrıca muhafaza edilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.17.2. Mevcut kanatlı işletmelerince uygulanan aşılama programları takip edilerek çalışma sonuçları her ay Veteriner Bilgi Sistemine işlenecektir.
- 1.17.3. Kanatlı hastalığı şüphesi halinde laboratuvara numune gönderilerek, hastalık semptomu görülen sürülerde etken izolasyonu ve identifikasyonu yapılması sağlanacaktır.
- 1.17.4. Tavuk vebası ve Newcastle hastalıkları konusunda ilgili personele ve üreticilere yönelik sürekli eğitim çalışmaları sürdürülecektir.
- 1.17.5. Bilindiği üzere kuş gribi hastalığı biyogüvenlik önlemleri yetersiz, yaban hayatı ile iç içe ve açıkta beslenen kanatlı hayvanlar açısından önemli risk teşkil etmekte, evcil hayvanlarımıza bulaşması sonucunda halkımızın sağlığını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bakanlığımızca hayvancılığın geliştirilmesi için yapılan her türlü proje uygulanabilirlik açısından değerlendirildiğinden, açıkta kanatlı yetiştiriciliği yapan işletmelerin Ticari Etlik ve Yumurtacı Kanatlı İşletmelerinin Biyogüvenlik Talimatında belirtilen biyogüvenlik önlemlerini alması sağlanacak, biyogüvenlik tedbirlerini almayan işletmeler hakkında gerekli yasal işlemler yapılacaktır.
- 1.17.6. Genel Müdürlüğümüzce uygulamaya konulan Kanatlı Bilgi Siteminin gerek Resmi Veteriner Hekimlerce gerekse özel sektör kullanıcıları tarafından kullanımı sağlanacaktır.

1.18. NEWCASTLE (YALANCI TAVUK VEBASI) HASTALIĞI

- 1.18.1. Hastalıkla mücadelede Yalancı Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği ve Bakanlığımızca gönderilen Genelge ve Talimatlara göre işlem yapılacaktır.
- 1.18.2. Newcastle hastalığında, izolasyon için alt yapısı uygun olan enstitülerce izole edilen virüs suşları identifikasyon (tiplendirilme) için hastalığın referans laboratuvarı olan Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.18.3. Ölen kanatlı hayvanların rastgele çevreye atılması engellenecek, üzerine kireç dökülmek suretiyle gömülmesi sağlanacaktır.

1.19. TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA-KUŞ GRİBİ) HASTALIĞI

- 1.19.1. Hastalıkla mücadelede Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği ve Bakanlığımızca gönderilen Genelge ve Talimatlara göre işlem yapılacaktır.
- 1.19.2. 04.10.2010 tarih ve 27692 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kanatlı Hayvanlarda Görülen Kuş Gribi Salgını Konusunda Yapılması Gerekenler konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyon içerisinde bütün il müdürlükleri Ulusal Acil Eylem Planı çerçevesinde kendi İl Acil Eylem Planını hazırlayacak ve gerektiğinde güncellenerek ilgili yardımcı kurumlara gönderilerek hastalık durumuna hazır olunması sağlanacaktır. Plan çerçevesinde görevlendirilen Bakanlığımız ve diğer kurum personeli mücadele ve biyogüvenlik konularında eğitilecektir.
- 1.19.3. Kuş gribi şüpheli kanatlı hastalıkları ile ilgili duyum ve ihbarlar en geç 2 saat içinde değerlendirilecektir. İnceleme sırasında kullanılacak koruyucu kıyafet, alet-malzeme ve dezenfektanlar önceden hazırlanarak kullanıma hazır set halinde tutulacak, hastalık mücadelesinde kullanılan malzeme depoları düzenli

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

ve her zaman ulaşılabilir durumda olacaktır. İlk müdahale için gerekli olan malzemeler set halinde çanta içinde hazır tutulacaktır.

- 1.19.4.** Kuş gribi şüpheli vakalar derhal elektronik ortamda mucadele@tarimorman.gov.tr adresine gönderilecek, hastalıktan şüphe edilmesi durumunda düzenli olarak bilgi notu gönderilecektir.
- 1.19.5.** Hastalık mücadelesi amacıyla kanatlı itlafında Acil Eylem Planında belirtilen metotlar kullanılacak, hayvanlara eziyet edilmesi engellenecektir.
- 1.19.6.** Hastalığın görülmediği sükûnet dönemlerinde aşağıda belirtilen koruyucu tedbirlerin alınması için gerekli duyurular yapılacaktır.
- a) Özellikle riskli sulak alanlar çevresindeki yaklaşık 1 km. mesafeli alanda kaz, ördek gibi suda yaşamaya ihtiyaç duyan kümes hayvanlarının mutlaka kapalı alanlarda tutulması,
- b) Tavuk, horoz, hindi gibi suda yaşamaya ihtiyaç duymayan kümes hayvanlarını açıkta beslemek ve dolaştırmak isteyen hayvan sahiplerinin ise hayvanlar için gezinti yeri olarak belirledikleri alanların etrafını tel ile çevirerek ve üstünü de devekuşu işletmeleri hariç olmak üzere aynı şekilde tel, ağ veya teması kesecek başka bir yapı malzemesi ile örterek kanatlıların gezinti yerlerini sınırlandırılması, böylece göçmen su kuşları ile olası temas riskinin önlenmesi,
- c) Köylerde açıkta beslenen ve dolaştırılan kaz, ördek gibi suda yaşamaya ihtiyaç duyan kanatlı hayvanlar ile suda yaşamaya ihtiyaç duymayan tavuk, hindi gibi kanatlı hayvanların aynı yerlerde bulundurulmaması.
- 1.19.7.** Genel Müdürlüğümüzce yayınlanan “İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat” kapsamında 2015 ve 2016 yıllarında tüm ülkeyi kapsayacak şekilde yapılan survey sonuçlarına göre halen Ülkemiz Tavuk Vebası hastalığından ari olduğundan, 81 il idari sınırları çerçevesinde 81 ari bölge olarak tanımlanmıştır.
- 1.19.8.** Söz konusu Talimat kapsamında gerçekleştirilecek aktif ve pasif survey çalışmalarının titizlikle yürütülmesi gerekmektedir. Söz konusu Talimat kapsamında yılda iki kez yürütülecek olan aktif survey için hazırlanan programlar il müdürlüklerine gönderilecektir.
- 1.19.9.** Düzenli olarak yılda iki kez yapılacak olan aktif surveyde kullanılacak olan swaplar ve tüpler Referans Enstitü Müdürlüğünce, hastalık çıkması durumunda ise bölgenin tekrar ariliğini kazanması için yapılan surveyde kullanılan swaplar ise ilin bağlı bulunduğu Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğünce temin edilecektir.
- 1.19.10.** Kanatlı hayvan, günlük civciv ve kuluçkalık yumurta sevki yapılmadan önce Genel Müdürlüğümüz web sayfasından bölgelerin arilik durumu kontrol edilerek ilgili Talimat kapsamında iş ve işlemler yürütülecektir.

1.20. İHBARİ MECBURİ BALIK HASTALIKLARI

- 1.20.1.** “İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik” ile ihbarı mecburi olan balık hastalıkları, “Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları İle Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde” ise hastalığa duyarlı türler belirtilmiştir.
- 1.20.2.** Duyarlı tür kapsamına girmeyen balıklarda hastalık görülmesi durumunda ihbarı mecburi hastalık olarak değerlendirilmeyecek sadece izleme çalışması

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

yapılacaktır. Bu izleme çalışması için Balık Hastalıkları İzleme Formu (**EK-29**) ve son 3 yıl içinde işletmeye yapılan girişler ve çıkışları içeren form (**EK-30**) iki nüsha olarak doldurularak bir nüshası Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne, bir nüshası da Bakanlığa gönderilecektir.

1.20.3. İhbarı mecburi balık hastalığının çıkması durumunda İl Müdürlüklerinin ilgili tüm şube müdürlükleri koordinasyon içerisinde çalışacaktır.

1.20.4. İhbarı mecburi balık hastalıklarından birinin görülmesi durumunda aşağıdaki mücadele yöntemi uygulanacaktır.

1.20.4.1. Hastalık çıkması durumunda kordon sınırları, Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonunca, enfekte çiftliğin bulunduğu su havzası veya kıyı alanında yer alan ve bulaşma ihtimali olan yerler dikkate alınarak belirlenecektir.

1.20.4.2. Bu sınırlar içindeki tüm balık çiftlikleri tespit edilerek, buralardan marazi maddeler alınacak ve **EK-29 ve EK-30'** da yer alan formlar ile birlikte laboratuvara teşhis için gönderilecektir. Çiftliklerin hastalığa duyarlı ve duyarlı olmayan türler yönünden balık, yumurta, larva, gamet ve yem alım ve satımı yaptığı yerlerin kayıt altına alınması sağlanacaktır. Hastalık çıkan işletme ve aynı su kaynağındaki işletmeler ile balık, yumurta, larva, gamet, yem alışverişi yapılan işletmelerde hastalık sonrası Ulusal Referans Laboratuvarı tarafından hazırlanacak ve Genel Müdürlük tarafından onaylanacak hastalık izleme programı uygulanacaktır.

1.20.4.3. Hastalık çıkan çiftliğin giriş çıkışlarında dezenfeksiyonu sağlayacak bir donanım bulundurulması sağlanacaktır.

1.20.4.4. Öncelikli olarak, yenilebilecek büyüklükte olan ve hastalığın klinik belirtilerini göstermeyen balıklar iç organları çıkartıldıktan sonra kontrollü olarak tüketime sunulacaktır. Bu işlem için işletmenin bulunduğu yerde uygun tesis bulunmaması halinde balıkların uygun bir işleme tesisine şartlı ve kontrol altında çevreyi bulaştırmayacak şekilde nakledilmesi sağlanacaktır. Tüketilmeyecek olan balıklar ile yumurtalar ve işlem artığı iç organlar imha edilecektir.

1.20.4.5. Hasta balıklar, yumurtalar ve gametler mutlaka geri çekilerek öldürülecek ve ölü balıklarla beraber imha edilecektir. Balıkların porsiyonluk duruma gelmeleri için kısa bir zaman gerektiğinde ve karantina önlemlerinin uzatılmasında sakınca görülmediği durumlarda balıkların ticari boyutlara erişene kadar büyütülmelerine izin verilir.

1.20.4.6. Karasal çiftlikte havuzlarda bulunan tüm balıklar boşaltıldıktan sonra (imha, porsiyon büyüklüğündekilerin tüketime sunulması v.s.) havuzdaki suda dezenfekte edilerek boşaltılır. Havuzlar temizlenir ve uygun dezenfektanla, Örneğin ;

- % 3 lük Formalin ile en az 5 dakika

- % 2 lik NaOH ile en az 10 dakika

- % 1 lik Virkon ile en az 1 dakika havuzlar dezenfekte edilir, kurutulur ve yıkanır.

1.20.4.7. Havuzların yanı sıra tüm alet, ekipmanlarda (tanklar, giysiler vb) dezenfekte edilir. Çiftlik dışına hiçbir şekilde alet-ekipman, yem, balık, yumurta ve gamet çıkarılmayacaktır.

1.20.4.8. Hastalığın epizootik araştırması yapılacak ve özellikle yemin de kaynağı araştırılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.20.4.9. Hastalık çıkan işletmeden son 3 yıl içerisinde balık, yumurta veya gamet dağıtılan yerlerin isim ve adresleri tespit edilerek Bakanlık ve ilgili il/ilçe müdürlüklerine durum bildirilir.

1.20.4.10. Aynı su kaynağı üzerinde bulunan diğer çiftliklere giren su, giriş yerinde dezenfekte edilir.

1.20.4.11. Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri son imhadan 30 gün sonra, Bakteriyele böbrek hastalığı ise istisna olarak 60 gün sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. Doğal yataklarda ise son iki yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.

1.20.4.12. İşletmelere aşağıda belirtilen hususlar önerilmelidir.

a) Yeni konulacak yumurtalar iodofor (0.1 ppm iodin) ile 1 dakika muamele edilir. 3-5 dakika temiz deniz suyu ile yıkanıp dezenfekte edilmiş tanklara aktarılır. Yeni balık popülasyonu oluşturulurken alınacak balıkların veya yumurtaların alındığı işletmenin viral enfeksiyonlardan ari olduğunu gösteren raporları bulunmalıdır.

b) Enfeksiyon etkeninin yok edilmesi ve daha sonraki salgınların önlenmesi için tesislerde UV rays UV-C (254 nm)'lik dezenfeksiyon sistemlerinin veya filtrasyon sistemlerinin kurularak suyun havuzlara gitmeden önce bunlardan geçirilmesi gereklidir.

c) Isıl işlem görmüş yem kullanılmalıdır (VHS virüsü 50 °C'de 10 dakikada, IPN virüsü 80° C'de 10 dakikada inaktive olur).

1.20.5. Özel ve resmi kurum ve kuruluşlar tarafından ihbarı mecburi bir balık hastalığı teşhis edildiğinde teyit edilmesi ve izolatin muhafaza altına alınması için Ulusal Referans Laboratuvarına örnek/izolat gönderilecektir.

1.20.6. İhbarı mecburi balık hastalıklarının bölgesel/ülkesel durumunun belirlenmesi için Ulusal Referans Laboratuvar tarafından bölgesel/ülkesel tarama çalışmaları programlanacak ve Genel Müdürlük onayı ile uygulanacaktır.

1.20.7. İhbarı Mecburi olmayan ancak ülkemiz için ekonomik ve ticari öneme sahip Diplostomiosis, tüberkülozis, Infeksiyöz Pankreatik Nekrozis ve Viral Nervöz Nekrozis hastalıklarından şüpheli olgulardan mutlaka teşhis için laboratuvara örnek gönderilecektir. Bu hastalıklar yönünden Ulusal Referans Laboratuvar tarafından bölgesel/ülkesel tarama çalışmaları programlanacak ve Genel Müdürlük onayı ile uygulanacaktır.

1.21. ÇİFT KABUKLU YUMUŞAKÇA VE KABUKLU HASTALIKLARI

1.21.1. "İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik" ile ihbarı mecburi olan çift kabuklu yumuşakça ve kabuklu hastalıkları, "Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları İle Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde" ise hastalığa duyarlı türler belirtilmiştir.

1.21.2. Çift Kabuklu yumuşakça veya kabuklularda herhangi bir anormal ölüm görülmesi durumunda, yetiştiriciler veya bu tür gözlemlerde bulunan kişi tarafından mümkün olan en kısa sürede il/ilçe müdürlüğüne ihbarda bulunulacaktır.

1.21.3. Hastalık şüphesi bulunan yerden numune alınarak laboratuvara marazi madde gönderilecektir. Laboratuvar sonuçları gelene kadar geçici kordon konulacak ve kordon altındaki bölgeden hiçbir yumuşakça veya kabuklu çıkarılmayacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.21.4.** Teşhis laboratuvarlarında tespit edilen pozitif örnekler teyit amacıyla ulusal referans laboratuvarı Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.21.5.** Laboratuvar sonucuna göre ihbarı mecburi bir hastalık tespit edilmesinde aşağıdaki mücadele yöntemi uygulanacaktır.
- Önce bir epidemiyolojik araştırma yapılarak bulaş yolları ve bulaşma kaynakları tespit edilecek ve buralarda da gerekli tedbirler alınacaktır.
 - Hastalığın klinik belirtisini gösteren hayvanlar öldürülerek imha edilecektir.
 - Hastalığın klinik belirtisini göstermeyen hayvanlar ise insan tüketimine sunulabilecektir.
 - Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonu tarafından aynı hastalıkla enfekte olmuş başka çiftlikler, yetiştirme alanları veya hasat edilmiş doğal yataklara hayvanların hareketine izin verilebilir.
 - Üretim çiftliklerinde ve tesislerde, hayvanlar imha edildikten ve piyasaya arz edildikten sonra gerekli temizlik ve kimyasal maddelerle dezenfeksiyon yapılacaktır.
 - Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri son imhadan 30 gün sonra, dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. Doğal yataklarda ise son iki yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.
 - Çift Kabuklu Yumuşakça Hastalıkları ile ilgili olarak duyarlı türleri kapsayan Bakanlığımızca onaylanmış ve onaylanacak üretim alanlarında hastalıkların epidemiyolojisine uygun dönem ve sürelerde izleme çalışmaları yapılacaktır. İzleme programı ile ilgili Çift Kabuklu Yumuşakça Hastalıkları İzleme Programı Bilgi Formu **EK-31**, Çift Kabuklu Yumuşakçalarda Hastalık/Anormal Ölümler Bilgi Formu **EK-32** ve Yumuşakça Örneklerinin Paketlenmesi **EK-33**'te belirtilmiştir. İzleme programı ile ilgili diğer detaylar daha sonra bildirilecektir.
 - Hastalık çıkan üretim çiftlikleri ve işletmelerde deniz suyunun dezenfeksiyonu amacıyla klorin ve ozon kullanılabilir. Klorin olarak çamaşır suyu (sodium hypochloride) uygulanır. Ancak klorinli deniz suyunun çevreye zararlı etkilerinden dolayı işletmeden çıkarılmadan önce karbon filtresinden geçirilerek ya da sodyum veya potasyum thiosülfat ile muamele ederek nötralize edilmesi gereklidir. Tüm boru ve tanklar litreye 50 mg klorin (milyonda 50 kısım) veya litreye 0.8-1.0 mg ozon ile en az 30 dakika muamele edilir. Tank yüzeyleri ve borular hava ya da ısı ile kurutulmasını takiben iodoforlar da litreye 200-250 mg iodine ihtiva edecek şekilde en az 10 dakika uygulanabilir. Ekipman ve ayakların dezenfeksiyonu amacıyla aynı şekilde klorin, iodoforlar ve sodyum hidroksit kullanılabilir.

1.22. ARILARIN AMERİKAN YAVRU ÇÜRÜKLÜĞÜ

- 1.22.1.** Hastalığın seyri ve dağılımının tespiti için sevk işlemleri veya destekleme kontrolleri esnasında kovanlar kontrol edilerek hastalık yönünden muayeneden geçirilecektir.
- 1.22.2.** Hastalığın tespit edildiği işletmelerde Bal Arılarının Amerikan Yavru Çürüklüğü Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.22.3. Hastalığın laboratuvar sonucuna göre pozitif olarak tespit edildiği işletmelere gidilerek enfekte koloniler imha edilerek 6 km yarıçapındaki alanda kordon ve karantina önlemleri alınacaktır.
- 1.22.4. Enfekte olan işletmelere yapılan ziyaretler sonucunda herhangi bir hastalık belirtisi görülmeyen tarihten 2 ay sonra laboratuvara numune gönderilerek hastalık olmadığının teyidi sonrası hastalığın sönüşü yapılacaktır.

1.23. KÜÇÜK KOVAN KURDU (AETHINA TUMIDA)

- 1.23.1. Larvaları bal veya polen depolu peteğin içerisinden tünel kazarak peteğe zarar veren veya bunları yok eden, bala dışkı bırakan, balın rengini değiştiren ve balda mayalanmaya ve köpüklenmeye yol açan bir böcektir.
- 1.23.2. Ülkemizde hastalık görülmemesine rağmen, hastalığın hızlı bir şekilde yayılım göstermesi sonucu oluşturduğu tehlike üzere hastalık risklerinin engellenmesi için 21.12.2011 tarih ve 28149 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Bal Arılarının Küçük Kovan Kurdu ile Tropileaps Akarı Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği çerçevesinde tüm tedbirler alınmalıdır.
- 1.23.3. Hastalık etkeninin tanınması ve tanıtılması, hastalığın Ülkemize bulaşmasının engellenmesi ve olası bir hastalık vakası durumunda alınacak olan önlemler Genel Müdürlüğümüz tarafından 13.04.2018 tarih ve E. 787649 sayılı Küçük Kovan Kurdu (KKK) Hastalığı Mücadele Planı çerçevesinde alınmalıdır.
- 1.23.4. Öncelikli olarak hastalığın görülme olasılığının yüksek olduğu riskli bölgeler ve kontak noktalar il/ilçe düzeyinde belirlenmeli ve kontak noktalar arasında hastalığın takibine ilişkin iletişim sağlanmalıdır.
- 1.23.5. Arılıkların, sınır kapıları, komşu ülke sınırı yakınları, havaalanı, limanlar ve meyve nakliye depoları gibi hastalığın Ülkemize bulaşma riskli olan bölgelerden en az 3 km yarıçapından uzağa konaklamaları sağlanmalıdır.
- 1.23.6. Gezgin arıcıların uğrak yeri olan yerlerin (Trakya, Muğla, Adana vb.) çıkış ve girişleri başta olmak üzere arılıklar KKK hastalığı ile Mücadele Planının EK-5'in de yer alan tablo çerçevesinde hastalık yönünden taranmalıdır.
- 1.23.7. Tüm paydaşlardan alınan bildirimler, yapılan denetimler ve kontroller ile raporlamalar her yılın ilk yirmi günü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.
- 1.23.8. Hastalık tespit edilen arıcılık işletmesinde bulunan ısıya dayanıksız malzemeler ve kovanın tamamı arılıktan uzak bir yerde kazılan bir çukurda yakılarak imha edilir. Isıya dayanıklı kovanın gövde, kapak ve dip tahtası ile işletmede kullanılan her türlü malzeme, yüzeyler iyice kazındıktan sonra pürmüzle yakılarak kullanılmasına izin verilir.
- 1.23.9. Özellikle Akdeniz ve Marmara bölgesinde bulunan sınır illerinde arıcılara hastalıkla ilgili bilgi verilmesi ve şüpheli durumlarda il/ilçe müdürlüklerinin haberdar edilmesi konusunda eğitim verilecektir.

1.24. TROPILAEELAPS AKARI (TROPILAEELAPS MITE)

- 1.24.1. Arıları etkileyen bir parazit olan Tropilaelaps akarı uzunluğu 1 mm' ye kadar uzanan kırmızı kahverengi bir akardır. Tropilaelaps akarlarının istila ettiği kolonilerde, Varroa hastalığına benzer hasarlar görülür. Yavru arılarda yüksek mortalite düzeyleri, düzensiz veya zayıf yavrulama, delikli kapsüller ve yetişkin arıların beklenen yaşam ömründe azalma görülebilir. Şiddetli istilalarda ölü yavru sayısı fark edilebilir koku yayacak kadar artabilir. Söz konusu

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

semptomların görüldüğü kovanlar hastalık yönünden incelemeye alınacaktır. Hastalığın görülmesi durumunda 21.12.2011 tarih ve 28149 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Bal Arılarının Küçük Kovan Kurdu ile Tropilaeaps Akarı Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümlerine titizlikle uyulacaktır. Kovan hareketleri hastalık görülen işletmede kısıtlanacaktır.

- 1.24.2. Hastalığın seyri ve dağılımının tespiti için sevk işlemleri veya destekleme kontrolleri esnasında kovanlar kontrol edilerek hastalık yönünden muayeneden geçirilecektir.
- 1.24.3. Hastalık tespit edilen arıcılık işletmesinde bulunan ısıya dayanıksız malzemeler ve kovanın tamamı arılıktan uzak bir yerde kazılan bir çukurda yakılarak imha edilir. Isıya dayanıklı kovanın gövde, kapak ve dip tahtası ile işletmede kullanılan her türlü malzeme, yüzeyler iyice kazındıktan sonra pürmüzle yakılarak kullanılmasına izin verilir.

2. İHBARI MECBURİ OLMAYAN BAZI HASTALIKLAR

2.1. VARROASIS

- 2.1.1. Varroa hastalığı arı yetiştiricilerini büyük ekonomik kayıplara uğratan hastalıklardan biridir. Yetiştiricilere hastalık hakkında bilgi verilerek, hastalık ile mücadelede asıl önemli noktanın bilinçli bir arıcılık olduğu anlatılacak ve gerekli bilgilendirmeler yapılacaktır.
- 2.1.2. Varroa ile mücadele için fiziksel, kimyasal, biyolojik ve hatta genetik yöntemler denenmekle birlikte en çok kimyasal yolla mücadele edilmektedir. Kimyasal yolla yapılan mücadele bazen yanlış uygulamalar sonucu arı akarları yanında kendisi de bir akar olan arıya da zarar vermektedir. Mücadelede kullanılması gereken ilaçlar, uygun dozları ve zamanı konusunda yetiştiricilere yapılacak eğitim çalışmalarına önem verilmelidir. Eğitimlerde akarlarda oluşabilecek dirençlilikten dolayı münavebeli ilaç kullanımının önemine dikkat çekilmelidir.
- 2.1.3. Varroa mücadelesinde başarılı olmak için Varroa'ya yönelik mücadelenin bireysel olarak değil toplu mücadele şeklinde il/ilçe müdürlükleri koordinasyonunda Arı Yetiştiricileri Birlikleri ve arıcılar tarafından arıların kovandan çıkış yaptığı ilkbahar bakım dönemi ve sonbaharda ise bal sağım döneminden sonra yapılması önem arz etmektedir. Mücadelede Bakanlık tarafından ruhsatlı veteriner tıbbi ürünlerin kullanılması zorunludur.

2.2. SCHMALLEMBERG HASTALIĞI

- 2.2.1. Hastalık ilk olarak Kasım 2011'de Almanya'da tespit edilmiş olup, daha sonra diğer Avrupa Ülkelerinde de görülmüştür.
- 2.2.2. Schmallenberg virüsü, Akabane virüs gibi Bunyaviridae ailesinden bir virus olup, Culicoides türü sinekler aracılığı ile hayvandan hayvana bulaştırılmaktadır. Virüsün insanlara geçebileceği ile ilgili bir bilgi henüz tespit edilmemiştir.
- 2.2.3. Yapılan çalışmalarda enfeksiyona yakalanan gebe koyunlarda 28-36 günler, sığırdaki ise 75-110 günler arasında fötusta enfeksiyon oluşturduğu ve genellikle anomalilere/abortlara sebep olduğu tespit edilmiştir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 2.2.4.** Schmallenberg virusu ile enfekte olmuş sığır ve koyunlar, boynu ve eklemleri yamuk, kafatasının içi su toplamış (hidrosefalik) kuzu ve buzağılar doğurmakta ya da ölü doğum yapmaktadır. Bazı kuzu ve buzağılar ise doğduktan hemen sonra ölmektedir. Hastalık koyunlar gibi keçilere de bulaşabilmekte ve oğlaklarda da aynı problemler gözlenmektedir.
- 2.2.5.** Schmallenberg virüsü ile enfekte olmuş sığırlarda ishal, süt azalması ve ateş gibi genel semptomlar görülmekte, koyunlar da ise hiçbir belirti görülmemektedir.
- 2.2.6.** Schmallenberg virüsünün Ülkemizde yayılmasının önlenmesi için öncelikle virüsün tespit edildiği ülkelerden ithal edilmiş hayvanların doğumları izlenmeli ve yukarıda açıklanan semptomların yavruda görülmesi durumunda alınan numuneler Schmallenberg virüsü yönünden de incelenmelidir.
- 2.2.7.** Hastalıkla mücadelede, sivrisineklerle mücadelenin dışında bir yöntem bulunmadığı dikkate alınarak, sivrisineklerle mücadele edilmelidir.
- 2.2.8.** Enstitü Müdürlüklerine gelen atık materyaller Schmallenberg virüsü yönünden analiz edilecek olup, söz konusu analiz sonuçları Genel Müdürlüğümüze bildirilecektir.

2.3. ÜÇ GÜN HASTALIĞI

- 2.3.1.** Dünya'da genellikle Avustralya ve Afrika'da görülen, sokucu sineklerle nakledilen ve viral bir hastalık olan Üç Gün Hastalığı, ülkemizde de Güney ve Güneydoğu illerimizde, sineklerin yoğun olduğu aylarda, sıcak ve nemli havalarda olmak üzere, 2-4 yıl aralıklarla görülmektedir. Hastalığın inkubasyon süresi 2-4 gün arasında değişmekte ve ani gelişen şiddetli bir ateşle ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında göz ve burun akıntısı, solunum güçlüğü ve süt veriminde ani düşme de görülmektedir. Kondisyonu iyi ve yüksek süt verimi olan inekler hastalıktan daha çok etkilenirler. Hasta hayvanın akciğerlerinde ve lenf bezlerinde ödem oluşur. Normal şartlarda hastalığın mortalitesi % 2-3 olmakla birlikte, sekonder enfeksiyonlarla birlikte seyretmesi durumunda bu oran % 30'lara çıkmaktadır.
- 2.3.2.** Hastalık genellikle Ağustos ve Eylül aylarında görülmektedir. Hastalıkla mücadelede en önemli faktör vektörlerle mücadeledir. Koruyucu amaçlı olarak riskli zaman diliminde hayvanların vektörlerle temasının asgari düzeye indirilmesi, sinek mücadelesi için belediyeler ile işbirliği sağlanması gerekmektedir. Vektör mücadelesi amacıyla, su birikintileri ve bataklıkların ekosisteme zarar vermeyen fakat güçlü larvasidal etkili ürünlerle uygun aralıklarla ilaçlanmasının sağlanması amacıyla mahalli idareler ile işbirliği yapılmalıdır.
- 2.3.3.** Hayvanları bireysel olarak ilaçlamanın önemi yetiştiriciye eğitimlerle anlatılacak, etkin vektör kontrolü için hayvanlara endektositler veya klasik insektisitler uygulanması teşvik edilecektir.
- 2.3.4.** Sineklerin aktif olduğu dönemlerde duyarlı hayvanlarda klinik izleme yapılacak, hastalık şüpheli her olgudan ilgili enstitü müdürlüklerine marazi madde gönderilecek, resmi veteriner hekimler ile birlikte serbest veteriner hekimler de vektörel hastalıklar yönünden gerekli dikkat ve özeni göstermeleri için bilgilendirilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 2.3.5.** Hastalığın görüldüğü Avustralya'da, üretilen bir aşısı bulunmasına rağmen, söz konusu ülkede programlı aşılama uygulanmamakla birlikte, yetiştiricilere yüksek verimli damızlıkların aşılanması tavsiye edilmektedir.
- 2.3.6.** Adana Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü sorumluluk alanında bulunan illerde hastalığa ilişkin antijen ve antikor seviyelerinin kontrolü amacıyla bir izleme programı yürütecek ve 2021 yılı Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz ve Eylül ayları sonunda izleme programı sonuçlarını Genel Müdürlüğe gönderecektir.

2.4. BATI NİL VİRUSU HASTALIĞI (BNV)

- 2.4.1.** Hastalığın ana rezervuarı kuşlar olup Batı Nil Virüsü, özellikle Culex türü vektör sinekler aracılığı ile bulaşan vektörel zoonoz bir hastalıktır. Batı Nil Virüsü bir arbovirusdur. Hastalık atlar, kuşlar, insanlar ve vahşi hayvanlarda çeşitli nörolojik semptomlar oluşturmaktadır. İnkubasyon periyodu 1-8 gün arasında değişmekle birlikte 15 güne kadar uzayabilmektedir. Enfekte kuşlarda uzun süreli viremi gelişmekte; viremi süresi 100 günden fazla olabilmektedir.
- 2.4.2.** Batı Nil Virüsü, önceki yıllarda Kuzey, Orta ve Güney Amerika' da görülmekte iken son zamanlarda Avrupa ve Akdeniz Kıyısı ülkelerinde görülmeye başlamış, 2018 yılında Ülkemizde de 1 vaka tespit edilmiştir.
- 2.4.3.** Hastalığın yayılmasının önlenmesi için vektör mücadelesinin yapılması, tektirnaklı işletmesi, hara ve hipodrumlarda bulunan at ahırlarının çevresindeki durgun sulara larvasit atılması, su birikimine neden olabilecek yerlerin kurutulması, işletme çevresinde bulunan su yalaklarının günlük olarak temizlenmesi, vektör sineklerin aktif olduğu saatlerde atların tavlalarda bulundurulmaması, atlara sinek kovucu ilaçların tatbik edilmesi gibi önlemler alınmalıdır.
- 2.4.4.** Batı Nil Virüsü özellikle vektör sineklerin aktif olduğu dönemlerde görülmekte, kanatlı grubundan karga, ördek, güvercin, martı başta olmak üzere çok çeşitli kuş türleri ve tavuklar tarafından taşınabilmektedir. İnsanlar ve atlar rastlantısal konaklar olup, BNV'nin taşınma siklusunu devam ettirememekte, vektör sinekler olmadan attan ata veya başka bir memeli hayvana bulaşma olasılığı olmamakla birlikte, nadiren de olsa gebe kısıraktan plesanta yolu ile veya tayın kısıraktan süt emmesi esnasında bulaşma olasılığı bulunmaktadır.
- 2.4.5.** Batı Nil Ateşi hastalığına karşı 2019 yılında Genel Müdürlüğümüz ile Türkiye Jokey Kulübü arasında imzalanan protokole uygun olarak, Türk Soy Kütüğüne Kayıtlı Atların aşılanmasına devam edilecektir.
- 2.4.6.** Hastalığın tespiti laboratuvar teşhisi ile yapıldığı için şüpheli durumlarda bağlı bulunan enstitü müdürlüklerine numune gönderilecektir.
- 2.4.7.** Enstitü Müdürlüklerimiz gelen kanatlı numunelerinde hastalık teşhis ederken, numuneleri Batı Nil Virüsü yönünden de değerlendirecektir.

2.5. KIRIM-KONGO KANAMALI ATEŞİ

- 2.5.1.** Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı bir hayvan hastalığı değildir. Hastalık etkeni hayvanlarda bulunmakla birlikte herhangi bir semptoma sebep olmamaktadır. Hastalık etkenini taşıyan kenelerin insanla teması durumunda, insanlarda hastalık görülmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 2.5.2.** İl Müdürlükleri ihtiyaç halinde mahalli kaynakları kullanarak ilaç alımı yapacak ve mücadele çalışmalarına katılacaktır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı tarafından Bakanlığımıza bildiriler riskli illere 2021 yılında da ödenek aktarımı yapılmıştır. Söz konusu ödeneğin ilgili hastalık için kullanılması önem arz etmektedir. Üreticilere yönelik olarak gerek barınak gerekse hayvanlarda alınacak önlemler konusunda bilgilendirme çalışmaları sürdürülecek, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliği artırılabilecektir.
- 2.5.3.** Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı görülen yörelerden toplanan başta Hyalomma marginatum marginatum olmak üzere, Hyalomma excavatum, Rhipicephalus bursa, Boophilus annulatus, Dermacentor marginatus gibi bazı kene türleri hastalığın vektörü olarak tespit edilmiştir. Bu amaçla;
- Özellikle dağlık, ormanlık alanlarda hastalığın yaygın olduğu göz önünde bulundurularak çiftlik hayvanları, kene kaynağı olabilecek diğer yabani hayvanlardan (yaban tavşanı, kirpi, domuz, deve kuşu ve bazı kuşlar) uzak tutulmalıdır.
 - Hastalığın görüldüğü illerde, kene mücadelesiyle ilgili eğitim çalışmalarına önem verilerek, kenelerin yaşam koşullarının bozulması gibi ilaçlama harici önlemler de anlatılmalıdır (barınaklarda bulunan yarık ve çatlakların sıvanması, barınakların badana edilmesi vb.). Ayrıca ilaçlama, hayvan veya insan üzerinden kenenin nasıl ayrılacağı vb. konularda demonstratif çalışmalar yapılmalıdır.
 - Hayvanların ilaçlanmasında kenelerin aktif oldukları dönemde (yörelere göre değişmekle birlikte Mart-Ekim ayları arası) periyodik olarak ilaçlamalar yapılmalıdır. Diğer dönemlerde de periyodik olarak kene kontrolleri ve buna bağlı ilaçlamalar yapılmalıdır. Mücadele çalışmalarına mahalli idarelerin ve yerel yönetimlerin katılımı sağlanmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde bu ilaçların uzun etkili olanları tercih edilmelidir.
 - **İlaçlama yapanlar kişisel korunma önlemi almalıdır.**
 - Yapışan keneler kesinlikle ezilmeden ve kenenin ağız kısmı koparılmadan (bir pensle sağa sola oynatarak, çivi çıkarır gibi) alınmalıdır.
 - Isırılan kişinin iki hafta süreyle ateş ve diğer belirtiler yönünden takip edilmesi gerekmektedir. (ateşin 38,5 °C veya üzerinde olması halinde acilen tam teşekkülü hastaneye başvurulmalıdır)
 - Barınaklar için yerde ve duvarlarda uzun süre kalabilecek akaridler buharlaşma etkisi de dikkate alınarak püskürtme-pulverizasyon şeklinde kullanılmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde bu ilaçların uzun etkili olanları tercih edilmeli, ilaçlamalar yapılırken kene aktivasyonu, birbirini izleyen periyotlarda farklı ilaçların kullanılması gibi durumlar da gözetilmelidir.
 - Hayvanların mümkün mertebe kapalı alanlara alınarak ilaçlanması ve ilaçlamadan sonra bir-iki saat bekletilmesi gerekmektedir.
 - İlaçlama çalışmaları kampanya tarzında yürütülmeli ve çalışmalar doğrudan İl Müdürlerince koordine edilmelidir.
 - Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüklerince il müdürlüklerinde görevli Veteriner Hekim, Mühendis, Tekniker, Teknisyen, Biyolog, Tarım Danışmanı, Sözleşmeli personel vb. tüm personele yönelik eğitim toplantısı yapılarak mücadelenin ayrıntıları ile kişisel korunma önlemleri anlatılmalıdır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- İhtiyaç halinde diğer kurum ve sivil toplum kuruluşları ile İl Özel İdarelerinden başta araç olmak üzere alet-malzeme ve diğer konularda destek alınması gerekmektedir.
- İlaçlamanın prospektüse uygun olarak yapılmasının sağlanması, gereksiz ilaç kullanımının engellenmesi ve sığırların 4 hafta sonra yeniden ilaçlanmasının ihmal edilmemesi gereklidir.
- Gerek mücadele öncesi ve gerekse mücadele esnasında bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmalarında yerel radyo ve televizyonlardan yararlanılması, panik yaratmayan, güven duyulan ve tutarlı açıklamaların yapılarak halkın aydınlatılması gerekmektedir.

R- HAYVAN REFAHI

1. Hayvan sağlığı ile birlikte ele alınan hayvan refahı konusuna özel önem verilecektir.
2. Hayvanlarda acı ve ıstırap, yara bere, stres ve korkuya neden olacak hiçbir müdahaleye izin verilmeyecektir.
3. Gerek çiftlik hayvanlarının bakımı, beslenmesi, nakliyesi ve kesimi esnasında gerekse deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için hayvan kullanımında eziyetten uzak ve minimum düzeyde heyecan, acı ve ızdırap duymalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılması için eğitim ve yayım çalışmaları sürdürülecektir.
4. Salgın ve zoonoz hastalıkların kontrolü ve eradikasyonu nedeniyle yapılacak zorunlu itlaf işlemlerinde kamuoyu duyarlılığı dikkate alınarak önlem alınacaktır.
5. İtlaf edilmesi gereken hayvanların imhasında sağlık ve sanitasyon tedbirleri aksatılmayacak ve çevrenin korunmasına özen gösterilecektir.
6. Damızlık broiler ve yumurtacı işletmeler yetiştirme ya da üretim kümeslerinin kapasitesi 39 kg/m² üzerinden değerlendirilerek belirlenecektir.
7. Ticari yumurtacı kanatlı işletmelerine yarka yetiştiren işletmelerin kümes kapasitesi 33 kg/m² üzerinden değerlendirilerek belirlenecektir. Ancak işletme sahibi veya bakıcısı 33 kg/m² canlı ağırlıktan daha yüksek bir sürü kapasitesi kullanmak istediğine dair talepte bulunur ve aşağıdaki şartları sağlar ise;
 - a) Dış mekân sıcaklığı gölgede 30 °C dereceyi aştığı zamanlarda iç mekân sıcaklığı dış mekan sıcaklığını 3 °C dereceden daha fazla aşmaması, dış mekan sıcaklığı 10 °C derecenin altında düştüğünde 48 saat içerisinde ölçülen kümes içi ortalama bağıl nem oranı % 70'i aşmaması,
 - b) Tavukların işgal ettiği alanın boyutları da dâhil olmak üzere kümes planını, yerleştirildikleri yerlerde dâhil olmak üzere havalandırma ve varsa soğutma ve ısıtma sistemleri, yem ve su sistemleri ve bunların yerleri, hayvanların sağlık ve refahı için gerekli olan otomatik veya mekanik ekipmanların herhangi birinde bir arıza olması durumunda devreye girecek alarm sistemleri veya yedek sistemleri açıklayan dokümanları, vermesi ve denetimlerde göstermek üzere hazır bulundurması ve gerektiğinde güncellemeleri zamanında yapması durumunda sürü yoğunluğu için 39 kg/m² ye izin verilir.
8. Etçi Tavukların Korunması ile İlgili Asgari Standartlara İlişkin Yönetmelik gereği hayvan refahına yönelik kontrol ve denetimler yapılacaktır. Bu kontrollerde "Çiftlik Kontrol Listesi" (**EK-57**) ile "Kesimhane Kontrol Listesi" (**EK-58**) düzenlenecek; her iki kontrol listesi birleştirilerek kontrol ve denetim tutanağı hazırlanacaktır. Bu denetim tutanağı, denetimi gerçekleştiren il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir.
9. Etçi Tavukların Korunması ile İlgili Asgari Standartlara İlişkin Yönetmelik kapsamında yıl içerisinde işletmelerin en az % 10'unda (Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi ile

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

belirlenecektir) kontrol ve denetim yapılacak ve hazırlanan yıllık rapor bir sonraki yılın haziran ayı sonuna kadar Genel M¼d¼rl¼đ¼m¼ze g¼nderilecektir.